

Zen Fai Kpein T ze zeizu

S i nui: Moize e.
S i nii zu vai ma ungi: faiti kpein
t zeizu .

S i nii zi gi: kona waagila unnaani
puul lu (1 450), é zeeli kona waagila unnaani puug
(1 410) , aisa Yesu Kilista a z l .

Zen ze a ga kp t aniiti kpein t zeizu
ma z i. É la kpelani n ga é gee l gi ta zooiti
kp t vai wo, ta guluiti, ta suaiti, ta nuiti kp t vai.
K l to a nu us iti ta-vaiti t ze elei wosu, é
ti y zu ilibai l ze elei l .

Gaa w su m ungi é li puug maazu ilagi (11)
zu: eteai nii de y nvuzu su, a zoo ale è naa ná-
fai aa a? B a é ga nui? Nui losu a ga
mini eteai zu? Lee vaa zu nuiti ti y zu ilibaiti ti
olo olosu? Leeni a a ga za ui, nii pagai, é lo
naama vai a?

Gaaza agi naati ka ti wosu zaa aza. Naati
ma ka Zen ze z i ilazu ma m ungi
goo aa otegi veezu, é lo ti a: zunui ta anzanui,
GALA ná-kp t aniiti saama (gaa w su m ungi
é zeeli feleg i), ti y zule e vai ta GALA
(gaa w su sa ag), Kay n ta A le ta-vai
(gaa w su naanig), Nowe ná-foloi, undaa ili tona
wolai ma zi gi zu (gaa w su l zita é li taa uug i
) , woosti supu voloi nuiti ta-zangaso l i lo
si gi zu (gaa w su puug maazu ila (11)).

É zo gaa w su puug maazu feleg i (12) ma,
ey su é li puul lug i (50) zu, ta bosu ti d

e elei GALA ge aa la ga kizogi nu us iti p ,
ta é Izelay le m m wolai ma m ungiti toli ná-botii
ma: A alaame nii é t ni ná-kidaale ei ta ná-
woom nigí maa ele ma, k si n p su ga
l ag nu, nii nu a ok ma.

Ná-doun zunui Izaake, ta Zak e, nii é ga ná-
dounloin naa a (gaa w su 25:19--37:1 zu), é daaseigi
z l ni ga: «Izelay le.» Zoz fe, nii é ga Zak e
ná-doun zunui ta, koizeizu feleg i ma wolai, naa a
faiti kpein saama , to a é aani ga Zak e, ta ná-
doin z iti é ta- l ye eiti ba, ga ti li, ti ze
Ezipete yooi zu.

Zen ze z i a d ga kalagi, é il naa
a, nii GALA ge k a. É t zeí ga boga ga GALA
ka é eteai t a, naa a é kulazu k l ma ga GALA
b l , k l nii a k ti p ti olo GALA b .

S i a wooi aa elazu ga GALA ná-minaze e
gooi é boga ga: to a yeey ná-nu us iti ba . É
zo t zeizu é li gaa elazu, GALA ka é ga s i nii
zu vaa iin golai: to a ulazu k l ma, é
a tukp i aale e, to a losu ná-nu us iti tu ,
é a ti a, to a é ná-nu us iti ta-etea zi i
ele t zu. Ma woo aa ote pag i a ga:
GALA d i a ba ga: nu la t un da, è la ná-
minaze egiti da, nu ná-deveiti so, ta ná-t giti.

ETEAI TA NUBUSEI TA-VAI LJOZEI UELEI

(1:1--11:32)

Gee l gi ta zoi t vai

¹T zeizu m unpa GALA ge gee l gi ta zoi
t ni. ²K ele ila ge la ni zoi a,

su akai ni de. Kpidii ni zi wolai a. GALA Z nvui ni le ete esu zi i a.

³ GALA ge ni ma: «Wozakalagi ula.» Wozakalagi ma ge ula. ⁴ GALA ge kaani ga wozakalagi ag . GALA ge wozakalagi ta kpidii yee aa w ni. ⁵ GALA ge wozakalagi laasei p ni ga foloi, é kpidii laasei p ga kuai. Kpidii ni, geelaalao: naa ni ga folo m ungi.

⁶ GALA ge ni ma: «Z zu zi iti ba, é zi iti zee aa w ta zi iti.» ⁷ GALA ge z zu ni zi iti ba, niiti ti bu elei, ta niiti ti maazu elei. Naa ni ana n . ⁸ GALA ge z zu laasei p ni ga gee l gi. Kpidii ni, geelaalao: naa ni ga foloi velesi i.

⁹ GALA ge ni ma: «Zi iti ti gee l gi wu, naati ti aal ba ada ila, ada v i ula k l ma.» Naa ni ana n . ¹⁰ GALA ge ma v i laasei p ni ga zooli. Zi iti ti aal ai ba, é naati daasei p ga kpolo iti. GALA ge kaani ga naa ag . ¹¹ Naa olu GALA ge ni ma: «Zooli p n ba aniiti kula, e elei ti-ma ziiti ti la: tufai nii ma waai su a ga ma zuwui, ta gwaa wuluiti, niiti ti-ma waai ti zu ta ga ma zuwui.» Naa ni ana n . ¹² Zooli p n ba aniiti kulani, e elei ti-ma ziiti ti la: tufai nii ma waai su a ga ma zuwui, ta gwaa wuluiti, niiti ti-ma waai ti zu ta ga ma zuwui. GALA ge kaani ga naa ag . ¹³ Kpidii ni, geelaalao: naa ni ga foloi za asi i.

¹⁴ GALA ge ni ma: «Wozakalagiti ti geezu geei aa , ti foloi ta kuai yee aa w . Naati ti ga poogiti, é lo si giti ba, ta foloiti, ta konagiti, ¹⁵ ti ga wozakalagiti geei aa , ti eteai zu ala.» Naa ni ana n . ¹⁶ GALA ge wozakala gola feleg iti kp t ni, ma wola gelei a ze i foloi unda, ma go gelei

a ze i kuai unda. É somide aiti alaa kp t ni.
¹⁷ GALA ge ti z l ni geei aa ga ti a eteai
 zu ala, ¹⁸ ti ze i foloi ta kuai unda, ti wozakalagi ta kpidii
 yee aa w . GALA ge kaani ga naa ag . ¹⁹ Kpidii
 ni, geelaalao: naa ni ga foloi naanisi i.

²⁰ GALA ge ni ma: «Zi wu ani vuluiti ti wola
 m in zi iti bu, w niiti ti a o e geezu , zoi
 maazu.» ²¹ GALA ge kpolo wu zua wolaiti kp t ni,
 e elei ti-ma ziiti ti la, ta z nvu anii ma ziiti kpein,
 e elei ti-ma ziiti ti la, niiti ti le ete esu zi iti
 bu. É w niiti kp t ni, e elei ti-ma ziiti ti la.
 GALA ge kaani ga naa ag . ²² GALA ge tuya looni ti
 , é ma: «À u u, wo m in, wo kpolo iti
 buulaave, w niiti ti m in eteai zu.» ²³ Kpidii ni,
 geelaalao: naa ni ga foloi l lusi i.

²⁴ GALA ge ni ma: «Zoi fuluaniiti kula,
 e elei ti-ma ziiti ti la: toganiiti, ta kpokpo ganiiti,
 ta d zuaiti, e elei ti ilagilagi ti-ma ziiti
 ti la.» Naa ni ana n . ²⁵ GALA ge d
 zuaiti kp t ni, e elei ti-ma ziiti ti la, toganiiti
 e elei ti-ma ziiti ti la, ta kpokpo ganiiti p ,
 e elei ti-ma ziiti ti la. GALA ge kaani ga naa
 ag .

²⁶ GALA ge ni ma: «Ade nu us i t ga ade-
 maaniinigi, é ga de- aa ulabai, é ze i kaleiti unda,
 ta w niiti, ta toganiiti, ta eteai p , ta aniiti kpein ti
 okposu zoi ma.»

²⁷ GALA ge nu us i t ni ga t i
 maaniinigi, é kp t ni ga GALA maaniinigi. É zunui ta
 anzanui t ni.

²⁸ GALA ge tuya looni ti , é ti ma: «À u u,
 wo m in, wo eteai laave, wo maa olo. À ze i kaleiti unda,
 ta w niiti, ta suai kpein é y nvuzu zoi a.» ²⁹ GALA

ge ni ma: «W l , tufai nii ma waai su a ga ma zuwui, zooli a ná p , gè naa vea wo , ta gului nii ma waai su a ga ma zuwui, naa a ga wo-laamianigi. ³⁰ Gè tufa undui vea ga daamianigi zou a zuaiti p b , ta w niiti, ta nii kpein é okposu zooli ma, nii n p z nvu viil i su.» Naa ni ana n . ³¹ GALA ge kaani ga nii kpein é kp t ai, ti wola ag . Kpidii ni, geelaalao: naa ni ga foloi l zitasi i.

2

¹ Pele ana gee l gi t vai eni la ta zooli, ta ti zu aniiti kpein. ² Foloi l felasi i, GALA kpegai ma ga ná-botii aa ela, é loo oni ná-botii p ba, nii é k ni. ³ GALA ge tuya looni foloi l felasi i , é mak , t ze naama voloi é loo oni, é lo ná-botii p ba, aniiti kp t vai zu é k ni.

Eteai ta nu us i
ti t elei y zul vai
⁴ Gee l gi ta zooli ti-l zeigi a é ga nii, si gi zu ti t ni la.

Si gi zu G o GALAGI zooli ta gee l gi t ni la, ⁵ d ila kpalaa ge la ni d eteai zu, tufa ila kpalaa ge la ni d n ni, maz l G o GALAGI la ni d tona uuni zooli ma, nu la ni d ná g l in, é a a boti zooli ma. ⁶ K l umugi ni wuze ezu, é a zooli ma y . ⁷ G o GALAGI zooli ma l ize eni, é kp t ga zunui, é z nvu viil i u sokpaye eiti su, zunui ga z nvu su anii.

⁸ Naa olu G o GALAGI kpelei le eni Ed n yooi zu, folo ulazu elei. É zunui il ni su, nii é kp t ai. ⁹ É gului ma zii kpein p n ni zooli a, ti t ga maan ai, ti-ma waaiti n ai. Z nvu wului

ni loni kpelei zaama , naa gului a, nii é faa ag i ta faa i y zu w pelei l zu.

¹⁰ Zi wolai ni ulazu Ed n yooi zu, é a u kpelei ma. Kulaai ma ná a, gaa w ni su ga ma eke naanig . ¹¹ Ma m ungi laaseigi ni ga Pison, naa a kaku akugai Gavila yooi ná p su. Zanugi a a a zooi naa zu, ¹² zanugi nii pagai. Nu a a gulu mana maku n n gi alaa a ná, daa ga ed liwume, ta k tu z ng aagi, daa ga w nikese. ¹³ Felesi i laaseigi ni ga Giyon, naa a kaku akugai Kuse yooi ná p su. ¹⁴ Sa asi i laaseigi ni ga Tigele, naa a é yeizu Asuul laai zu folo ulazu elei. Zi wolai naanisi i a é ga Ufelate.

¹⁵ G o GALAGI zunui ze eni, é pil Ed n kpelei zu, ga é tii ná, ta é mak . ¹⁶ É devei nii veeni zunui ya, é ma: «Da zoo è guluiti kpein ma waaiti ta mi, niiti ti kpelei zu, ¹⁷ k l nii é faa ag i ta faa i y zu w pelei l zu, mina naama waai ta mi, maz l voloi a naa ta miina la, a za.»

¹⁸ G o GALAGI ni ma: «É la ani ga zunui ila ko y de. Nà kp ba nu ag t zu b .»
¹⁹ G o GALAGI d zuaiti ta w niiti kp t ni ga p l i. É aani ga tiye zunui , é p t , elei a ti-laaseigiti p la, naa a a k ti kpein ti daaseigi z l , nii zunui a p ti a. ²⁰ Zunui daaseigiti p ni toganii p ba, ta w niiti, ta d zuaiti kpein. K l zunui la ni kp ba nu ag z l ni. ²¹ G o GALAGI iim ni wolai l ni zunui aazu, é i. É kaka aegi gila se eni, é ma zuai laa ulu pogi zu. ²² G o GALAGI anzanui t ni ga naama aka aegi, nii é se eni, é kula zunui akai zu, é aani la zunui .

²³ Zunui ni ma:
«Niizu nii a é ga kaei, nii é ga mà aei,
kpus i nii é ga kpùs i.
Daaseigi a ga anzanui,
maz l kula zunui zu.»

²⁴ Naa a é ba, zunui a ze e k ta dee a,
é ili anzai a, ti ga kpus ila. ²⁵ Zunui ta anzai
ti feleg ti abei ni de, k l ti la ni unfesu
aazu.

3

Nui loo vai kotoi zu

¹ Kaalii ele elega ni de, é le e d zuaiti
kpein ba, niiti G o GALAGI ti t ni. É ni
anzanui ma: «GALA ge bog n i ga ite, ga wo mina
guluiti kpein ma waai mi, niiti ti kpelei zu?»

² Anzanui kaalii woo aa oteni, é ma: «Gá zoo
gi kpelei zu wuluiti ma waai mi. ³ K l nii é ga gului é
loni kpelei zaama , naa ma waai, GALA ge ni ma:
«À mina ta mi, wo mina v u ba, naa a a k wo
mina za.» »

⁴ Kaalii ni anzanui ma: «Wo la zaa g l in!
⁵ K l GALA ge kw ga foloi n p wo ta miizu la,
wo- aazu ti ta ze e ma, wa e GALA, wa
faa ag i ta faa i y zu w .»

⁶ Anzanui kaani ga gului naa ma waaiti p t ga
maan , ta pag ga nu mi, fiz g ga é
kele elegi ve nu ya. É ma waai ta ulani, é mi. Naa olu
é ta veeni sinigi ya, nii é ni koba, naa alaa ge miini.

⁷ Ti feleg ti- aazu ti ti ze eni ma. Ti kw ni
ga ti abei e. Ti koole oole gului ma laaiti da ani, ti
gili ma.

⁸ Kp k l il igi, ti G o GALAGI lugi m nini,
é a zi zi kpelei zu. Zunui ta anzai ti l uni

poun Ġ o GALAGI a kpele zu wuluiti saama.
⁹ Ġ o GALAGI zunui lolini, é ma: «Mini a è ná?»»

¹⁰ É goo aa oteni, é ma: «Gè è-lugi m nig kpelei zu. Dùa , maz l kàbei e, naa a ék a gèl ua.» ¹¹ Ġ o GALAGI ni ma: «B a k ai è ma, è abei e? È gulu waai naa ta mia aa, nii gè ni è ma, mina ta mi?»

¹² Zunui goo aa oteni, é ma: «Anzanui nii è fea zèa, ga gi eteai zi ma, naa a é gulu waai vea zèa, gè ta mi.»

¹³ Ġ o GALAGI ni anzanui ma: «Leeni vaa zu è naa ai?» É goo aa oteni, é ma: «Kaalii a é yàava, gè gulu waai ta mi.»

¹⁴ Ġ o GALAGI ni kaalii ma:
 «T i è naa a, gè è otoa,
 toganiiti kpein ta d zuaiti saama.
 Da a okpo è- ogi ma,
 è a p l i mi, è-zii ma voloi p su.

¹⁵ Nà kpaai l wo y zu wa anzanui,
 naa a mavofodai ta n i ti z zu.
 N n i a ungi maawana,
 un a k libiligi maawana.»

¹⁶ É ni anzanui ma:
 «Nà ta la a- l i ma, kogi a na è ma,
 a l p , a a dointi s l .
 È yiima vai a è m n è-zinigi pelei,
 to a zeì è unda.»

¹⁷ É ni zunui ma:
 «T i è woiloga è-anzai wooi ma,
 è gulu waai mi, nii gè ni è mina mi,
 zoi a oto è maa ele ma.
 K ni è zuvik i ula, è l p ,
 é a le a è-laamianigi z l , è-zii ma voloi p su.

¹⁸ To a aingiti p n è laal ma.

Da zool a lufaiti miizu.

¹⁹ Da è-laamianigi z l ,
k l k nif d i ula è-lo ala ,
ey su è ale ma zool wu,
è ze eni ná.

Maz l è t ga p l i,
a ale ma p l i zu.»

²⁰ Adama anzai laasei p ni ga Eve,* maz l
to a é ni ga nu vuluiti kpein ti-lee. ²¹ G o
GALAGI sua l i t ni ga se ei Adama ta anzai
, é too ti ba.

²² G o GALAGI ni ma: «P t , zunui
a e ade ta ila, faa ag i ta faa i
y zu w fai zu. Ade pele le e tu niina,
é mina yeemaale, é a z nvu wului ma waai ula, a
a mi, a ay vulua o .» ²³ G o GALAGI
zunui ulani Ed n kpelei a, ga é a zool woli,
kulaai ná. ²⁴ É Adama ai ma, geezu eelaiti ti-laaseigi
ga seelu in, é naati toni Ed n kpelei zu folo ulazu
elei, ta bo a z kp i nii abui ba, é a lati, ti a
z nvu wului ma elei mak .

4

Kay nni ta A le ta-vai

¹ Zunui anzai Eve laani olu, naa kogi ze e, é
s l ga Kay n, é ni ma: «Gè zunu z l ga
ga G o GALAGI ná-kp bai maa ele.» ² Naa

olu, é de ei A le z l ni. A le ni
ga baala mak nui, Kay n ga tii nui.

³ Yee alai ta laawu, Kay n aani ga zool a
l n gi tanigaa, é k ga veb anii G o GALAGI

* 3:20 Eve: daaseigi nii ti maa u aai a ta «z nvu.»

. ⁴ A le alaagi aani ga ná-baala kpulugi ma yi o m ungi tanigaa, é ti-ma zuai asu ti kula ga zala ai. ⁵ G o GALAGI yeezeini A le ta ná-veb anii wu ga pag . ⁵ K l é la ni yeezeini Kay n ta ná-veb anii wu. Kay n wola yii aawanani, gaazu ili.

⁶ G o GALAGI ni Kay n ma: «Lee vaa zu è yii aawanaai, è aazu ili? ⁷ Gaa alag ga ni a faa ag i na, a aazu wuze e, k l ni a faa i na, kotoi a laani a- l la . Ziima vai a ga é zeì è unda, k l un, v ni ma.»

⁸ Kay n ni de ei A le , t i ti ni d i zu, Kay n valani A le a, é paa. ⁹ Naa oluma, G o GALAGI ni Kay n ma: «È-le ei A le a mini?» É goo aa oteni, é ma: «Gè la kw . Nà a gè ga dè ei mak nui aa?» ¹⁰ Naa ni ma: «Lee a è k ai? È-le ei ma amai ain gooi a zeelizu mà, é ze e zoi ma. ¹¹ Niizu è oto zoi a, nii é laalaoga, é è-le ei ma amai le, è paai. ¹² Si gi zu è boti zu la zoi ma, é la m ná-kulanuma vea è ya. Da ga pela nu, è a le ete e eteai zu.»

¹³ Kay n ni G o GALAGI ma: «Nà-faa i ma ak i wola wui ga gè a zi bu. ¹⁴ W l , a kp zu za tii yooi ma, gè maa oozza, gè l u è a. Nà ga pela nu, gè a le ete e eteai zu. Ni nu a kàana, to a pàa.»

¹⁵ G o GALAGI ni ma: «Ba-o! Ni nui ta a Kay n aana, Kay n n n i oto ka ula naama nui ma, ná zeizu l fela.» G o GALAGI poogi ni Kay n a ga nu n p ka kaana, é mina paa.

¹⁶ Naa olu, Kay n maa oozani G o GALAGI a, é li, é zeì N de yooi zu, Ed n folo ulazu elei.

Kay n mavofodai

¹⁷Kay n anzai laani olu, naa kogi ze e, é Ğeen ke z l . É taai loni, é ná-doun zunui laaseigi ba. ¹⁸Ğeen ke lilade z l ni, Iilade Me uyay le z l , Me uyay le Metusay le z l , Metusay le Leem ke z l .

¹⁹Leem ke anza feleg zeini. Gilagi laaseigi ni ga Ada, z i laaseigi ga Sila. ²⁰Ada Ya ale z l ni. T a é ga naati ti-m m wolai, niiti ti zeini se e otaiti bu, ti a toganiiti mak . ²¹De ei laaseigi ni ga Yu ale. T a é ga naati kpein ti-m m wolai, niiti ti k nigigi insu, ti a koolei v . ²²Sila alaagi Tu ale-Kay n z l ni, naa a é ni ga k lu igi ta k lu aniiti kpein gain nui. Tu ale-Kay n de e anzanui ni ga Naama.

²³Leem ke ni anzaiti ma:
«Ada ta Sila, à woilo gòoi ma,
Leem ke anzaiti, à woilo ga pag gòoi ma.
Gè zunui aani màawana vai zu,
ta zunu loungoi nà-palai vaa zu.

²⁴Potokulai a na Kay n ma, ná zeizu l fela,
Leem ke n n i zeizu a ga puul fela (70).»

S te z l fai

²⁵Adama anzai laani olu m n , naa kogi ze e, é doun zunu z l , é daasei p ga S te, maz l é ma: «GALA ge doun zunu ili fea zèa A le otogi zu, nii Kay n paani.»

²⁶S te doun zunu z l ni alaa, é daasei p ga En se. Názu a ti t zeini la ga Ğ o GALAGI valia.

5

É zo Adama mavofodai ma,
é li Nowe n n i
(1 D l S i 1:1-4)

¹ Adama mavofodai ma z i a. Si gi zu GALA ge nui t ni la, é kp t ni ga GALA baa ulabai. ² É zunui t ni ta anzanui, é tuya looni ti , é ti-laasei p ga nu us i, ti t voloi n .

³ Adama ná-konagi ai ma ga ungila puusa ag (130), é doun zunu z l ni, nii é ni ga baa ulabai, ta maaniinigi, é daasei p ni ga S te.

⁴ S te z l ga oluma, Adama kona und sa a (800) ili k ni. É doun zunui ta doun anzanui ta iligaa z l ni. ⁵ Adama zii ma voloi kpein ge ni ga kona untaa uug puusa ag (930), naa olu é zaani.

⁶ S te ná-konagi ai ma ga ungila d lug (105), é En sez l ni. ⁷ En sez l ga oluma, S te kona und sa a kona d fela (807) ili k ni. É doun zunui ta doun anzanui ta iligaa z l ni.

⁸ S te zii ma voloi kpein ge ni ga kona untaa uug puug maazu feleg (912), naa olu é zaani.

⁹ En se ná-konagi ai ma ga puutaa uug (90), é Keenan z l ni. ¹⁰ Keenan z l ga oluma, En se kona und sa a puug maazu l lug (815) ili k ni. É doun zunui ta doun anzanui ta iligaa z l ni. ¹¹ En se zii ma voloi kpein ge ni ga kona untaa uug kona d lug (905), naa olu é zaani.

¹² Keenan ná-konagi ai ma ga puul fela (70), é Ma alaley le z l ni. ¹³ Ma alaley le z l ga oluma, Keenan kona und sa a puunaanig (840) ili k ni. É doun zunui ta doun

anzanui ta iligaa z l ni. ¹⁴ Keenan zii ma voloi kpein ge ni ga kona untaa uug kona puug (910), naa olu é zaani.

¹⁵ Ma alaley le ná-konagi ai ma ga puul zita maazu l lug (65), é Yeel de z l ni.

¹⁶ Yeel de z l ga oluma, Ma alaley le kona und sa a puusa ag (830) ili k ni. É doun zunui ta doun anzanui ta iligaa z l ni.

¹⁷ Ma alaley le zii ma voloi kpein ge ni ga kona und sa a untaa uu maazu l lug (895), naa olu é zaani.

¹⁸ Yeel de ná-konagi ai ma ga ungila puul zita maazu feleg (162), é Ğeen ke z l ni. ¹⁹ Ğeen ke z l ga oluma, Yeel de kona und sa a (800) ili k ni.

É doun zunui ta doun anzanui ta iligaa z l ni. ²⁰ Yeel de zii ma voloi kpein ge ni ga kona untaa uug puul zita maazu feleg (962), naa olu é zaani.

²¹ Ğeen ke ná-konagi ai ma ga puul zita maazu feleg (62), é Matuzal me z l ni. ²² Matuzal me z l ga oluma, Ğeen ke kona unsa ag (300) ili k ni.

É doun zunui ta doun anzanui ta iligaa z l ni. ²³ Ğeen ke zii ma voloi kpein ge ni ga kona unsa ag puul zita maazu l lug (365).

²⁴ Ğeen ke zi ni ga GALA ziimai, é la ni y ni ná, t zeí GALA ge se eni.

²⁵ Matuzal me ná-konagi ai ma ga ungila puul sa a maazu l fela (187), é Leem ke z l ni.

²⁶ Leem ke z l ga oluma, Matuzal me kona und fela puul sa a maazu feleg (782) ili k ni. É doun zunui ta doun anzanui ta iligaa z l ni.

²⁷ Matuzal me zii ma voloi kpein ge ni

ga untaa uug puul zita maazu taa uug (969),
naa olu é zaani.

²⁸ Leem ke ná-konagi ai ma ga ungila
puul sa a maazu feleg (182), é doun zunu ila
s l ni. ²⁹ É daasei p ni ga Nowe.* É ni ma:
«Nii a ade aan n ada-wotiiti ta ada- l iti
kpein faa zu, é z l su zooi a, nii G o GALAGI
foovoai.» ³⁰ Nowe z l ga oluma, Leem ke kona
und lug puutaa uu maazu l lug (595)
ili k ni. É doun zunui ta doun anzanui ta iligaa
z l ni. ³¹ Leem ke zii ma voloi kpein ge ni ga
kona und fela puul fela maazu l fela (777), naa olu
é zaani.

³² Nowe ná-konagi ai ma ga und lug (500), é
S me ta Same ta Zaf teni s l ni.

6

Nuiti m in vai

¹ Si gi zu nuiti ti t zeini la ga m in a zooi a, ti
doun anzanuiti s l ni, ² GALA doun zunuiti ti kaani
ga nuiti ti-loun anzanuiti pag , ti tanigaani se eni, ti
ti ga ti-anzaiti, naati saama, niiti ti yiimaze eni ga
tiye. ³ Názu a G o GALAGI ni ma la: «Nà-
z nvui la y ga nu us i zu , maz l nui
a ga saa ani n , sii ma voloi a ga kona ungila
puufeleg (120) n .» ⁴ Kooza nuiti ti ni eteai zu
naama zi giti su. Uele n ana é ni la, GALA
doun zunuiti pil ga oluma nuiti ti-loun anzanuiti
polu. Naati ti dointi s l ni ti , naama nu wolaiti
ka ti-l ulani w l w l i zu.

⁵ G o GALAGI kaani ga nu us iti ta-vaa i
wola w l ni zooi a, ti-yiima ma isi iti ti

* ^{5:29} Nowe: daaseigi nii ti maa u aai a ta «gaan n i.»

ni losu n faa i a folo-o-folo. ⁶ G o
 GALAGI yii olo oloni nu us i t vai zu, é
 pil zooi a, gola aazu ilini. ⁷ É ni ma: «Nà
 nu us i ma zuwu aale ezu zooi a, nui nii gè
 kp t ai, naa toganiiti ba, ta kpokpo ganiiti, ta
 w niiti, maz l zii olo olog ga leeni vaa zu gè
 ti t ai.» ⁸ K l Nowe zaalai z l ni G o
 GALAGI aazu.

Nowe ná-fai

⁹ Nowe mavofodai t . Nowe ni ga telebo nu
 ta s le nu ná-si gi zu nu us iti saama. Nowe ni
 zi zu ga GALA ziimai. ¹⁰ Nowe doun zunu sa ag
 z l ni: S me, ta Same, naa Zaf te a.

¹¹ Eteai olo oloni GALA gaazu, daave ga toomai.
¹² GALA ge eteai t ni, é ka ga é olo ologa,
 maz l nu us iti kpeinti zi elei olo oloni
 eteai zu.

¹³ GALA ge ni Nowe ma: «Gè devea ga gè
 kp t anii kpein sii aa ela, maz l nuiti ti eteai
 laavega ga toomai. Naa a é ba, nà ti undaa ilisu zooi
 a. ¹⁴ Keingi t ga gulu ag i. Da te ele e
 su ga p l goiti, è managi zi koozu ta polu .

¹⁵ W l elei a k la: keingi zakpai a
 ga m t l ungila puul lug (150), kogi
 ga m t l uufeleg maazu l lug (25), ta
 gaal gai ga m t l puug maazu l lug
 (15). ¹⁶ Da fiil zosu ba maazu kavagi wu,
 é aku ma, nii tieg i a ga m t l alisaamai
 lieg i. Da daa ula kakama . Da sangasoio lo
 su , ma l i maazu ga sa ag .

¹⁷ N un nà, nà aazu ga zi ve golai zooi a, ga é
 fuluaniiti kpein kolo olo, niiti kpein ti zooi a, ti undaa
 a ili. ¹⁸ K l nà nà-minaze egi zu de

y zu, a l keingi zu, a-o, è-loun zunuiti-yo, é è-anzai ta è-loun anzaiti ba. ¹⁹ Da suai ma zii velefelegi l keingi zu alaa, ga è ti-ma vului mak oba. Da k ga ma zin ila ta ma zaa ila. ²⁰ Ma zin ta ma zaa, ma zii ilagilagi a a è b , w niiti su, toganiiti alaa su, ta aniiti kpein ti okposu zoi ma, ga ti p ti y nvui mak . ²¹ Da daamianigiti kpein se e, è mak oba, naa a a k é ga daamianigi è ta tiya alaa b .» ²² Naa a Nowe k ni. É naati kpein k ni, nii GALA ge ma levei veeni zea.

7

Nowe l vai keingi zu ta zi ve golai aa vai

¹ G o GALAGI ni Nowe ma: «L keingi zu, a-o, a- l ye ei-yo, maz l gè è t g ga telebo nu niima yee alai zu nu us iti saama. ² Suai niiti ti adegai, a ma zii ilagilagi ze e, ma zin l fela, ta ma zaa l fela, k l suai niiti ti z ai, a naama zii ga ma zin ta ma zaa n . ³ W niiti alaa, a ma zii ilagilagi ze e, ma zin l fela, ta ma zaa l fela, naa a a k è ti-ma zuwui mak eteai zu ná p . ⁴ Maz l é y ga ga folo l fela, gè tonai u eteai zu, folo uunaanig (40) ta kpidi uunaanig (40) laawu, fuluaniiti kpein gè ti t ai, gè ti-ma zuwu aale e zoi a.» ⁵ Nowe naa kpein k ni, nii G o GALAGI ma levei veeni zea.

⁶ Nowe kona und zita (600) z l ni niina, si gi zu zi ve golai aani la eteai zu. ⁷ Nowe l ni keingi zu ta ná-doun zunuiti, ta anzai, ta ná-doun anzaiti, ga ti izo zi ve golai ma. ⁸ Suai niiti saama, ti adegai, ta niiti ti z ai, naa w niiti kpein ba, ta suai

niiti kpein ti okposu zooli ma, ⁹ ti kpein ti zeelini Nowe ma keingi b ga felefelegi, ma zin ila ta ma zaa ila, e elei GALA ge ma levei veeni la Nowe ya. ¹⁰ Folo l fela oluma, zi ve golai eteai maa leni.

¹¹ Nowe zii ma ona und zitai (600), ma alu felesi i, ma volo puug maazu l felasi i (17) ma, naama voloi zooli wu wolaiti ma ungiti kpein daale eni, ta gee l gi ma l la ti alaa daalaoni. ¹² Tonai t zeini ga ua eteai zu, ey su folo uunaanig (40) ta kpidi uunaanig (40). ¹³ Naama voloi i n a Noweni ti l ni la keingi zu, t un be, S me e, Same e, ta Zaf te, é anza i a ta ná-doun anza sa ag iti, ¹⁴ naa d zuai ma zii kpein ba, ta toganiiti, ta aniiti kpein ti okposu zooli ma, é w niiti kpein ba, ta ko e ganiiti kpein. ¹⁵ Anii vului ma ziiti kpein, ma zin ma zaa, ti aani ga felefelegi Nowe b , ga ti l keingi zu. ¹⁶ Ti ilagilagi l ni ma zin ma zaa, ti ma ziiti k elei, e elei GALA ge ma levei veeni la Nowe ya. Naa olu G o GALAGI daa uluni ma.

¹⁷ Zi ve golai y ni l zu, é k ga folo uunaanig (40) eteai zu. Zi i veni, é keingi wuze e zooli maazu. ¹⁸ Zi i veni, é wola l su eteai zu. Keingi ni zi zu zi i a. ¹⁹ Zi i ni l zu su n , ey su é gize aa oozagiti p maa le gee l gi wu eteai zu ná p . ²⁰ Zi i l ni gizeiti maazu ga m t l l fela ala, ti p maal uni. ²¹ Nii kpein é ni ga fuluanii eteai zu, ti p ti zaani, w niiti, toganiiti, d zuaiti, nii kpein é ni okposu, ta nu us i kpein. ²² Nii kpein é ni y nvuzu zou v i ma, naa p ge zaani. ²³ GALA ge fuluanii kpein suwu aale eni zooli a: nu us i ta suaiti, naa kpokpo ganiiti ta

w niiti ba. Nowe n a é y ni ná, ta niiti ti ni ba keingi zu.

²⁴ Zi vegi y ni eteai zu ey su folo ungila folo uul lug (150).

8

Nowe ula vai keingi zu

¹ GALA ge iz ni Nowe zu, ta d zuaiti p , ta toganiiti ti ni ba keingi zu. GALA ge fiil i le eni eteai zu, zi vegi t zeini ga maa a yei.

² Zooi wu ungiti ta gee l gi ma l la ti daa uluni, tonai te e. ³ Zi i maa ni yeizu vaa, é a ze e zooi ma, maal ini folo ungila folo uul lug (150) laawu. ⁴ Alu d felasi i ma volo puug maazu l felasi i (17) ma, keingi loni gizei ma, nii daaseigi ga Alalate. ⁵ Zi i ni ba maa a yei, ey su alugi uusi i. Naama alugi ma volo m ungi, gizeiti t ungiti ti ulani k l ma.

⁶ Folo uunaanig (40) le egai ma, Nowe fen t l i laalaoni, nii é kp t ni keingi a. ⁷ É kalaw nii il ni, naa ula, é a li, é a aa ale ma, ná zeizu m inm in. É ná maa unni, ey su zi i v zooi a. ⁸ Naa olu é poopogi alaa il , ga é p t , ni zi i maayei a zooi a. ⁹ K l poopogi la ni zeizu z l ni, é aleni ma p b keingi zu, maz l zi i ni zooi ma ná p . Nowe yee ulani, é so, é t ma keingi zu. ¹⁰ É folo l fela iligaa maa unni m n , naa olu é yee eni poopogi a, é ula keingi zu.

¹¹ Kp k ma , poopogi aleni ma, é a p b . P t , wolive wului aalaagi gila ge ni dakulugi a. Nowe kw ni naazu ga zi i maal i a ni de niina zooi a. ¹² É folo l fela iligaa maa unni

m n , naa olu é poopogi il ni. K l naa la
m ni aleni ma olu p b .

¹³ Nowe zii ma ona und zita maazu ilagi (601) ma
alu m ungi ma volo m ungi, zi i v ni zooi a.
Nowe keingi lakulugi ze eni da. É w l ni, é ka ga
zooi aa v ni niina. ¹⁴ Alugi velesi i ma volo
uufeleg maazu l felasi i (27) ma, zooi v ni
niina kpaankpaan.

¹⁵ GALA ge ni Nowe , é ma: ¹⁶ «Gula
keingi zu, wa è-anzai, wa è-loun zunuiti, ta è-loun anzaiti.

¹⁷ Fuluanii ma zii kpein kula, niiti ti è oba: w niiti,
suaiti, ta kpokpo ganiiti, ti vaza eteai zu, ti u u, ti
m in ná.» ¹⁸ Nowe ulani keingi zu, ta ná-doun zunuiti,
ta anzai, ta ná-doun anzaiti. ¹⁹ Suai ma zii ilagilagi
kpein ge ulani keingi zu, ani niiti ti okposu, w niiti
ta nii kpein é vulua eteai zu.

²⁰ Nowe zala a ulazu t ni G o
GALAGI . É ta ze eni suaiti su, niiti ti adegai, ta
w niiti su, niiti ti adegai, é ti ga gala zala ai,
zala a ulazu . ²¹ G o GALAGI zala ai
naama maku n n gi m nigai ma, é boni yiima ,
é ma: «Gè la m eteai otoa nui maa ele ma,
an alaa nui yiima ma isi iti tog faa
i a, é l ze i ma loungo zi gi zu ma. Gè la m
fuluanii kpein kolo ologa, e elei gè k ai la.

²² Ni n eteai a d ná,
anii vaza fai ta te e vai,
diegi ta k l i,
fo oi ta samai,
foloi ta kpidii,
naati ti la ega g l in.»

9

GALA ná-minaze egi Nowe

¹ GALA ge tuya looni Nowe ta ná-doun zunuiti, é ni ti ma: «À u u, wo m in, wo eteai laave.

² Fuluaniiti kpein ta lua wo a, ti zasu a ali, é zo suaiti ma ti eteai zu, é li w niiti p , ta kpokpo ganiiti, ta kaleiti: ti p fee wo ya. ³ Gè fuluaniiti kpein fea wo ga daamianigi. E elei gè tufa l t i veai la wo , gè ti p fea wo ana.

⁴ An naa e, à mina suai mi, ma amai a y su, naa a é ga z nvui. ⁵ À su w alaa ga wo-ma amai a é ga wo-y nvui, nà maa aaza abo. Nà maa aaza abo naa ma, nii n p a nu amai u, é ni ga suai, aa é ni ga nui. Nà nui ilagilagi aaza ak loin ma amai ma.

⁶ Z i a nu ama u, t alaa nu ili ka ma amai u, maz l GALA ge nui t ga maaniinigi ele.

⁷ W un wa, à u u, wo m in eteai zu.»

⁸ GALA ge ni Nowe ta ná-doun zunuiti, é ti ma: ⁹ «W l , gè minaze ea wo , wa wo-mavofodai, ¹⁰ naa nii kpein ba é vulua wo oba, w niiti, toganiiti, ta d zuaiti, wa niiti kpein wo ulaai keingi zu ma, ti aazu y nvuzu eteai zu.

¹¹ Gè minaze ea wo ga: fuluanii p undaa la m iliga ga zi ve golai, zi ve gola la m a ná, é a eteai olo olo.»

¹² GALA ge ni ma m n : «Nii a é ga minaze egi ma oogi ey su , gè k zu ade y zu, nà-o, wa-o, ta anii kpein ti y nvuzu wo oba. ¹³ Gè nà-kpazamanamanagi ze i a tona iingi zu, to a ga minaze egi ma oogi gi y zu gá eteai. ¹⁴ Si gi zu gè tona iingiti gaal zu ba la, é z l zooli maazu, kpazamanamanagi a ulana k l ma tona iingi zu, ¹⁵ nà iz nà-minaze egi

zu, é ade y zu, nà-o, wa-o, ta nii kpein é vulua. Zi i la m vega, é a fuluanii kpein kolo olo. ¹⁶ Kpazamanamanagi a tona iingi zu, nà w l na ba, nà iz o minaze egi zu, nii é gi y zu gá fuluaniiti kpein ti eteai zu.» ¹⁷ GALA ge ni Nowe ma m n : «Naa a é ga minaze egi ma oogi, nii gè k a gi y zu gá fuluaniiti kpein ti eteai zu.»

Nowe ná-doun zunu sa ag iti ta-vai

¹⁸ Nowe ná-doun zunuiti ti ulani keingi zu, ti ni ga niiti: S me, Same, ta Zaf te. Kanaan k ni ga Same. ¹⁹ Naati ka ti ga Nowe ná-doun zunu sa ag iti, ti-mavofodai a é eteai laavegai.

²⁰ Nowe ni ga tii nu m ungi, nii é leez n elei le eni. ²¹ É ma l i leni, naa so, é la ga abei ná-se e otai wu. ²² Same, nii é ga Kanaan k , naa k abei aani, é liini etea , é bo di ni feleg ma. ²³ S me ta Zaf te ti took ba wolai ze eni, ti p ma, ti zi ga olu elei, ti p ti- ma, kabei l u. T i ti oluavega ni de, ti la ni ti- abei aani g l in.

²⁴ Si gi zu Nowe wuunni da, é ula ná-d zodai zu, é naa m nini, nii ná-doun zunu aa elagi k ni la, ²⁵ é z ba é ma: «Kanaan oto ! To a ga k leaiti ta-lu iti t n ma lu i!» ²⁶ Naa olu é ni ma: «Mamagi a G o GALAGI , S me ná-GALAGI, Kanaan a ga S me ná-du i!» ²⁷ GALA ge Zaf te zeizu maaw l , é ze S me ná-se e otaiti bu, Kanaan a ga ná-du i!»

²⁸ Zi ve golai oluma, Nowe k ni ga kona unsa ag puul lug (350). ²⁹ Nowe zii ma voloi

kpein ge ni ga kona untaa uug puul lug
(950), naa olu é zaani.

10

Ziiti t ze elei
(1 D l S i 1:5-23)

¹ Zi ve golai le ega oluma, Nowe ná-doun zu-nuiti, S me, Same ta Zaf te, ti dointi s l ni. Ti-mavofodaiti daaseigiti ti ni ga:

² Zaf te mavofodaiti ti ni ga: G m l, Mag ge, Madayi, Yavan, Tu ale, Mees ke, ta Tilase.

³ G m l mavofodaiti ti ni ga: Asekeenaze, Lifate, ta T gaalema. ⁴ Yavan mavofodaiti ti ni ga: Elisa, Taalesise, Kitime, ta D danime. ⁵ Ti-mavofodaiti kaa, ti zeini zi zaama yooiti su, ta zi la yooiti. Ti vazag zooiti su, e elei ta- l ye eiti, ta ti-laawooiti ta ti-ma ziiti ti la.

⁶ Same mavofodaiti ti ni ga: Kuse, Miselayime, Pute, ta Kanaan. ⁷ Kuse mavofodaiti ti ni ga: Se a, Ġavila, Sa eta, Layema, ta Sa eteeka. Layema mavofodaiti ti ni ga: Sa a ta Dedan.

⁸ Kuse Nimel de z l ni, naa a é ni ga z b su nu wola m ungi zooi a. ⁹ É ni ga doso wola Ġ o GALAGI aazu, naa a é ba, a a wo da ga: «Doso wolai Ġ o GALAGI aazu, e Nimel de.» ¹⁰ Ná-masadai ma laa wola m ungiti ti ni ga Ba leni ta El ke, naa Akade a, ta Kalenee, niiti ti Sineyaal yooi zu. ¹¹ Naama yooi oluma, Nimel de liini Asiili yooi zu, é Ninive laa wolai lo, ta Le te-Iil, ta Kala, ¹² naa Lees n a, nii é Ninive ta taa wolai Kala ti y zu .

¹³ Miselayime mavofodaiti ti ni ga: Lude nuiti, Aname nuiti, Le a e nuiti, Nafetu nuiti, ¹⁴ Pateluse

nuiti, Kaselu nuiti, ta Kafet l nuiti. (Kaselu nui naati ka Filiseti nuiti kulaai ti zu).

¹⁵ Kanaan ná-doun zunu m ungi é s l ni, naa a é ni ga Sid n, naa olu gelei ga G te.

¹⁶ Kanaan mavofodaiti ti ni ga: Yee use nuiti, Am l nuiti, Giilegase nuiti, ¹⁷ Geeve nuiti, Aaleke nuiti, Sine nuiti, ¹⁸ Aalevade nuiti, Semaal nuiti, ta Gamate nuiti. Naa oluma Kanaan nuiti ta- l ye eiti ti vazani.

¹⁹ Kanaan nuiti ta-you w gi liini ey su Sid n, Gee-laal letema elei, ey su é zeeli Gaza, ta S d me ele, é G m l ele a, é li Adema ta Se yime, ey su é gaa ela Leesa yooi ma. ²⁰ Same mavofodaiti kana, e elei ta- l ye eiti ti la, ta ti-laawooiti, ta ti-ma ziiti ta-yooiti su.

²¹ S me doun zunuiti alaa s l ni, to a é ni ga E l lointi kpein ti-m m wolai, Zaf te n n li i. ²² S me mavofodaiti ti ni ga: Elame, Asuul, Aalepakesade, Lude, ta Alame. ²³ Alame mavofodaiti ti ni ga: Use, Gule, Geet l, ta Mase.

²⁴ Aalepakesade Seela z l ni, ta Seela E l z l ni. ²⁵ E l zunu loun feleg z l ni: Gilagi laaseigi ni ga Peel ge, t zeí ná-si gi zu a zooi a nu us iti zee aa w ni la, ta k loin laaseigi ni ga Y ketan. ²⁶ Y ketan mavofodaiti ti ni ga: Alem dade, Seeleefe, Gasaale-mav te, Yeela, ²⁷ Gad lame, Uzale, Dikela, ²⁸ W ale, A imay le, Sa a, ²⁹ W fiil, Gavila, ta Y a e.

Niima nuiti p ti ni ga Y ketan mavofodaiti. ³⁰ Ti zeini Meesa ta Sefaal ize yooi y zu, nii é folo ulazu elei. ³¹ S me mavofodaiti kana, e elei ta- l ye eiti ti la, ta ti-laawooiti, ta ti-ma ziiti ta-yooiti su.

³² Nowe ná-doun zunuiti ta- l ye eiti k eleiti kana, e elei ti-mavofodaiti ti la, ti-

ma ziiti saama. Tiya a ziiti kpein kulaai ti zu, ti vazagai eteai zu zi ve golai le ega oluma.

11

Nu us i aka fai Ba le
¹ Eteai p ge ni zii woo ilagi wosu, ti ni
 zu ga woo ilagi. ² Ti ze eni ga folo ulazu
 elei, ti n m wola ila kaani Sineyaal yooi zu, miná
 a ti zeini ná. ³ Ti ni ma: «Ade li, ade
 ilikiiti do a, ade ti ala abui zu.» Bilikii ni ti
 ga p l lo k tui, ti a sei ga managi. ⁴ Ti ni
 ma m n : «Ade li, de taai ta lo
 , ta p l aa oozagi nii n ungi a zeí geei a.
 Ade l ula, naa a ak ade mina vaza
 zooi a ná p .»

⁵ G o GALAGI yeini taai t su ta p l
 aa oozagi, nii nui ti ni tosu. ⁶ G o GALAGI
 ni ma: «W l , ta ga zii ilagi n , woo ilagi n
 a é ti-la. Ni ta t zeina ani, ani n p ge la m
 pele esaga ti lu naa vai zu, nii a ti
 isu. ⁷ Ade yei, de li, de ti-laawooi zupu, naa a k , ti
 mina laawooiti m ni.»

⁸ G o GALAGI ti zuvazani, ti maa ooza ná a,
 ti li eteai zu ná p . Ti loo oni taai lo fai a. ⁹ Naa a
 é k ai taai naa laasei p ai ga Ba le,* maz l
 miná a G o GALAGI eteai kpein gooi zupuai ná.
 Ná a G o GALAGI ti zuvazani ná, ti li eteai zu ná
 kpein.

M m wolaiti daaseigiti é zo S me ma,
 é zeeli A alame ma
 (ID l S i 1:24-27)

* 11:9 Ba le: daaseigi nii ti maa u aai a ta
 «faazupui.»

¹⁰ S me mavofodai aa: Zi ve golai le egai ma, é ga kona feleg , S me ná-konagi ni ga ungila (100), é Aalepakesade z l ni. ¹¹ Aalepakesade z l ga oluma, S me kona und lug (500) ili k ni. É doun zunui ta doun anzanui ta iligaa z l ni.

¹² Aalepakesade ná-konagi ai ma ga puusa ag maazu l lug (35), é Seela z l ni. ¹³ Seela z l ga oluma, Aalepakesade kona unnaanig kona sa ag (403) ili k ni. É doun zunui ta doun anzanui ta iligaa z l ni.

¹⁴ Seela ná-konagi ai ma ga puusa ag (30), é E l z l ni. ¹⁵ E l z l ga oluma, Seela kona unnaanig kona sa ag (403) ili k ni. É doun zunui ta doun anzanui ta iligaa z l ni.

¹⁶ E l ná-konagi ai ma ga puusa ag maazu naanig (34), é Peel ge z l ni. ¹⁷ Peel ge z l ga oluma, E l kona unnaanig puusa ag (430) ili k ni. É doun zunui ta doun anzanui ta iligaa z l ni.

¹⁸ Peel ge ná-konagi ai ma ga puusa ag (30), é Leyu z l ni. ¹⁹ Leyu z l ga oluma, Peel ge kona unfeleg kona taa uug (209) ili k ni. É doun zunui ta doun anzanui ta iligaa z l ni.

²⁰ Leyu ná-konagi ai ma ga puusa ag maazu feleg (32), é Seluge z l ni. ²¹ Seluge z l ga oluma, Leyu kona unfeleg kona d fela (207) ili k ni. É doun zunui ta doun anzanui ta iligaa z l ni.

²² Seluge ná-konagi ai ma ga puusa ag (30), é Na l z l ni. ²³ Na l z l ga

oluma, Seluge kona unfeleg (200) ili k ni. É doun zunui ta doun anzanui ta iligaa z l ni.

²⁴ Na l ná-konagi ai ma ga puufeleg maazu taa uug (29), é Teela z l ni. ²⁵ Teela z l ga oluma, Na l kona ungila puug maazu taa uug (119) ili k ni. É doun zunui ta doun anzanui ta iligaa z l ni.

²⁶ Teela ná-konagi ai ma ga puul fela (70), é A alameni s l ni ta Na l ta Galan.

²⁷ Teela mavofodai aa: Teela A alameni s l ni ta Na l, ta Galan. Galan L te z l ni. ²⁸ Galan zaani k Teela lu , s l zooi zu, ná ga Uul, Kaledee yooi zu. ²⁹ A alame ta Na l ti anzaiti seini. A alame anzai laaseigi ni ga Salayi. Na l anzai laaseigi ga Mileka. Mileka ta Yisekani ti- ni ga Galan. ³⁰ Salayi maaloni, doun la ni b g l in. ³¹ Teela ná-doun zunui A alame ze eni, ta ná-doun loin L te, Galan ná-doun zunui, ta Salayi, ná-doin A alame anzai. Ti ulani ma Uul a Kaledee yooi zu, ti li Kanaan yooi zu ele. Ti zeelini Galan, ti zeí ná.

³² Teela zii ma voloi kpein ge ni ga kona unfeleg kona d lug (205), naa olu Teela zaani Galan.

ABALAME NÁ-FAI

12

(12:1--25:18)

A alame loli fai

¹ G o GALAGI ni A alame ma: «Ze e a-yooi zu, a-wolodai zu, è ula è- l i wu, li zooi naa zu, gè ná l zu ga e.

² Nà aazu zii wola ulazu è zu, nà tuya loo è , gè è-laaseigi w l .
Nà tuya loo z iti b ga è maa ele.

³ Nà tuya loo naati b , niiti ta tuya loo è ,
nà naati foovo, niiti ta è voovo,
etea l ye ei kpein ka tuyai z l è maa ele
ma.»

⁴ A alame liini, e elei G o GALAGI boni
ma la, L te il ni polu. A alame ná-konagi ni
ga puul fela maazu l lug (75), si gi zu è ulani
la Galan taai a. ⁵ A alame anzai Salayi ze eni ta
L te, nii é ni ga de e loin, é zea ligiti
kpein ba, ta boti nuiti, é ti z l ni Galan. Ti
wuze eni, ti li Kanaan yooi zu. Ti zeelai ma Kanaan
yooi zu, ⁶ A alame ná zu iz ni, ey su é li ada ná
laaseigi ga Sik me, ey su é zeeli M lee, s ne gului
b . Kanaan nuiti ka ti ni naama yooi zu názu.

⁷ G o GALAGI ulani k l ma A alame ,
é ma: «Nà zoi nii veezu è-mavofodai ya.» A alame
zala a ulazu t ni ná G o GALAGI
nii é ulani b k l ma. ⁸ Naa olu, é ze eni
ná, é li ga gize yooi zu elei, Beet le folo ulazu
elei. É ná-se e otai loni Beet le folo liizu, elei ti
y zu ta Ayi, nii é folo ulazu elei. É zala a
ulazu t ni ná G o GALAGI , é
woo ula G o GALAGI ma. ⁹ A alame ni liizu
kp ga l kp ma nu yeezazu elei.

A alame yee ala go vai
Ezipete yooi zu

¹⁰ Pului looni zoi zu, A alame yeini Ezipete ga é
lago zeí ná, maz l pului wola w l ni zoi zu.

¹¹ Si gi zu é ni aazu maa u azu la Ezipete a,
é ni anzai Salayi ma: «W l , gè kw a ga
anzanui nii pagai. ¹² Si gi zu Ezipete nuiti ti è aazu
la, ta ma: «Anzai e!» Ta pàa, ti è y vulua. ¹³ Da
ti ma mu, a ga bàazeelai, naa a a k ti sò ga
pag è maa ele ma, z nvui y zèa è-zaalai zu.»

¹⁴ Si gi zu A alame zeelini la Ezipete yooi zu, Ezipete nuiti ti kaani ga anzai wola ag . ¹⁵ Fala n ná-nu wolaiti ti kaai ma, ti maamus ni Fala n aazu. Ti liini ga anzanui masagi ná-p l i wu. ¹⁶ É A alame zoni ga pag anzanui maa ele ma. A alame togani goiti ta togani wolaiti s l ni, naa soovalegiti ba, ta boti zunuiti ta boti anzanuiti, ta soovale saaiti ta m iti.

¹⁷ K l G o GALAGI maan vaa wolaiti p ni Fala n ta ná-p l ye ei a, Salayi maa ele ma, nii é ga A alame anzai. ¹⁸ Fala n z ba é A alame loli, é ma: «Leeni a è k ai ga ze? Lee vaa zu è la boni mà ga è-anzai e? ¹⁹ Lee vaa zu è ai mà: «Bàazeelai e?» Naa a é k ai gè se eai ga ànza. È-anzai aa niina, se ena, è li!»

²⁰ Fala n devei veeni ná-nuiti zea ga ti z ná, é li, ta anzai, é naati kpein ba, ti ni ga n n .

13

A alame ale ma vai
Kanaan yooi zu

¹ A alame ze eni Ezipete yooi zu, é l olu Kanaan yooi zu, l kp ma nu yeezazu , t un be-o, anzai e-o, ta niiti kpein ti ni ga n n . L te ni ba. ² A alame wola t ni, toganiiti su, ta walii, ta zanugi.

³ É y ni l zu kp , é zo l kp ma nu yeezazu yooi zu, ey su é li Beet le, ná-se e otai ni ná m unpa, Beet le ta Ayi ti y zu , ⁴ é zala a ulazu loni ná m unpa. Miná a A alame woo ulani ná, G o GALAGI ma.

A alame ta de e loin L te
ti ali fai ma

⁵ L te, nii é ni A alame maazaasu, baalagiti ti
ni zea alaa, naa boliiti ba, ta nik iti, ta
se e otaiti, ⁶zooi la ni kula a ti a, ga ti a
zei ada ila, maz l ti-yea ligiti ti wola m inni
gola, ti la ena zoo ti a ze i ada ila. ⁷Naa olu alaa,
Kanaan nui ti ta Feeleeze nui ti ni zeini ma yooi zu
naama zi gi zu. Kp i le eni A alame ná-togani
mak nui ti z zu ta L te ná-togani mak nui ti.

⁸ A alame ni L te ma: «Nà è maan n zu,
maa aali mina de y zu da e, aa nà-
togani mak nui ti ta n iti z zu. Maz l
da ga k lointi. ⁹ Zooi kpein ka è akala. De
aa w na ma mu, ni a liina ga nu zu
elei, nà li ga nu yeezazu elei, ni a liina ga nu
yeezazu elei, nà li ga nu zu elei.»

¹⁰ L te aazuwuzé eni, é w l , é Zulud n
n m wolai a, nii z a ni de g l in.
G o GALAGI zu é a S d me ta
G m l olo olo, ná ni e G o
GALAGI ná-kpelei, ey su é zeeli S waal, kulaai ga
Ezipete yooi ele. ¹¹ L te yiimaze eni ga
Zulud n ma n m wolai kpein, é liini ga folo ulazu
elei. Uele ana ti feleg ti aa w ni ma la.

¹² A alame zeini Kanaan yooi zu, L te ze n m
zu laaiti su, é ná-se e otaiti toni S d me letema
elei. ¹³ S d me nui ti ti wola zu uni, ti ni ga
kotoba nu wolaiti G o GALAGI laal ma.

G o GALAGI ná-minaze egi
A alame

¹⁴ G o GALAGI ni A alame , L te
ze ea oluma polu, é ma: «Ada è ná loni,
aazuwuzé e, è w l , nu zu elei ta nu

yeezazu elei, folo ulazu elei ta folo liizu elei.
¹⁵ Maz l , zoi nii kpein è p t su, nà aazu feezu è , wa è-mavofodai, ey su . ¹⁶ Nà è-mavofodai e zoi ma vufiligi, nii nu la zooga é a gaalu, e pelegi nu la zooga la é a zoi ma vufiligi aalu.
¹⁷ Wuze ena , è zoi zu iz , è zi sakpai ta kogi ma, maz l nà aazu feezu è .»
¹⁸ A alame ná-se e otaiti se eni, é li, é ze i Mamelee ná-s ne guluiti bu, Gee el n oba . É zala a ulazu loni ná G o GALAGI .

14

A alame L te un m fai
¹ Naama zi gi zu, Sineyaal masagi Amelaf le, ta Elazaal masagi Aliy ke, ta Elame masagi Ked l-Law m l, ta G yime masagi Tideyale, ² yeeta naati ti k i ni S d me masagi Beela a ta G m l masagi Biilesa, ta Adema masagi Sineya e, ta Se yime masagi Seemeyeb l, ta Beela masagi (taai naa laa a ga alaa S waal).
³ Naati kpein ti aal ni ba Sidime n m wolai zu, nii maa legai za ga Kpolo Wanai. ⁴ Kona puug maazu feleg (12) laawu, ti oloa ni de Ked l-Law m l , k l kona puug maazu za asi i (13) ma, ti akani.
⁵ Kona puug maazu naanisi i (14) ma, Ked l-Law m l ta masagiti ti ni polu, ti aani, ti zobo s l Leefa mavofodaiti ma Asetel te-Kaalenayime, ta Zuze mavofodaiti ti Game, ta Eme mavofodaiti ti Savee-Kiliyatayime, ⁶ ta G l nuiti ti ta- izeiti su Seyiil, ey su é zeeli Palan s ne guluiti p b , nii é te ebai oba . ⁷ Naa olu, ti aleni ma, ti li En-Misepate, nii é ga Kad se, ti zobo s l ni Amal ke nuiti ma,

ta-yooi ná p su, é Am l nuiti ba, ti ni zeini Gasason-Tamaal.

⁸ Názu a S d me masagi, ta G m l masagi, ta Adema masagi, ta Se yime masagi, ta Beela masagi nii é ga S waal, naati ti k i ele t ni la ti laal ma Sidime n m wolai zu. ⁹ Elame masagi Ked l-Law m l, ta G yime masagi Tideyale, ta Sineyaal masagi Amelaf le, ta Elazaal masagi Aliy ke, ti ni ga masa naanig , d lug i laal ma. ¹⁰ Mana ze ei wola m inni Sidime n m i zu, S d me masagi ta G m l ele geleiti ti ni elazu, ti a li, ti a loo ze ei naati su. M taiti ti elani, ti li gizei ma. ¹¹ Niiti ti zobogi z l ni, naati ka ti S d me ta G m l naavoloiti kpein se eni, ta daamiani mak gaiti, naa olu ti li. ¹² Ti A alame de e loin L te ta k ligiti soni, ti li ga tiye, maz l L te ni zeini S d me.

¹³ Pela nu ila ge aani, é daazeeli E ulu nui A alame ma, nii é ni zeini Am l nui Mamelee ná-s ne guluiti saama. Mamelee ni ga Esek leni ta An l ti-loin, niiti ti minaze eni A alame . ¹⁴ A alame m nigai ma ga de e loin zog , é ná-boti nu unsa ag nu puug maazu l sa a (318) maa ilini, niiti ti zuzeelii k vai ma, ti z l gai ná-p l i wu, naati ti il ni masagiti polu, ey su ti zeeli Dan. ¹⁵ É ná-boti nuiti balini su, é sili nuiti so kpidii. É zobo s l ni ti ma, é y ti olu, ti zeeli G a, nii é Damase zu elei.

¹⁶ É aleni ma ga k zoganiiti kpein. É aleni ma alaa ga de e loin L te, ta zea ligiti, ta anzanuiti alaa, ta k lu iti.

¹⁷ Naa oluma, A alame aleni ma, é zobogi z l gai ma Ked l-Law m l ma, ta masagiti

ti ni polu. S d me masagi ulani, é daa omi Savee n m i zu, nii é ga Masa N m i.

¹⁸ M lekizeed ke, Sal me masagi aani ga ului ta d i. É ni ga GALA nii é Anii-P -Unda, naa ná-zala a ula nui. ¹⁹ É tuya looni A alame , é ma: «GALA ge tuya loo A alame , GALAGI nii é Anii-P -Unda, é gee l gi ta zoi t ai! ²⁰ Mamagi a GALA b , nii é Anii-P -Unda, nii é vaa bu, è zobogi z l è zili nuiti ma!» A alame k zoganiiti p ma uusi i veeni zea.

²¹ S d me masagi ni A alame ma: «Nuiti fe zèa, è naavoloiti ta s laiti se e .»

²² A alame ni S d me masagi ma: «Gè onaa G o GALAGI ma, nii é Anii-P -Unda, é gee l gi ta zoi t ai, ²³ nii d in é ga n i, gè la ani n p se ea naa a, an geze aali ilagi aa sa ala galu ilagi, naa a a k è mina ma: «Gè A alame ga kp t nu.» ²⁴ Gè la ani n p mak su nà i b , k ni niigi zunu loungeoiti ti miai, ta zunui naati t n i, niiti gi a si i zu, An l ta Esek le ta Mamelee, naati ta t n ze e.»

15

GALA ná-minaze egi

A alame ta mavofodai

¹ Naama vaiti poluma, G o GALAGI ni A alame segi zu, é ma: «A alame, mina lua g l in, nà a gè ga è mak nui, a-ulanumai a w l .» ² A alame goo aa oteni, é ma: «Màli ii, G o GALAGI, lee a è feezu zèa? T ze i doun la zèa, nà-p l i wu ogani ze e nui a é ga Eliyez l, Damase nui.» ³ É ta laani ma m n , é ma: «È la màvofoda t ni, z i

s l gai nà-p l i wu, naa a é zu ga nà-pogani se e nui.» ⁴ G o GALAGI ni p , é ma: «Ba-o, naa laade, é a zu ga a- ogani ze e nui, k l k ni z i é ulazu è oozu, naa a a ga a- ogani ze e nui.»

⁵ Naa olu GALA ge ulani la etea ná-se e otai olu , é ma: «Gee l gi aa t , è somide aiti gaalu, ni a zoo è ti aalu.» É ni ma m n : «Zekana è-mavofodaiti tieg i a la.» ⁶ A alame laani G o GALAGI la, naa naa leveni b ga telebodai.

⁷ É ni ma: «Nà a gè ga G o GALAGI, nii é è ula Uul taazu Kaledée yooi zu, gè niima yooi ve è ya ga n .» ⁸ A alame goo aa oteni, é ma: «Màli ii, G o GALAGI, nà kw ale ite ite ga nà s l su?»

⁹ GALA ge ni ma: «Li, è kona sa ag nik eai zo, ta kona sa ag woli zaai, ta kona sa ag aala sin wolai, è kp kpumagoi a, ta poopogi, è ti ula ga zala ai.» ¹⁰ A alame naama zuaiti kpein se eni, é ti ali ali su, é ma z iti gaa ote ma, ma kp ga fele, k l é la ni w niiti bali alini su. ¹¹ Sua mii w niiti ti ni uuzu ti-ma oomaiti ma, k l A alame ti ni.

¹² Foloji liizu , iim ni wolai le eni ga A alame, dualuagi so, kpidi ii ma.

¹³ G o GALAGI ni A alame ma: «Su w ga è-mavofodaiti ta ga seik ma nuiti zoi ta ili su, ta ná ga du iti, ti ti zopele u kona unnaanig (400) laawu. ¹⁴ K l nà zii naa lukp aale e, nii ta du lai zeezu, naa oluma, naavolo wolaiti ta y tiya, ti ula zeezu. ¹⁵ D un a, a li è-m m wolani p ziil igi zu, è maa a

ulu, è l za aga oluma, undaan i zu. ¹⁶ È-mavofodai ma yamanii naanisi i a a olu , maz l Am l nuiti ta-vaa aaza golai laa la d zeelini.»

¹⁷ Si gi zu foloi liini la, kpidi ii ni, di ii nii é duului ulazu, ta s m gi é zosu, naati ti le eni sua aa w aiti z zu . ¹⁸ Naama yee ná, G o GALAGI minaze eni A alame , é ma: «Gè niima yooi kpein fea è-mavofodai , é zo Ezipete wolai ma, é zeeli zi wolai Ufelate ma, ¹⁹ Ken nuiti ta-yooi, Keenize nuiti, Kadem n nuiti, ²⁰ G te nuiti, Feeleeze nuiti, Leefa mavofodaiti, ²¹ Am l nuiti, Kanaan nuiti, Giilegase nuiti, ta Yee use nuiti.»

16

Agaal ná-fai

ta Isemay le z l fai

¹ A alame anzai Salayi la ni doun z l ni b g l in. K l du anzanui ta ni zea, daaseigi ni ga Agaal, é ni ga Ezipete yooi zu nu. ² É ni A alame ma: «È kaa ga G o GALAGI la vaani bu ga gè doun z l . Li, è il nà-du anzanui olu, tanisu nà doun zunu z l ga maa ele.» A alame zi ni ga anzai Salayi ná-t n gooi. ³ A alame anzai Salayi ná-du anzanui, Ezipete nui Agaal ze eni, é fe sinigi A alame ya ga anza. A alame zeini niina Kanaan yooi zu, é k ná ga kona puug . ⁴ É il ni Agaal olu, naa kogi ze e. Si gi zu é aai ma ga kogi a ma, é ni b l lala w l i wosu ná-du deei a.

⁵ Salayi ni A alame ma: «Poomugi é zeelizu mà, a a è unma as e. Nà i a gè nà-du anzanui ze ea, gè da è olu, si gi zu é kaa la ga kogi

a ma, é a b l lala w l i wo ga ze. G o
GALAGI ga tukp aale e nui de y zu.»

⁶ A alame Salayi woo aa oteni, é ma: «Da-lu
anzanui a è yeezu. So, e elei n ai la è .»
Salayi z ba é a sopele u, ey su naa ela ba.

⁷ G o GALAGI ná-geezu eelai kaani zi ungi
oba te ebai zu, nii é Suul elei zu. ⁸ É ni
ma: «Salayi ná-du anzanui Agaal, mini a è ze eai

ná, mini a è liizu ná?» É goo aa oteni, é
ma: «Nà elazu nà-du deei Salayi a.» ⁹ G o
GALAGI ná-geezu eelai ni ma: «Gale ma a-lu

deei b , è unmaaye b .» ¹⁰ G o
GALAGI ná-geezu eelai ni ma m n : «Nà è-
mavofodai m inzu, to a m in gola, nu n p ge la

zooga é a gaalu.» ¹¹ É ni ma m n : «W l ,
a doun z l su, to a ga zunu loun. Da
daasei p ga Isemay le,* maz l G o

GALAGI è woom nini a- oozu iligi zu. ¹² To a
ga d i zu zoovalegi, to a s p
daal ma, s p ge daal ma, to a

ze ek lointi p ba, é ze y .»

¹³ Agaal aaza ani, é ma: «Gè
GALA i aa n i aa, nii é r un
kaazu?» G o GALAGI nii é ni t un p ,

é naa laasei p ni ga Ata-Ele-L yi.† ¹⁴ Naa a
é ba, ma l ye ei laasei p ai ga, La ayi-
L yi l ye ei,‡ To a Kad seni ta Beel de

* 16:11 Isemay le: daaseigi nii ti maa u aai a ta
«GALA ge m nig .» † 16:13 Ata-Ele-L yi: daaseigi nii ti
maa u aai a ta « a ga GALAGI nii é kàazu.» ‡ 16:14
La ayi-L yi l ye ei: daaseigi nii ti maa u aai
a ta «nii é vulua, é a kà, naa ná-k l ye ei.»

z zu .
¹⁵ Agaal doun zunu z l ni A alame , naa daasei p ni ga Isemay le. ¹⁶ A alame ná-konagi ni ga puul sa a maazu l zita (86), si gi zu Agaal Isemay le z l ni la b .

17

Minaze egi ma oogi

¹ A alame ná-konagi ai ma ga puutaa uu maazu taa uu (99), G o GALAGI ulani b k l ma, é ma: «Nà a gè ga GALA Z b i-P -Mali ii. Da-eteai zi gàazu ga pag , zelilomazu mina è a.
² Nà minaze ezu è , nà è-mavofodai m inzu gola.»
³ A alame maa ni, é n k zooli ma, GALA ge ni zu p , é ma: ⁴ «W l , nà-minaze egi aa, gèk zu è : a zu ga zii m inm ingaa ti- . ⁵ Za oluma, è la m loliga ga A alame,* k l è-laaseigi a ga A alaame, † maz l nà è zu ga zii m inm ingaa ti- . ⁶ Nà è-mavofodai aaw l gola, a ga zii m inm in t zeizu, masagiti ta ula è-mavofodai zu. ⁷ Nà nà-minaze egi zo è letema ey su , nà k ana n è-mavofodai kpein b . Niima minaze egi maa ele ma, nà ga a-GALAGI, ta è-mavofodai n n è ze ea oluma ná. ⁸ Nà Kanaan yooi kpein fe è , a-o, è-mavofodaiti-yo, è ná ga seik ma nui niizu. To a ga w n ey su . Nà ga è-mavofodai ná-GALAGI.»

* ^{17:5} A alame: daaseigi nii ti maa u aai a ta « i unfemai b .» † ^{17:5} A alaame: daaseigi nii ti maa u aai a ta «nu m inm in k .»

⁹ GALA ge ni A alaame ma m n : «D un, a nà-minaze egiti mak , wa è-mavofodaiti kpein. ¹⁰ Nà-minaze egi a é ga nii, nii wa so kpaan ade y zu, a-o, è-mavofodaiti-yo: zunuiti kpein ti wo zaama, ti lati p l olu. ¹¹ Wa-latip l olui a ga minaze egi ma oogi ade y zu. ¹² Zunuiti kpein ta wo zaama, wa a ti lati p l olu foloi l sa asi i ma, é ana wo-mavofodaiti kpein su, é z l ni p l i wu, aa é eyani ga walii, w in é ga du i, niiti ti la ga è-mavofoda. ¹³ Ti p , zee aa w zu la ba, ta lati p l olu, é z l ni a- l i wu, aa é eyani ga a-walii, nà-minaze egi ma oogi a wo- us i ma zuai a. Naa a é ga o minaze egi. ¹⁴ Zunui nii é la latini p l olu kpus i zu, naa e ka le e ná-nu us iti ba, t zeí é nà-minaze egi olo ologa.»

¹⁵ GALA ge ni A alaame ma: «È la m è-anzai Salayi loliga ga Salayi, k l daaseigi a ga Sala. ¹⁶ Nà tuya loo b , nà doun zunu ve è ya ga t un maa ele, nà tuya loozu b , to a ga zii m inm ingaa ti-lee, nu us iti ma m inm ingaa ta-masagiti ta ula t un su.»

¹⁷ A alaame maa ni, é n k zooi ma, é i wo, é yiima : «Doun zunu a z l n i zunu a, nii é kona ungila (100) k ai na? Ta ànzai Sala é kona uutaa uug (90) ai na, naa a zoo é doun z l aa?» ¹⁸ A alaame ni GALA ma: «Nii gè falizu è ma, naa a é ga Isemay le ula su, è mak ma kpaan.»

¹⁹ GALA ge ni ma: «Ba-o, è-anzai Sala a doun zunu z l su è , a daasei p ga Izaake. Nà-minaze egi a ga o faa, gi y zu

gá t , ta gi y zu gá mavofodaiti. ²⁰ Isemay le letemazu, gè a-vali wooi m nig ná-faa zu. Ungo, nà tuya loo b . To a u u, nà mavofodai aaw l gola. Masa puug maazu feleg (12) a ula t un su, to a ga zii wola ma m m wolai. ²¹ K l nà nà-minaze egi gi y zu gá Izaake, doun zunui nii Sala s l su è , niima yee alai n zu, konagi nii é aazu.» ²² Si gi zu GALA ge eni la ga A alaame , é ze eni ná, é li.

²³ A alaame ná-doun zunui Isemay le ze eni, ta nii kpein é z l ni ná-p l i wu, ta nii kpein é geyani ga walii, zunuiti kpein ná-p l wu nuiti saama, é ti latini p l olu naama voloi, e elei GALA ge devei veeni la zea. ²⁴ A alaame ná-konagi ni ga puutaa uu maazu taa uu (99), si gi zu é latini da p l olu. ²⁵ Ná-doun zunui Isemay le ná-konagi ni ga puug maazu sa ag (13) niina, si gi zu é latini da p l olu. ²⁶ A alaame ta ná-doun zunui Isemay le ti latini p l olu naama voloi n zu. ²⁷ Zen ana é ni la ga ná-p l wu zunuiti kpein, niiti ti z l ni ná-p l i wu, ta w inti ti eyani ga walii, ti p ti latini p l olu ta tiye.

18

Izaake z l fai laazeeli vai

¹ G o GALAGI ulani k l ma A alaame Mamelee ná-s ne guluiti koba . A alaame ni zeini ná-se e otai laa . Folo kpaai ni de. ² É aazuwuze eni, é w l . É zunu sa ag iti kaani loni, ti lago maa oozaai ba. É ti aai ma, é zo ná-se e otai laa , é iz ni, é ti laa omi, é maa ni, é n k zoi ma. ³ É ni ti ma: «Màli ii, nà è

maan n zu, r i gè ga a-woti nui, nii gè za-
alai z l g è aazu, mina le e, è a maa ooza
bà. ⁴ À va bu ga gè a ga zi i tago, wo iti
maagba, wo lago loo o gulu wolai t i bu. ⁵ Nà liizu, gè
a ga ulu go wo , wo z b z l olu, naa
olu wa li niina, naa a a k wo mina le e ana n
p b , r i gè ga wa-woti nui.» Ti goo aa oteni,
ti ma: «Ungo, k , e elei è bogai la.»

⁶ A alaame liini gaamago n ná-se e otai wu,
é Sala ma: «Suvil , è k ganii
sa ag ze e ulu vuk i zu, è gaay , è ulu
l l giti kp t .» ⁷ A alaame iz ni ná-
togani ulugi b , é nik yi oi y bugi ze e nii
pagai, é fe boti nui ta ya, naa suvil ga kp t a. ⁸ É
nik iimi i ma wul ita n n ize eni, é p
nik yi oi a, ti k ele t ni, é aala ti .
É loni ti oba t i, gulu wolai wu, ti ai ma
laamiizu.

⁹ Naa olu ti ni ma: «Mini a è-anzai Sala ná?»
É ti woo aa oteni, é ti ma: «To a se e
otai wu.» ¹⁰ Gila ge ni ma: «Konagi nii é aazu,
niima yee alai zu, nà aazu olu è b , è-
anzai Sala a doun zunu z l .»

Sala y ni polu se e otai wu, é niima woiti
m ni. ¹¹ A alaame ta Sala ti l za aga ni de
niina, ti kona m inm in kula. Sala ud ni niina doun
z l si gi maazu. ¹² Sala i woni oozu,
é ma: «Niizu gè l za aga, zini p l wu
w in a mà m n aa? Màli ii alaa
l za aga.»

¹³ Ḑ o GALAGI ni A alaame ma: «Lee vaa
zu Sala i wogai, é a : «Gaama e n i aa,
ga nà doun zunu z l su, r igi p l za agai na?»

¹⁴ Faa a ná n i aa, nii Ḑ o GALAGI la zooga

k zu? Konagi nii é aazu, niima yee alai n
 zu, nà aazu olu è b , Sala a doun zunu
 z l .» ¹⁵ Sala luani, é z i wo, é ma: «Gè la
 woni.» K l G o GALAGI ni ma: «Ga
 ite, è i wog .»

A alaame ná-GALA fali vai
 S d me

¹⁶ Zunuiti ti wuze eni ga ti li, ti w l ga S d me
 ele. A alaame ti uuni ga pele, é vali ti ma.

¹⁷ G o GALAGI ni ma: «Gè la naa l uzu
 A alaame a, nii gè aazu k zu. ¹⁸ Zii wolai
 nii zee aa aai, to a zu ga naa m m wola.
 Eteai zu zii kpein ka tuyai z l maa ele ma.

¹⁹ Maz l gè yimaze e la, nii a k , é devei
 ve ná-dointi zea, ta mavofodaiti, ga ti G o GALAGI
 yiimai , ti y s ledai ta telebodai zu, naa
 a a k gè minaze egiti daazeeli, niiti gè ti woni b .»

²⁰ G o GALAGI ni A alaame ma:
 «S d me ta G m l ti maal ee wooi
 zuw l a, ta- otoi aa oa gola. ²¹ Naa a é
 ba, nà yeizu, gè p t , ni ti e elei ma
 wooi aa la, é zeeli mà, aa ni é la ana, nà kw .»

²² Zunui naati ti liini ga S d me ele, si gi zu
 A alaame ni loni la d G o GALAGI aazu.

²³ A alaame maa u ani ba, é ma: «Da telebo
 nui nu i a, è ti undaa ili aa? ²⁴ Tanisu
 telebo nu uul lug (50) a taai zu, a naati
 alaa undaa ilisu, è la taai zuvaay ga telebo nu
 uul lug i (50) maa ele ma, ti ti zaama? ²⁵ È la
 zooga è a naa ! È la telebo nui ta nu i zoga
 ga ele, è a telebo nui faa u nui
 a, è a ti aa! È la zooga è a naa ! D i
 è eteai kpein tukp aale ezu, è la telebodai a
 aa?» ²⁶ G o GALAGI ni ma: «Ni nà telebo

nu uul lug (50) aana S d me taazu , nà taai kpein suvaay ti maa ele ma.»

²⁷ A alaame kp i ze eni olu, é ma: «W l , nà zoosu gè M àli ii , r i gè ga p l i n , ta zu ui. ²⁸ Tanisu telebo nu uul lug i (50) aa aa oola ga d lug , d lug vai zu, a taai kpein su olo olo aa?»
 Ġ o GALAGI ni ma: «Gè la taai zu olo ologa, ni nà telebo nu uunaanig maazu l lug (45) aana ná.»

²⁹ A alaame kp i ze eni olu m n , é ma: «Tanisu telebo nu uunaanig (40) n a é ná.»
 Ġ o GALAGI ni ma: «Gè la su olo ologa naama nu uunaanig i (40) maa ele ma.»

³⁰ A alaame ni ma: «M àli ii, soma kae è mina yii aawana, t ze i nà ilizu faa ilagi a. Tanisu telebo nu uusa ag (30) a é ná.»
 Ġ o GALAGI ni ma: «Ni nà telebo nu uusa ag (30) aana ná, gè la taai zu olo ologa.»

³¹ A alaame ni ma: «W l , nà zoosu gè M àli ii . Tanisu telebo nu uufeleg (20) a é ná.»
 Ġ o GALAGI ni ma: «Gè la taai zu olo ologa nu uufeleg i (20) maa ele ma.»

³² A alaame ni ma: «M àli ii, soma kae è mina yii aawana, gè la m kp ili n p bosu, é ula nii olu. Tanisu telebo nu puug a ná.»
 Ġ o GALAGI ni ma: «Gè la S d me zu olo ologa naama nu puug iti maa ele ma.»

³³ Si gi zu ti eni la ga y p ta A alaame, Ġ o GALAGI liini. A alaame alaagi aleni ma seizu .

19

S d me ta G m l olo olo fai

¹ Geezu eela feleg iti ti ze eni S d me kp k ma . L te ni zeini S d me taa zi ida . Si gi zu L te ti aani la, é wuze eni, é ti laa omi, é maa ni, é n k zooi ma. ²É ni ti ma: «Nà wo maan n zu, màli iiti, à ale ma, wo i nà-p l i wu, r i gè ga wa-woti nui. Wa zoo wo wo- iti maagba ná, wo i piin, sobui wo wuze e, wo a li wo-liizu elei.» Ti ni ma: «Ba-o, gá iizu koi zaama n .» ³K l L te ilini ti ma gola, ti vaani bu, ti li ná-p l i wu. É daamianigi t ni ti , é p ului a, nii l la su. Ti laamiini.

⁴ Aisa ti a la, S d me taazu zu nuiti kpein ti aani, ti aku p l i ma, zunuiti kpein ti aani, é zo zunu loungoiti ma, é li k wolaiti p , ti p g l in ti aani ná. ⁵Ti L te lolini, ti ma: «Zunuiti ta mini, niiti ti aai è b kpidi? Ti ula, è a ga tiye gi , gi d ula ga tiye.»

⁶ L te ulani p l la , é daa ulu ga olu elei. ⁷É ni ti ma: «Ba, k leaiti, nà wo maan n zu, à mina faa i . ⁸À woilo, dòn anzanu feleg iti ti ná, ti la v l zunu vaa w . Nà aazu ga naati wo etea , wo naa ga tiye, nii n ai wo . K l à mina v u zunui niiti ba, t ze ti aa , ti laazu nà-p l i wu.»

⁹ Ti ni ma: «Ze e l !» Ti ni ma m n : «D i è ga seik ma nu n , è aai, a p è ga tukp aale e nu! Be n , nii gi k zu ga e, naa a u t n i a.» Ti L te akpani ga u a, ti maa u ani kpogi a, ga ti kolo olo. ¹⁰Zunu feleg iti ti ni L te b , ti soni, ti m n p l i wu, ti p l i laa ulu. ¹¹Ti yeezi ni nuiti gaazu, niiti ti ni loni p l la , ti

aazu ole, é zo zunu loungoiti ma, é li k wolaiti p ,
naa a é k ni ti la m ni p l la aazu.

¹² Zunu feleg iti ti ni L te ma: «B gele a
é è ya m n ? È-n koiti, è-loun zunuiti, è-loun
anzanuiti, nii kpein é ga n taazu , ti
p kula niima ada a. ¹³ Maz l gá ga a
niima laai olo olosu, t ze maal ee wooi
w l , é zeelizu G o GALAGI ma. Naa
a é ba, G o GALAGI gi le eg ga gi taai t i
kolo olo.»

¹⁴ L te ulani, é li, é naati p , niiti ti ná-
doun anzanuiti maazoni, é ti ma: «À wuze e, wo
ula niima ada a, maz l G o GALAGI
ana a taai olo olosu!» K l naati ti naama
wooti kaani ga vae faa n .

¹⁵ Geelaalao si gi zu, geezu eelaiti ti ilini L te
ma, ti a ma: «Wuze e, è-anzai ze e ta è-loun
anzanu feleg iti niiti ti , naa a a k è undaa mina
ili taai ná-undaa iligi zu.» ¹⁶ T i é ni n k su,
zunu feleg iti ti soni zeei a, t un be-o, anzai e-o,
ta ná-doun anzanu feleg iti be-o, maz l G o
GALAGI ni p ga é aa ti maazu, ti liini ga tiye, ti ti
y taa olu . ¹⁷ Ti ulaai ma taai a, geezu eelai
gila ge ni ma: «Biz , è è-y nvui izo! Mina
w l olu, mina lo n m i zu ada n p ! Uela, è
l gizei ma, ni a p ga è undaa mina ili.»

¹⁸ L te ni ma: «Ba-o, màli ii! ¹⁹ N i gè ga
a-woti nui, gè zaalai z l g è aazu, è
ga nu ag wola b , è z nvui izo
fai zu. Gè la zooga gè a ela, gè a l gizei ma,
nà gè za, undaa ili. ²⁰ W l , taai t i tago
maa u a , ga gè iz gè zeeli ná. D i , nà
zoo gè ela, gè li ná, z nvui izo! Taai naa la l ini

aa?»²¹ Geezu eelai ni ma: «W l , gè vaa naa wu, ga gè k è ga faa , gè la taai t na kolo ologa, nii è ná-fai wosu. ²² Suvil , è ela, è li ná, maz l gè la zooga gè a faa n p k , ey su è zeeli ná.» Naa a é k a, ti taai naa laasei p ai ga S waal.*

²³ Folo t zi gi zu a L te zeelini la S waal.

²⁴ Názu a G o GALAGI timini abui uuni la S d me ta G m l, e tonai, é ulazu geezu . ²⁵ É taai naati kolo oloni, naa maa oolii ma n m i kpein ba, ta ma nu us iti, naa siinziin ganigiti ba. ²⁶ L te anzai w l ni ga olu elei, é oteni ga kpolo zi igi.

²⁷ A alaame wuze eni ga sobuzobui, ga é li naama ada , é ni loni ná G o GALAGI aazu. ²⁸ É aazuzi ni S d me ta G m l letema elei, ta n m i maa oolii ma yooi kpein su, p t , é duului aani, é a wuze e zoi ma, e abu zulugi ma luului.

²⁹ Si gi zu GALA ge n m zu laaiti su olo oloni la, é iz ni A alaame zu, é L te ula faa aagi zaama, nii é taaiti tokani da, L te ni zeini ná.

L te ta ná-doun anzanuiti ta-vai

³⁰ L te ze eni S waal, é li, é ze i gizei ma, ta ná-doun anzanu feleg iti, maz l é luani ga é mina y S waal. É zeini pugi zu ta ná-doun anzanu feleg iti. ³¹ Yeeta, nu ite gelei ni loungo gelei ma: «De- l za aga, zunu la zou y zu , nii a il de olu, e elei de ula de ka la etea. ³² De li, de d i u de- la. De la koba, naa a a k , de- mavofodai ná.» ³³ Ti d i uuni ti- la kpidii naa, nu ite gelei liini, é la

* 19:22 s waal: daaseigi nii ti maa u aai a ta «d ii.»

k oba. Naa la looni ga daa la koba, ta buze e la.

³⁴ Naa olu zobui, nu itei ni loungo gelei ma: «W l , d à a k oba kp k ná. De d i u da m n za kp k i, è li, è la koba, naa a a k de- mavofodai ná.» ³⁵ Ti d i uuni ti- la m n kp k i t na. Loungo gelei liini, é la koba. Naa la looni ga daa la koba, ta buze e la.

³⁶ L te ná-doun anzanu feleg iti ti kogi ze eni ti- a. ³⁷ Nu ite gelei doun zunu z l ni, é daasei p ga Moa e.† Zaa aza to a é ga Moa e nuiti ti-m m wolai. ³⁸ Loungo gelei alaagi doun zunu z l ni, é daasei p ga B ne-Ami.‡ Zaa aza to a é ga Am n nuiti ti-m m wolai.

20

A alaame lii vai Geelaal

A imeel ke b

¹ A alaame ze eni niima yooi zu, é li ga l kp ma nu yeezazu elei, é zeini Kad seni z zu ta Suul, é l ago zeini Geelaal. ² A alaame a la na a, é lo anzai Sala a, é ni zu ma: «To a ga bàazeelai.» Geelaal masagi A imeel ke Sala ze eni. ³ Naazu, GALA ge ulani k l ma segi zu A imeel ke kpidii, é ma: «W l , a aazu zaazu, t ze anzanui naa ná-faa zu, nii è se eai, maz l zini ka b .»

⁴ A imeel ke la ni d daani olu, é goo aa oteni, é : «Màli ii, a s balala nuiti paa aa? ⁵ Sinigi i l i k ai mà: «Bàazeelai

† 19:37 Moa e: daaseigi nii ti maa u aai a ta «nii kulaai k zu.» ‡ 19:38 B ne-Ami: daaseigi nii ti maa u aai a ta «det i ná-doun zunui.»

e? Ta anzanui i alaa bog ga: «Dì i e? Gè k kisi ag i zu, ta s balalai zu.»

⁶ GALA ge ni ma segi zu: «Gè kw gè è k zii ag lai zu, naa a é k a gè pele esagai è lu ga è mina koto dàal ma. Naa a é ba, gè la vaani bu ga è a da olu. ⁷ Niizu zunui nii anzai ve zea, maz l to a ga GALA goo wo nui. To a maan n i wo è , a y vulua. K l ni è la te eni p , su w ga a za, a-o, a-nu us iti-yo.»

⁸ A imeel ke wuze eni sobuzobui, é ná-boti nu wolaiti toli, é naama vaiti p bo ti ma, ti wola luani.

⁹ A imeel ke A alaame alaa tolini, é ma: «Lee a è k ai ga giye? Kotoi gele a gè k ai è laal ma, nà-o, nà-masadaï-o, è gi l ai kotoi nii zu? È zi elei é lo n un ba, nu maa la n ni ga é a naa .» ¹⁰ A imeel ke ni A alaame ma: «Leeni a é a è isu, è niima vai ai?»

¹¹ A alaame goo aa oteni, é ma: «Gè ni isi zu, gè a ma, ze ema n p ge la ba, ta aazu pàazu ànzai vai zu, t zeï GALA gaazuluaba ila kpalaa ge la niima yooi zu. ¹² Gaama e, to a ga bàazeelai, é ga k ná-doun anzanui, k l dèe ná-doun anzanu laade. To a ga ànzai. ¹³ Si gi zu GALA ge k ni la ga te ete e nu, gè ula k ná-p l ye ei wu, gè ni Sala ma: «U n p de liizu ná, k ni è a màalobo, è a ti ma: Dì i e.» »

¹⁴ A imeel ke toganii tanigaa zoni baalagiti saama, ta boliiti, ta nik iti, é ti ve A alaame ya, é p boti zunuiti ba, ta boti anzanuiti. É anzai Sala alaa te eni p . ¹⁵ É ni ma: «Nà-zooi laalaog è lu , zeï n p ná n zu è .» ¹⁶ É ni Sala ma: «Gè wali aei waagila (1 000) fea è-li ya,

é ga poogi ga è la ga s ba nu niima vaiti su, è-maa oolii zu nuiti gaazu.»

¹⁷ A alaame GALA falini. GALA ge A imeel ke d ni, ta anzai, ta ná-boti anzanuiti, ti zooni ti a dointi s l olu. ¹⁸ Maz l G o GALAGIA imeel ke ná-p l ye ei wu anzanuiti p k ni ga doun z l tala nuiti, A alaame anzai Sala ná-faa zu.

21

Izaake z l fai

¹ G o GALAGI Sala maaw in aani, é naa laazeelini b , nii é minaze eni la. ² A alaame l za agai ma, anzai Sala kogi ze eni, é doun zunu z l b , naa ni é zoloo GALA ná-ku logai ma, nii é boni ma. ³ Doun zunui nii Sala s l ni b , A alaame daasei p ni ga Izaake.* ⁴ A alaame ná-doun zunui Izaake latini p l olu, s l foloi l sa asi i ma, e elei GALA ge ma levei veeni la zea. ⁵ A alaame ná-konagi ni ga ungi la (100), si gi zu ná-doun zunui Izaake z l ni da.

⁶ Sala ni ma: «GALA ge zobo fea ga gè i wo ga koozun i, nu-o-nu nii a nii m nina, naa a a n kpaain.» ⁷ É ni ma: «B a a la A alaame ma, Sala a iimi ve doun a ya? Tama gè zunu loun z l ga b p l za a si gi zu.»

A alaame Agaal ta ná-doun zunui Isemay leni kp vai

⁸ Doungoi w l ni, Sala daa ula iimii a. A alaame f ti wolai ulani naama voloi. ⁹ Ezipete anzanui Agaal ná-doun zunui é s l ni A alaame

* 21:3 Izaake: daaseigi nii ti maa u aai a ta «to a zu.»

a, Sala naa aani, é a i wo. ¹⁰ Sala ni A alaame ma: «Du anzanui nii ta ná-doun zunui, maz l niima lu anzanui ná-doun zunui ti la ga poganii ma, ta dòn zunui Izaake.»

¹¹ Niima wooi wanani A alaame ma gola, ná-doun zunui maa ele ma. ¹² K l GALA ge ni A alaame ma: «Mina nii wana ma a-lu anzanui ná-doun zunui vaa zu. Naa p k Sala , nii é bosu è ma. Maz l Izaake a è-mavofodai a ula su. ¹³ An naa e, nà a-lu anzanui ná-doun zunui ga zii ta m m wola, maz l t alaa ula è zu.»

¹⁴ Poluma zobui, A alaame wuze eni ga sobuzobui, é ului ze e ta k l woolei zi i su, é s l Agaal aki ba, é zunu loungoi alaa ve zea, é vali ma. É liini, é le ete e Beel-See a te e bai zu. ¹⁵ Si gi zu k l woolei zu i eni da, é zunu loungoi y ni laani gulu goi ta wu, ¹⁶ é li, é ze i t ila oozama, ná tago maa oozaai n f n, maz l é ni zu ma: «Gàazu la y su doin a, é a a za.» É zeini t ila oozama, é a alakpala, é a w l .

¹⁷ GALA ge zunu loungoi wooi m nini, GALA ná-geezu eelai y ni geezu , é Agaal loli, é ma: «Agaal, leeni a é è ya? Mina lua, maz l è dOUNGOI y gai ná, GALA ge goom nig ná.

¹⁸ Wuze e, è zunu loungoi ze e, è gaan n . Maz l nà zii wola t zu ba.» ¹⁹ GALA ge gaazuze eni ma, é k l ye ei a, é li, é k l woolei laave ga zi i, é ta ve zunu loungoi ya, é le.

²⁰ GALA ge ni zunu loungoi a, é a w l . É zeini te e bai zu, é ni ga kil pili nu ag i. ²¹ É zeini Palan te e bai zu. Dee anzanui ta aizi ni b , é sei, naa ni ga Ezipete yooi zu nu.

A alaame ná-minaze egi A imeel ke

²² Naama zi gi n zu, A imeel ke ná-k ulu ai Pik le il ni polu, ti a, ti A alaame a, é ma: «GALA ka naa p su t zu, nii è k zu. ²³ Gona b niina ga GALA daaseigi, ga è la yàava, aa dòinti, aa màvofodaiti, k l a y a-woo iladai ilagi n olu r un b , ta niima yooi nii è lago zeizu su, e elei gè a la è .» ²⁴ A alaame ni ma: «Gè konai naa woga.» ²⁵ É aaza ani A imeel ke ma k l ye ei ná-fai zu, nii naa ná-boti nuiti ti se eni ga zee aa aai. ²⁶ A imeel ke goo aa oteni, é ma: «Gè la kw a é naa a. Da i è la ni naa woni mà, za a gè m niga da.» ²⁷ A alaame baalagi tanigaa ze eni, ta boliiti, ta nik iti, é ti ve A imeel ke , ti feleg p ti minaze egi ni . ²⁸ A alaame baala zi o zaa l fela mak ni y ma ulugi zu. ²⁹ A imeel ke ni A alaame ma: «Leeni vaa zu è niima aala zi o zaa l felaiti mak gai y ?» ³⁰ É goo aa oteni, é ma: «Yeezei baala zi o zaa l felai niiti bu, gè feezeu è ya, naa a b ga zeele wooi ga nà a gè niima l ye ei w a.» ³¹ Naa a é ba, ti naama ada laaseigi ni la ga Beel-See a (nii polu ga «minaze ek l ye ei»), t ze miná a ti feleg ti minaze eni ná . ³² Ti minaze eni Beel-See a. Naa oluma A imeel ke wuze eni ta ná-k ulu ai Pik le, ti ale ma Filiseti nuiti ta-yooi zu. ³³ A alaame gului ta ziinni Beel-See a, nii ti zu ma tamalise, ná a é G o GALAGI valini ná, GALA nii é ná ey su . ³⁴ É l bini zeini Filiseti nuiti ta-yooi zu.

22

A alaame zu fai

¹ Niima vaiti p poluma, GALA ge A alaame zu ni, é ma: «A alaame!» Naa goo aa oteni, é ma: «Nà aa!» ² GALA ge ma: «È-loun zunu ila kpegi Izaake ze e, nii è n ai , è li M liya yooi zu, è kula ga gala zala ai gizei naa ma, nii ná yeelo ba.»

³ A alaame wuze eni ga sobuzobui, é ná-soovalegi as ili, é ná-boti nu feleg ze eni ta ná-doun zunui Izaake. É ko ii ali alini gala zala ai vaa ma, é li naama ada , GALA ge yeeloni ná a. ⁴ Foloji za asi i ma, A alaame aazuwuze eni, é naama ada a oozama. ⁵ É ni ná-boti nuiti ma: «À y soovalegi oba. Nà-o, zunu loungoi-o, gá liizu munu, gi n k GALA bu, naa oluma gi a wo oba.»

⁶ A alaame gala zala ai ma o ii ze eni, é ná-doun zunui Izaake laal bu, é abui ta bo ai ze e. Ti feleg ti a zi ma, ti a li. ⁷ Izaake

ni k A alaame , é ma: «K !» É goo aa oteni, é ma: «Nà aa, dòn zunu.» Izaake ma: «Abui ta ko iiti kaa, k l mini a baala zi oi ná, gala zala ai vaa zu?»

⁸ A alaame goo aa oteni, é ma: «Dòn zunu, GALA goi a a ga baala zi oi, gala zala ai vaa zu.» Ti feleg ti ni zi zu ma, ti a li.

⁹ Ti zeelii ma naama ada , GALA ge ná l ni, A alaame zala a ulazu t ni, é ko ii la maazu ga pag . É ná-doun zunui Izaake yeeti ta k iti su ilini, é da zala a ulazu ko ii maazu. ¹⁰ Naa oluma A alaame bo ai ze eni ga é ná-doun zunui daale e. ¹¹ Gaamago n , G o

GALAGI ná-geezu eelai y ni geezu , é toli, é ma: «A alaame! A alaame!» É goo aa oteni, é ma: «Nà a!»¹² Geezu eelai ni ma: «Mina yeev u zunu loungoi a, è a faa n p k la. Maz l gè kw ni niina ga a luazu GALA ba, è la kòmani ga è-loun zunu ila kpegi.»¹³ A alaame aazuwuze eni, é baala sin wolai a olu , min iti sogai d goi zu, é ata. É baala sin wolai zoni, é kula ga gala zala ai ná-doun zunui otogi zu.¹⁴ A alaame naama ada laasei p ni ga Ad nayi-Yiileyee (nii polu ga «G o GALAGI nii é nu ulazu faa zu»). Naa a é ba, zaa aza ti zu ná ma: «G o GALAGI ná-gizei ma, a ula su.»

¹⁵ G o GALAGI ná-geezu eelai y ni geezu , é A alaame loli ná zeizu velesi i, ¹⁶ é ma: «G o GALAGI laawooi aa: nà onazu nà i ma, t i è naa a, è la kòmani ga è-loun zunu ila kpegi, ¹⁷ nà tuya loozu è , gè è-mavofodai aaw l , e pelegi somide aiti ti m in ai la geezu , ta e a aegi nii é kpolo i oba . È-mavofodai a zobo s l sili nuiti ma. ¹⁸ Ziiti kpein ti eteai zu, ta tuyai z l è-mavofodai maa ele ma, t zeì è gòoi zog .»

¹⁹ A alaame aleni ma ná-boti nuiti p pelei, naa olu ti il ni pelei ma, ti a li ma Beel-See a. Miná a A alaame ni zeini ná.

²⁰ Naama vaiti p poluma, A alaame m nini ga, Mileka alaagi doun zunua z l ni k loin Na l . ²¹ Use a é ga ná-doun m ungi, naa de eiti ti ga Buze, ta Kemuw le nii é ga Alame k , ²² Keeseede, Gazo, Piledase, Yide-lafe, ta Betuw le. ²³ Betuw le a é Ele ka z l ni. Naama loun l sa aiti ka Mileka ti

z l ni A alaame k loin Na l .
²⁴ Anza iligi nii é la ni vuluni ga z i ele,
 nii daaseigi ni ga Leyuma, naa dointi s l ni,
 ti-laaseigiti ti ni ga: Teeba, Ga ame, Ta ase, ta
 Maaka.

23

Sala zaa vai

¹ Sala zii ma voloi kpein ge ni ga kona ungila
 puufele maazu l fela (127). ² É zaani Kiliyate-Aale a,
 nii é ga Gee el n, Kanaan yooi zu. A alaame ná-saa
 vai ni, é ma w l i wo. ³ Naa olu A alaame
 wuze eni, é anzai ma oomai y laani, é li, é
 G te nuiti p , ⁴ é ti ma: «Nà ga w in, gè zeini
 wo zaama. À maa ulu bosu ve zèa, gè ànzai maa ulu,
 nii saai.»

⁵ G te nuiti ti goo aa oteni, ti ma: ⁶ «Woilo
 gi-woo ma, màli ii. GALA ge è ga nu wola gi
 zaama. È-anzai maa ulu gá- abaye eiti ma ag i
 zu. Gi tan p ge la è oma ga ná-kabaye e ve vaa è
 ya è-anzai maa ulu vai zu.»

⁷ A alaame wuze eni, é maa zou nuiti b ,
 G te mavofodaiti. ⁸ É ti , é ti ma:
 «Ni wo vaa bu ga gè ànzai maa ulu, à S aal ná-doun
 zunui Efelon maan n b , ⁹ ga é Makepeela ugi
 ve zèa, to a n n e, nii é ná-kpala kpelama . É
 z zèa ga s ng itei n wo aazu, naa a a k é
 zèa ga maa ulu bosu .»

¹⁰ Efelon ni zeini G te nuiti saama. É A alaame
 woo aa oteni G te nuiti gaazu, ta niiti kpein ti ni
 l zu taazu ga si ida elei. ¹¹ É ma: «Ba-o,
 màli ii, woilo mà! Gè nà-kpalagi vea è , ta pugi nii é
 ná. Gè fea è ga faan , nà-nu us iti gaazu, ga
 è è-anzai maa ulu ná.» ¹² A alaame maa ni zou

nuiti b . ¹³ É Efelon woo aa oteni, nii a k ti p ti gooi m ni, é ni ma: «Woilo d gòoi ma, a alaagi. Va bu gè kpalagi z ng i ve è ya. Yeezei bu b , nà ànzai maa ulu ná niina.»

¹⁴ Efelon A alaame woo aa oteni, é ma: ¹⁵ «Màli ii, woilo gòoi ma, leeni a a ga naa de y zu da e, zoi naa vaa zu nii s ng i ga wali ae unnaanig (400)? È-anzai maa ulu ná.»

¹⁶ A alaame vaani naa wu, nii Efelon boni, é wali aei aaluni, nii naa boni ma G te nuiti gaazu, é lo wali ae unnaanig i (400) a, e elei falibogi laa ni la yaa oiti zea.

¹⁷ Zekana Efelon ná-kpalagi é Makepeela, Mamelee letema , kpalagi ta pugi é ná, guluiti ti kpalagi zu, kw pelema maa oolii zu, ¹⁸ naati p ti ni niina ga A alaame n n , G te nuiti gaazu, naati kpein gaazu, niiti ti ni l zu taazu ga si ida elei. ¹⁹ Naa oluma A alaame anzai Sala maa uluni Makepeela alagi ma ugi zu, Mamelee letema elei, nii é ga Gee el n, Kanaan yooi zu. ²⁰ Kpalagi ta pugi nii é ná, ti ni ga A alaame n n , naa ga kabama , é geyani G te nuiti ma.

24

Izaake anza ze i vai

¹ A alaame wola l za aga ni de na, ta G o GALAGI tuya looni b faiti kpein su.

² A alaame ná-boti zunui lolini, nii p l za agai é le e ti p ba ná-p l i wu. To a é ni zea ligiti kpein unda, é a mak . É ni naa ma: «Yeel kpàlai wu, ³ a onazu b G o GALAGI aazu, gee l gi ta zoi ma GALAGI, ga è la anza aiziaa dòn zunui Kanaan anzalopoiti saama,

gè zeini ná. ⁴ K l a liizu nà-zooi zu, nà-bolodai zu, è anzai ze e ná dòn zunui Izaake .»

⁵ Boti zunui goo aa oteni, é ma: «Tanisu anzanui la k a, é a il pòlu, é a a niima yooi t i su, k ni mu gè li ga è-loun zunui zooi naa zu, è ulaai ná aa?» ⁶ A alaame goo aa oteni, é ma: «Dama, è mina li ga dòn zunui ná. ⁷ G o GALAGI, é ga gee l gi ma GALAGI, nii è kùla k l i wu, ta k ná-zooi a, nii é ni p , é onani b , ga to a zooi nii ve màvofodai ya, t i a ná-geezu eelai le e è lu , è anzai ze e ná dòn zunui . ⁸ Ni anzanui la p , é a il è olu, a vie naazu konai vaa zu, nii è bogai b . K l an naa e, mina li ná n ga dòn zunui.»

⁹ Boti nui yeei l ni mali ii A alaame alai wu, é ona b ga to a ná-deveiti so.

¹⁰ Boti nui m puug ze eni mali ii ná- m iti saama, é liini ga mali ii yea ligi ma zii m inm in. É wuze eni, é li Meez p tami, Na l ná-taazu . ¹¹ Seeliai ma ná, é m iti pil ni iibi a taa olu zi ye ei oba , kp k ma ma zi gi zu, yee alai zu nii anzanuiti ta a ula la, ti li zi za azu . ¹² Naa olu é ni ma: «G o GALAGI, màli ii A alaame ná-GALAGI, va bu, è a-woo iladai ula k l ma màli ii A alaame za, ga gè omi ga naa, nii gè gaizi zu. ¹³ Nà a, gè loni zi ungi oba , taa nuiti ti-loun anzanuiti ta aazu ulazu ga ti a ti zi i za a. ¹⁴ Anzalopoi n p gè zu ma: «Nà è maan n zu, a- li ii yei l , gè le, » a goo aa otena ga: «B le, nà zi veezu alaa m iti zea, ti le, » naa ga naama anzanui, nii è devea a-woti nui Izaake . Nà kw ga

naa maa ele ga è a-woo iladai ula k l ma
màli ii .»

¹⁵ É zu é e ga , Ele ka aani, ná-
zi li ii zeini k ma. É ni ga Betuw le ná-doun
anzanui, A alaame k loin Na l ta anzai
Mileka ti-lounloin. ¹⁶ É ni ga anzalopoi nii gola
ani gola, kpea ni de na, zunu n p ge la ni
kw . É yeini zi ungi zu, é ná-zi li ii laave, é l
olu.

¹⁷ Boti nui iz ni, é daa omi, é ma: «Nà
è maan n zu, a- li ii zu i ta ve zèa, gè
le.» ¹⁸ É goo aa oteni, é ma: «B le,
màli ii!» É ná-zi li ii maayeini gaazuvil i zu, é zi i
ve zea, é le. ¹⁹ Si gi zu é eni la ga zi i ve zea
ga é le, é ni ma: «Nà aazu zi i za azu
alaa a- m iti b , ey su ti le gola ga
pag .» ²⁰ É aazuvil ni, é ná-zi li ii zuwo toganiiti
ta- le wosu , é iz ni zi ye ei b
m n , é zi i za a m iti kpein b . ²¹ Zunui
la ni faa n p boni, é ni n
aaza asu, é a w l , ni G o GALAGI a ná-
si i n zu, aa ni é la n zu.

²² Si gi zu m iti ti eni la ga le, zunui
zanu bala ae gila se eni, nii bu gi a la
ga galamu l zita, ta zanu bala feleg ti ilagilagi
wu gi ga galamu ungila (100) k ala maazu ba, é
ti veeni zea ga é ti l yee da ti. ²³ É ni ma:
«B ná-doun anzanu a é ga e? Bo d mà, nà è
maan n zu. Gá laazu z l n i è- ná-
p l i wu, ga gi i ná?» ²⁴ Ele ka goo aa oteni,
é ma: «Nà ga Betuw le ná-doun anzanui, Mileka
ta Na l ti-loun zunui.» ²⁵ É ni ma m n :

«Suaiti daazu lufai ta ti-laamianigi a gi b
ga b l a, nu laazu a ná alaa.»

²⁶ Zunui n k ni Ĝ o GALAGI wu, ²⁷ é
ma: «Mamagi a Ĝ o GALAGI , màli ii
A alaame ná-GALAGI, nii é la eni ná-nu lai
a ta ná-woo iladai màli ii letegi! Nà-si i nii
zu, Ĝ o GALAGI lia ga ze màli ii k lointi
ta- l i wu.»

²⁸ Anzalopoi iz ni, é li dee b , é naama
vaiti kpein su ula ma. ²⁹ Ele ka di i ta ni ná,
daaseigi ga La an. La an iz ni, é ula etea , é
li zunui b zi ungi oba. ³⁰ É bala aegi aani,
ta balaiti baazeelai Ele ka yee da ti, é naa
kpein m nini, nii zunui boni ma. É aani zunui t i
p b , nii é ni loni m iti koba , zi ungi
oba. ³¹ É ni ma: «Ūa, i Ĝ o GALAGI tuya
loai è ! Lee vaa zu è y su etea ? Gè p l i wu
ele t a, ta ada m iti ta
ná.»

³² Boti nuil ni p l i wu, La an m iti
daayeini, é suaiti daazu lufai ta ti-laamianigi ve ti ya,
é zi i ve zunui ya ga ti iti maagba ta maazaa
nuiti. ³³ Naa olu ti daamianigi veeni zea. K l é
ni ma: «Gè la daami wosu p , k ni nà naa wona,
nii é b ga gè bo.» La an ma: «Doluvaawona.»

³⁴ É ni ma: «Nà ga A alaame ná-boti nui.
³⁵ Ĝ o GALAGI tuya loo gola màli ii ,
é a ga z b su nu. Ĝ o GALAGI baalagiti
fee zea, boliiti ta nik iti, walii ta zanugi, boti
zunuiti ta boti anzanuiti, m iti ta soovalegiti.
³⁶ Màli ii anzai Sala l za agai ma, é zunu loun
z l g màli ii . É s l ganiiti kpein
fee doun zunui naa ya. ³⁷ Màli ii ni mà:

«Gonana, è mà, è la anzanu ze ea dòn zunui Kanaan anzalopoiti saama, niiti gè zeini ti zaama ta-yooi zu. ³⁸ K l a liizu k l ye ei wu, nà-bolodai zu, miná a a anzai ze e ná dòn zunui .» ³⁹ Gè ni màli ii ma: «Tanisu anzanui la k a, é a il pòlu.» ⁴⁰ É gò aa oteni, é mà: «G o GALAGI nii gè ziaa gaazu ga pag , naa a ná-geezu eelai il è olu, to a a-zi i n , a anzai ze e dòn zunui nà-bolodai zu, k l ye ei wu. ⁴¹ Si gi zu è liizu la nà-bolodai zu, ni ta l na, ti la anzalopo veeni è ya, a vie minaze egi vaa zu, è bosu b .»

⁴² «Sèeliai ma zi ungi ma, k ma: «G o GALAGI, màli ii A alaame ná-GALAGI, va bu, è nà-si i n , nii gè ma ani. ⁴³ Nà a gè loni zi ungi oba , anzalopoi nii é aazu ga é zi i za a, nii nà ma é ná-zi li ii zu i tago ve zèa, gè le. ⁴⁴ Ni a gò aa otena ga: B le a i, nà zoo alaa gè zi i za a a- m iti b , naama anzalopoi ga anzanui naa, nii G o GALAGI devea màli ii ná-doun zunui .» ⁴⁵ Gè zu gè e ga zìima , Ele ka anu é aazu, ná-zi li ii zeini k ma, é yei zi ungi zu, é zi i za a. K ma: «Nà è maan n zu, zi i ve zèa, gè le.» ⁴⁶ É aazuvil ga é ná-zi li ii maayei, nii é ni zeini k ma, é mà: «B lena, nà zi i veezu alaa a- m iti zea, ti le.» Gè le , é ta ve m iti zea, ti le alaa. ⁴⁷ Gè gaaza ag , gè ma: «B ná-doun anzanu a ga e?» É gò aa oteg ga: «Nà ga Betuw le ná-doun anzanui, Na l ta Mileka ti-lounloin.» Gè bala aegi l sokpai a, gè balaiti d zeeiti ba. ⁴⁸ Naa oluma, gè maa , gè n k G o GALAGI wu, gè

Ɔ o GALAGI mama, nii é ga màli ii A alaame ná-GALAGI, nii é loga tù woo iladai zu, naa a a k gè màli ii k loin ná-dounloin ze e ná-doun zunui .⁴⁹ Niizu, ni wa nu lai zu ta woo iladai màli ii , à naa wo mà, ni m n naa laade, wo naa alaa bo mà, gè li ada ili.»

⁵⁰ La an ta Betuw le ti goo aa oteni, ti ma: «Niima vai ze e Ɔ o GALAGI , gi la zooga gi a é ga taali ili. ⁵¹ Ele ka t , é è akala, se e, è lii la, é ga è-mali ii ná-doun zunui anzai, e elei Ɔ o GALAGI bogai la.»

⁵² Si gi zu A alaame ná-boti zunui ti-wooiti m nini da, é n k ni zoi ma Ɔ o GALAGI aazu. ⁵³ Boti zunui wali z laiti kulani ta zanu s laiti, ta se eiti, é ti ve Ele ka ya, é faan wolaiti k ni di ta dee alaagi.

⁵⁴ Naa oluma, t -o, maazaa nuiti-yo, ti daamii woni, ti le, ti i ná.

Sobui, si gi zu ti wuze eni la, boti zunui ni ma: «À yee e bà niina, gè ale ma màli ii b .» ⁵⁵ Ele ka di ta deeni ti ni ma: «B d anzalopoi y gi a yee ala laawu, folo puug ala, naa olu wa li niina.» ⁵⁶ K l é ti woo aa oteni, é ma: «À mina mà volo li, t ze Ɔ o GALAGI nà-si i n a. À yee e bà, gè li, gè ale ma màli ii b .» ⁵⁷ Ti ni ma: «Ade anzalopoi lolina, ade gaaza a t i.» ⁵⁸ Ti Ele ka lolini, ti ma: «Da p wo li, wa zunui nii?» É ti woo aa oteni, é ma: «Ungo, gá li.»

⁵⁹ Ti vaani bu ga ti- aazeelai Ele ka li ta anzanui nii é ni sosu, ta A alaame ná-boti zunui, é ná-nuiti ba, ti ni polu. ⁶⁰ Ti tuya looni Ele ka , ti ma: «D i è ga gi- aazeelai, a ga waawaagiti ti-lee!

È-mavofodai zobo s l sili iti ma faan!»
⁶¹ Ele ka wuze eni ta ná-boti anzanu loun-
 goiti, ti ze m iti k ma, ti il zunui olu, ti
 a li. Boti zunui Ele ka ze eni, é lii la.
⁶² Izaake aani, é ze e La ayi-L yi l ye ei
 b , l kp ma nu yeezazu yooi zu.
⁶³ Kp k ma ta, Izaake ulani, é a zi zi
 d i zu, é aazuwuze eni, é w l , é m iti
 kaa, ti a a. ⁶⁴ Ele ka aazuwuze eni alaa,
 é Izaake a, é ze e m i ma, é il . ⁶⁵ É
 ni boti zunui ma: «B a é ga zunui t i, é
 d i zu, é aazu ade laa omisu?» Boti zunui
 goo aa oteni, é ma: «Màli ii e.» Gaamago
 n , é ná- azai ni aazu. ⁶⁶ Boti zunui
 faiti kpein boni Izaake ma, niiti é ti ni. ⁶⁷ Naa
 olu, Izaake loni Ele ka lu , é lii la dee Sala
 ná-se e otai wu. É Ele ka ze eni, naa ga
 anzai, é n ni . Pele ana Izaake gaan n i
 z l ni da, balaga oluma dee ma.

25

A alaame zaa vai
 ta mavofodai é s l ni Ketula a
 (1D l S i 1:32-33)

¹ A alaame anzai ta ze eni m n , nii daaseigi
 ni ga Ketula. ² Dointi é ti z l ni b ti-
 laaseigiti ti ni ga: Zimelan, Y kesan, Medan,
 Madiyan, Yise ake, ta Sua. ³ Y kesan Sa a ta Dedanni
 s l ni. Dedan mavofodaiti ti ni ga: Asuul nuiti,
 Letuse nuiti, ta Leyume nuiti. ⁴ Madiyan mavofodaiti
 ti ni ga: Efa, Ef l, Geen ke, A ida, ta Eledaa.
 Niima nuiti p ti ni ga Ketula mavofodaiti.
⁵ A alaame yea ligiti kpein feeni Izaake ya. ⁶ Anza
 iligiti niiti ti la ni vuluni ga z iti k ele, é

veb aniiti feeni ti-loun zunuiti b . K ai ma vulua d , é ti le eni folo ulazu elei, é ti maa ooza ná-doun zunui Izaake a.

⁷ A alaame zii ma voloi kpein ge ni ga kona ungila kona uul fela maazu l lu (175). ⁸ A alaame yii looni, é zaani p l za aga oluma undaan i zu, é l bini gola sii zu ooza, naa olu é liini m m wolani p , ti zaai. ⁹ Ná-doun zunuiti Izaake ta Isemay le ti maa uluni Makepeela ugi zu, Efelon ná-kpalagi zu, G te nui S aal ná-doun zunui, Mamelee letema . ¹⁰ Naama alagi a A alaame geyani G te nuiti ma. Miná a A alaameni ta anzai Sala ti maa uluni ná. ¹¹ A alaame zaa oluma, GALA ge tuya looni ná-doun zunui Izaake , é ni zeini La ayi-L yi l ye ei oba .

Isemay le mavofodai

(1D l S i 1:28-31)

¹² A alaame ná-doun zunui Isemay le mavofodai aa, t a Agaal, Ezipete anzanui é ga Sala ná-du anzanui s l ni A alaame . ¹³ Isemay le ná-doun zunuiti daaseigiti kaa, e elei ti-mavofodaiti ti la: Ne ay te, Isemay le ná-doun zunu m ungi, ta Keedaal, Ade ey le, Mi esame, ¹⁴ Misema, Duma, Masa, ¹⁵ Gádade, Teema, Yetuul, Nafise, ta Keedema. ¹⁶ Isemay le ná-doun zunuiti ta ti-laaseigiti kana, e elei ta- w pelegiti ta ti uu eleiti ti la. Kundi i puug maazu feleg iti (12) kaa, ti ni ta-nu us iti unda. ¹⁷ Isemay le zii ma voloi kpein ge ni ga kona ungila puusa ag maazu l fela (137). Zii looni, é za, é li m m wolani p ti zaai. ¹⁸ Isemay le mavofodaiti ti zeini, é zo Gavila, ey su é zeeli Suul, Ezipete yooi letema elei, nu a na lia

ga Asiili ele. Ti ze eni ti- lointi p ba, ti ze
y .

ZAKOBE NÁ-FAI

(25:19--36:43)

Izaake mavofodai

¹⁹ A alaame ná-doun zunui Izaake mavofodai aa:
Izaake k ni ga A alaame. ²⁰ Izaake
ná-konagi ni ga puunaanig (40), si gi zu é
La an baazeelai Ele ka ze eni la ga anzai, Alame
nui Betuw le ná-doun anzanui, nii é Padan-Alame.
²¹ Izaake G o GALAGI maan n ni anzai ná-
faa zu, maz l é ni ga doun z l tala nu.
G o GALAGI goo aa oteni, anzai Ele ka kogi
ze eni. ²² Dointi ti ni zi azu a koozu,
é ni ma: «Leeni a é zu ga ze?» É liini,
é G o GALAGI aaza a. ²³ G o GALAGI
ni ma:
«Zii feleg a é è oozu,
nu us iti ma zii feleg a aa w zu,
ta na z l ga, ti ula è oozu.
Gilagi z b i a w l é le e z i a,
nu itei a l loungoi yeezu.»

²⁴ Doun z l foloi zeelias ma, ti kaani ga yoog-
iti ka ti ni koozu. ²⁵ Ma m ungi é aani,
maa ikp ini, de ai ma e sua l . Ti
daaseigi ni ga Ezawu.* ²⁶ Naa oluma, de ei
z l ni, zeei Ezawu libiligi zogai. Ti daa-
seigi ni ga Zak e.† Kona uul zita (60) a
Izaake k ni kpein, ti z l si gi zu.

* ^{25:25} Ezawu: daaseigi nii ti maa u aai a ta
«de ale agi.» † ^{25:26} Zak e: daaseigi nii ti
maa u aai a ta «tibiligi» aa «yaavai .»

Ezawu doun m un tosu di vai
 Zak e ma
²⁷ Doun zunu feleg i niiti ti kulasui woni. Ezawu
 ni ga dosoi zeeletegai, ta d zi nui, k l
 Zak e ni ga zunui ná-fai aal i ai, é n ni
 b ga é y n se e otaiti bu. ²⁸ Izaake Ezawu
 n ni , t zeid zuai n ni b .
 K l Ele , ka Zak e n ni .
²⁹ Foloi ta, Zak e ai ma t i l zu,
 Ezawu ze eni d i zu, gola l ai. ³⁰ Ezawu
 ni Zak e ma: «T i kp l i nii ta
 ve zèa, gè mi, maz l kp l gola.» Naa a
 é k ni ti Ed me[‡] laaseigi ni la Ezawu a.
³¹ Zak e goo aa oteni, é ma: «Da-loun m un
 tosu di mà d .» ³² Ezawu ni ma: «W l ,
 nà ga a zaazu ga pului, naama loun m un tosu
 a leeni b ?» ³³ Zak e ni ma: «Gónana
 d b .» Ezawu onani b , é ná-doun m un tosu
 di Zak e ma. ³⁴ Nàzu a Zak e ului ta
 t l iti feeni la Ezawu ya. É daamii woni, é
 le. Naa olu é wuze eni, é li. Zekana Ezawu
 doun m un tosu l l ni da.

26

Izaake ta A imeel ke ta-vai
¹ Pului ta ili ge looni zooi zu, é ula z i olu, é
 looni A alaame ná-si gi zu. Izaake liini Geelaal, Filiseti
 nuiti ta-masagi A imeel ke b . ² G o
 GALAGI ulani b k l ma, é ma: «Mina yei
 Ezipete yooi zu, k l ze i zooi naa zu, nii gè d zu
 ga e. ³ Yee ala niima yooi zu. Nà

[‡] 25:30 Ed me: daaseigi nii ti maa u aai a ta «ma
 igi.»

y è a, gè tuya loo è , maz l nà ni-
 ima you y zu ti kpein feezu è , wa è-
 mavofodai. Nà nà-minaze egi zo kpaan, nii gè k ni
 è- A alaame . ⁴ Nà è-mavofodai m in
 su, e gee l gi ma zomide aiti, nà niima you
 y zu ti kpein fe è-mavofodai ya. Eteai zu
 zii kpein ka tuyai z l è-mavofodai maa ele ma.
⁵ T ze A alaame gòoi zoni, é nà-deveiti so, ta
 t n giti gè ti woni la, ta nà-t giti.» ⁶ Naa a é
 k ni, Izaake zeini la Geelaal.

⁷ Si gi zu naama ada nuiti ti ni gaaza agi
 wosu da, é lo anzai a, é ni zu ti ma: «Bàazee-
 lai e.» É ni luazu ga a na anzai e, ná
 nuiti ti mina paa Ele ka ná-faa zu, t ze gola ani.

⁸ T i ná-sei yee alai zu ni oozazu ná ,
 foloi ta ni de Filiseti nuiti ta-masagi A imeel ke
 w l ni fen t l ila, é Izaake a ta anzai Ele ka,
 ti a zee oegi . ⁹ A imeel ke Izaake lolini, é

ma: «Gaamai zu, è-anzai e! Lee vaa zu è ni
 ma: «Bàazeelai e?» » Izaake goo aa oteni, é ma:
 «Kp ana, nii a k gè mina za maa ele zu.»

¹⁰ A imeel ke ni ma: «Lee a è k ai ga giye? Ná
 tago n a de nu us iti saama, zunui ta ila ge
 a la ga è-anzai, è a aazu gi zu ga s ba
 nuiti.» ¹¹ A imeel ke niima levei veeni nu us iti
 kpein zea ga: «Nu n p a faa u na ga zunui
 t i aa anzai, ta naama nui aa.»

¹² Izaake tii ni zoi naa zu, é t , é ma
 da ungilagi (100) z l ni naama onagi,
 maz l G o GALAGI tuya looni b . ¹³ Zunui
 nii t ni, é ni liizu n ga t a, ey su
 é ga kp t nu wola. ¹⁴ Togani ulugiti ti
 ni zea, nik iti, baalagiti, boliiti, ta boti nu
 m inm ingiti. Filiseti nuiti ti ni toloi ulazu

la. ¹⁵ K l ye eiti kpein k A alaame ná-boti nuiti ti ti w ni ná-si gi zu, ti naati daaveni ga p l i. ¹⁶ A imeel ke ni Izaake ma: «Liina, è ze e gi b , maz l é yee aa a, é le e gi a.»

¹⁷ Izaake ze eni ná, é li, é uuzu ga Geelaal n m i zu, miná a é zeini ná. ¹⁸ Izaake zi ye eiti b ni olu ga niin , niiti ti w ni k A alaame ná-si gi zu, niiti Filiseti nuiti ti ti laaveni A alaame ná-saai oluma. É naama laa-seigiti n ni ti a, niiti k ti ni ti a. ¹⁹ Izaake ná-boti nuiti ti ta w ni m n n m i zu, ti zi ungi aani ná. ²⁰ Baala mak nuiti ti ni Geelaal, ti kp i ni Izaake ná-baala mak nuiti ba, ti ma: «Zi i a ga g n !» É zi ye ei laasei p ni ga Es ke (nii polu ga «maa aalii»), t ze i ti kp i ni ba zi ye ei ná-faa zu. ²¹ Ná-boti nuiti ti zi ye e ili b ni, nii ti sakpeni m n ná-faa zu, é daasei p ni ga Sitena (nii polu ga «sakpegi»). ²² É ze eni miná, é li, é zi ye ei ta ili b , niigi kp vaa la ni wuze eni, é a lo ba. É naa laasei p ni ga Le te (nii polu ga «suw l a»), maz l é ni ma: «Niizu, G o GALAGI suw l a gi , gi undaa a n zooi zu niina.»

²³ É ze eni ná, é l ga Beel-See a ele. ²⁴ G o GALAGI ulani b k l ma naama idii, é ma: «Nà a gè ga è- A alaame ná-GALAGI. Mina lua, maz l nà è a. Nà tuya loozu è , gè è-mavofodai m inzu su nà-boti nui A alaame maa ele ma.» ²⁵ Izaake zala a ulazu loni ná , é woo ula G o GALAGI ma. É ná-se e otai loni ná alaa. Ná-boti nuiti ti

zi ye e ila b ni ná.

²⁶A imeel ke aani p b , é ze e Geelaal, ta ná-
t n bo nui A uzate, ta Pik le, nii é ni ga ná-
k undi ii. ²⁷Izaake ni ti ma: «Lee vaa
zu wo aazu p , tama wo a w inze e, wo a kp
wo b ti?» ²⁸Ti goo aa oteni, ti ma: «Gá
p t su ga G o GALAGI a è a. Naa a é ba, gi
zu, minaze egi ade y zu, gá-o, a-
o, ade minaze e . ²⁹Da onazu ga è la
faa u n p k a ga giye, e elei gi la è zopele
uni la g l in, k ni faa ag i n a gi
k a è , gi è y ni ná, è li ziil igi zu. D i è tuyai
z l gai G o GALAGI ya.»

³⁰Izaake daamii ele t ni ti . Ti
laamiini, ti le. ³¹Ti wuze eni sobuzobui, ti ona
. Naa olu Izaake valini ti ma, ti li ziil igi
zu.

³²Naama voloi n zu, Izaake ná-boti nuiti ti
aani, ti oluvaawo ma, é lok l ye ei a, ti ni
b zu, ti ma: «Gi zi i aa .» ³³Izaake daasei
p ni ga Si a (nii polu ga «minaze egi»). Naa
a é ba, ti taai laasei p ai ga Beel-See a (nii polu
ga «minaze e k l ye ei»), ey su zaa aza.

Ezawu ná-vulu vaiti

³⁴Ezawu ná-konagi ai ma ga puunaanig (40),
é G te nui Beeli ná-doun anzanui Zudite ze eni ga
anza, ta G te nui Elon ná-doun anzanui Basemate. ³⁵Ti
feleg p ti ni Izaake ta Ele kani zii l zu
ti oozu.

27

Tuyai lati fai é ga Zak e n n

¹Izaake ni l za asu, gaazu ti
maa ni idizu, é la m ni woza aazu

g l in. É ná-doun zunu m ungi Ezawu lolini, é ma: «Dòun zunu!» Naa goo aa oteni, é ma: «Nà aa!» ² Izaake ni ma: «Nà aa, gè l za aga, gè la zaa volo w . ³ Da-losoz laiti ti ga a-m n uu l i, ta a-il giti, ti ze ena, è li d i zu, è sua aizi b . ⁴ Daamiani n n kp t b , e elei n ai la b , è aa la p , gè mi, naa a a k gè tuya loo è p , gè a le a za.»

⁵ Ele ka ni naa m nisu, nii Izaake ni bosu ná-doun zunui Ezawu ma. Ezawu liini d i zu sua aizi zu , é a aa la. ⁶ Ele ka ni ná-doun zunui Zak e ma: «W l , gè è-woom nig , é a è-li Ezawu , é ma: ⁷ «Ua b ga sua, è daamiani n n kp t b , nii nà mi, nà tuya loozu è G o GALAGI aazu p , gè a le a za.» ⁸ Woilo d gòoi ma, dòun zunu, nii gè bosu è ma, è naa n . ⁹ Li b togani ulugi zaama, è boli yi o ag feleg zo, è aa la, nà ti t zu è- ga daamiani n n gi, e elei n ai la b . ¹⁰ È lii la è- , é mi, nii a k é tuya loo è p , é a le a za.»

¹¹ Zak e dee woo aa oteni, é ma: «Ungo, k l d i Ezawu a ga de ale a nu, n un nà, gè la ga naama nu. ¹² Tanisu k a yee p bà, nà gaazu ga woya nu, náma su, nà foovooi maaloli ma, tuyai otogi zu.» ¹³ Dee ni ma: «Dòun zunu, naama voovooi y ga ze! Woilo n gòoi ma, è li, è a ga tiye p .»

¹⁴ Zak e liini, é ti ze e, é a ga tiye dee . Naa daa olii woni, e elei n ai la k .

¹⁵ Naa olu, Ele ka ná-doun zunu m ungi Ezawu ná-se eiti se eni, niiti ti wola aga ni de, ti ni p l i wu, é ti loo ná-doun zunui loungo gelei Zak e

ba. ¹⁶É zeeiti ta k gi maavelevele ga boli yi oi ma
l iti, t zeide ai la ni náti ma. ¹⁷Daamiani
n n gi ta ului niiti é ti t ni, é naati feeni ná-
doun zunui Zak e ya.

¹⁸Naa liini k b , é ma: «K !»
Izaake ma: «Nà aa! B a é ga e, dòn
zunu?» ¹⁹Zak e k woo aa oteni, é
ma: «Nà ga Ezawu, è-loun zunu m ungi. Gè naa a,
nii è bogai mà. Nà è maan n zu, wuze e, è ze,
è nà-sua t ai mi, naa a a k è tuya loo b .»
²⁰Izaake ni ná-doun zunui ma: «È k ale,
dòn zunu, è suai ta z l gai gaaman ?» Zak e
goo aa oteni, é ma: «G o GALAGI a-
GALAGI a é aa la p .»

²¹Izaake ni Zak e ma: «Maa u a l bà,
dòn zunu, gè yeev u è a, gè kw ,
ni a ga dòn zunui Ezawu, aa ni é la ga t un.»
²²Zak e maa u ani k Izaake a, naa
yee p ba, é ma: «Kp elei a
ga Zak e elei, k l zeeiti ta ga Ezawu
yeeiti.» ²³É la ni w su aani ba, t ze
de ai ni zeeiti ma, e di Ezawu yeeiti. É tuya
looni b . ²⁴É gaaza ani d , é ma: «Da a n i
è ga dòn zunui Ezawu aa?» Zak e goo aa oteni,
é ma: «Nà e.»

²⁵Izaake ni ma: «Dòn zunu, a-zuai ta veena
zèa, naa a a k gè mi, gè tuya loo è .» Zak e
feeni zea, é mi, é a p ga d i alaa, é kp le.
²⁶Naa olu k Izaake ni ma: «Dòn
zunu, maa u a bà, è n n ga daa komagai.»
²⁷Zak e maa u ani ba, é n n ga daa ko-
magai. Izaake ná-se eiti makugi m nini. Naa oluma,
é tuya looni b , é ma:

«Ungo, dònun zunui makugi e kpalagi
makugi,

nii G o GALAGI tuya loa b .

²⁸ GALA ge gee l gi ma n ai ve è ya,

ta zooli ma ulanumai,
é moloji ta d i ve ga m in a.

²⁹ Nu us iti ti olo è ,

ziiti ti boti è .
È ga è- leaiti ti-mali ii,

è-leelointi ti boti è .

Z i a è voovo, naa a voovo,

z i a tuya loo è , tuya a naa .»

³⁰ Izaake eni n ga tuya loo Zak e ,

Zak e ze ezun feya k Izaake

b , di Ezawu a unkula, é ze e doso zi

bosu . ³¹ T alaagi é daamiani n n gi

ele t ni, é aa la k b , é

k ma: «K , wuze ena, è è-loun zunui

ná-suai ta mi, naa a a k è tuya loo b .» ³² K

Izaake ma: «B a é ga e?» É goo aa oteni, é

ma: «Nà ga è-loun zunu m ungi Ezawu.» ³³ Izaake

ni wola unga wuulee, é a wola ali, é ma:

«B a ga naa de mu, nii é suai zogai, é aa la p ?

Gè ti p ta miai, è zu è a, gè tuya loa b . To a

tuyai z l .»

³⁴ Si gi zu Ezawu k woointi m nini da, é

ainni ga woo wola, é zii aawana eei wola looni, é

k ma: «K , tuya loo b , nà alaagi!»

³⁵ Izaake ni ma: «È-le ei aa ga yaavai, é a-

luyai ze e.» ³⁶ Ezawu ni ma: «T i daaseigi ai

ga Zak e, naa a é yàavaai la ná zeizu fele aa?

É nà-doun m un tosu ze ea, é aa m n niizu,

é nà-tuyai ze e!» É ni k ma: «È la tuyai ta

mak ni b aa?»

³⁷ Izaake ni Ezawu ma: «W l , gè sei a ga è-mali ii, gè k lointi kpein k a ga ná-boti nuiti, gè moloi ta d i vea zea. Lee a de mu nà zoo gè k è , dònun zunu?» ³⁸ Ezawu k woo aa oteni, é ma: «Naama luya ilagi n a é è ya aa, k ? Nà alaa tuya loo b , k !» Ezawu t zeini ga ainga, é a w l . ³⁹ K Izaake goo aa oteni, é ma:
«P t , è-zeizu a ala zoi ma ulanumai ma, ta gee l gi ma n agi ma.

⁴⁰ Da-wo a z kp i a a ga è- n gaizi anii,
a ga è- loin ná-boti nui,
k l a na zi zi ga yeema,
a ná-unbawului ale ale, è kula ba.»

Zak e ela vai

⁴¹ Ezawu Zak e w inze eni, t ze tuyai a k boni b , é a yiima : «K zaa voloi maa ana u a, nà dè ei Zak e aa naama yeei.» ⁴² Ti Ele ka ná-doun zunu m ungi Ezawu woosti boni ma. É ná-doun zunui loungo gelei Zak e lolini, é ma: «W l , è-li Ezawu a zu é potokulai , é è aa. ⁴³ Woilo gòoi ma niizu, dònun zunu! Wuze e, è ela, è li dè La an b Galan yooi zu. ⁴⁴ È y koba yee ala laawu, ey su è-li yiimaal i. ⁴⁵ Si gi zu è-li ná-zii aawanai ud zu la è maazu, é yeema naa ma, nii è k ai la, nà è aa ale ma naazu niina. Leeni vaa zu nà ala wo feleg ma ma, folo ilagi zu?»

⁴⁶ Ele ka ni Izaake ma: «Z nvui w inze ea mà, G te ná-doun anzanui niiti ta-vaa zu. Ni Zak e alaa ka zoi niizu anzanui ta ze ena, z nvui a b ga leeni názu?»

28

¹ Izaake Zak e lolini, é tuya loo b , é devei nii ve zea, é ma: «Mina anzanu ze e Kanaan anzanu lointi saama. ² Wuze ena, è li Padan-Alame è-lee k 'Betuw le b , è anza aizi è- k La an ná-doun anzanuiti saama, è sei. ³ GALA Z b i-P - Mali ii tuya loo è , é è ga kpu u nu, a a ga nu us m inm in m m wola. ⁴ É A alaame ná-tuyai ve è ya, é è-mavofodai a, nii a k zooli è zeini su ga seik ma nui, è naa z l , zooli nii GALA ge feeni A alaame ya!» ⁵ Izaake Zak e le eni ga è li Padan-Alame, Alame nui 'Betuw le ná-doun zunui La an b , Zak e ta Ezawu ti-lee Ele ka di i.

⁶ Ezawu kaani ga Izaake tuya looni Zak e , é te e Padan-Alame ga é anza ze e ná. É m nini alaa ga k ai ma tuya loozu b , é devei nii veeni zea ga: «Mina anza ze e Kanaan anzanu lointi saama.» ⁷ É kw ni alaa ga Zak e oloni k ta dee , é li Padan-Alame. ⁸ Ezawu gaa aani ga Kanaan anzanu lointi maayo ge la ni k Izaake . ⁹ Ezawu liini A alaame ná-doun zunui Isemay le b . É Isemay le ná-doun anzanui Ma alate ze eni ga anzai, nii é ga Ne ay te baazeelai, z ma anzaiti poluma ti ni zea.

Zak e ná-segi, é boni 'Beet le

¹⁰ Zak e ze eni 'Beel-See a, é li Galan. ¹¹ É zeelini ada ta, é iini ná, maz l foloi liini niina. É ná tui ta ze eni, é da unbu, é iini naama ada . ¹² Ná-segi zu, é ka agi aani loni zooli ma, n ungi ze ai geei a. P t , GALA ná-geezu eelaiti ti ni l zu, ti a yeei ka agi naa zu. ¹³ P t , G o GALAGI ni loni ka agi

unsu , é ma: «Nà ga G o GALAGI, è-
 A alaame ná-GALAGI, ta Izaake ná-GALAGI. Zooi
 nii è laani ma, nà feezu è , wa è-mavofodai. ¹⁴ È-
 mavofodai a e zooi ma vufiligi, nà-zooi zu a
 aa o, é zo folo ulazu elei, é li folo liizu elei, é zo
 nu zu elei, é li nu yeezazu elei. Eteai ma
 l ye eiti kpein ta tuyai z l è maa ele ma,
 ta è-mavofodai maa ele ma. ¹⁵ W l , nà
 nà è a, nà è mak , kpein è liizu ná, nà aazu
 ga e olu niima yooi zu, maz l gè la l a è
 a g l in, ey su naa kpein daazeeli, nii gè boga
 è ma.»

¹⁶ Zak e wuunni, é ula ná- iim nii zu, é
 ma: «Gaamazu G o GALAGI a niima ada ,
 r un gè la a su w !» ¹⁷ É luani, é ma:
 «A , niima ada maayiki ! U a ná ga
 GALA ná-p l i, gee l gi ma l la e.»
¹⁸ Zak e wuze eni ga sobuzobui, k tui nii é daani
 unbu, é naa ze eni, é gaal ga iz sui, é gul i
 u unsu . ¹⁹ É naama ada laasei p ni ga
 Beet le (nii polu ga «GALA ná-p l i»), k l
 taai naa laaseigi ni ga Luze m ungi zu. ²⁰ Zak e
 minaze eni, é ma: «Ni GALA ka y na bà, é màk
 si i nii zu, gè bosu, ni a daamianigiti ta se eiti feena
 zèa, ²¹ ta ni nà alena ma k l i wu ziil igi
 zu, G o GALAGI a ga nà-GALAGI naazu.
²² K tui nii gè gaal gai ga iz sui, naa a
 ga GALA ná-p l i. Nii kpein è feezu zèa, nà naama
 uusi i ve è .»

29

Zak e zeeli vai La an b
¹ Zak e si i l zeini olu, é li folo ulazu
 elei yooi zu. ² É w l ni yeeta, é k l ye ei a

d i zu, p t , togani ulu seizu sa ag ni ná, ti a loo o, maz l naama l ye ei a togani ulugiti ti ni lezu la. K tu wolai a é ni ga k l ye ei lakulugi. ³ Si gi zu togani ulugiti kpein ti ena aal ba la ná, ti ena k tui ilikili, ti se e zi ye ei laa , ta la zi i veena togani ulugiti zea, ti k tui la daazu zi ye ei la.

⁴ Zak e ni togani mak nuiti ma: «K leaiti, mini nu a ga woye?» Ti goo aa oteni, ti ma: «Gá ga Ġalan nuiti.» ⁵ É ni ti ma: «Wo La an w n i aa, nii é ga Na l ná-doun zunui?» Ti goo aa oteni, ti ma: «Uun, gi kw .» ⁶ É ni ti ma: «K d g n i aa?» Ti goo aa oteni, ti ma: «K d g , w l nuu, ná-doun anzanui Las le a, é aazu ga togani goiti.»

⁷ Zak e ni ma: «W l , foloi w l d , yee ala la ga nii, ga nu togani ulugiti gaal ba. Á zi i ve togani goiti zea, naa olu, wo li ga tiye ga ti daami wo.» ⁸ Ti goo aa oteni, ti ma: «Gi la zooga, k ni togani ulugi kpein gaa a l na ba, názu a gá a k tui ilikili da, é ze e zi ye ei laa , gi zi i ve togani goiti zea.»

⁹ É y ni n zu d ti , Las le a unkula ga k ná-togani goiti, maz l é ni ga togani mak nui. ¹⁰ Si gi zu Zak e k k La an ná-doun anzanui Las le aani la, ta La an ná-togani ulugi, é maa u ani ba, é k tui ilikili, é se e zi ye ei laa , é zi i ve k k La an ná-togani ulugi ya. ¹¹ Naa olu, Zak e Las len n n i ga daa komagai, é woo ula, é w l . ¹² Zak e boni Las le ma ga to a ga k ná-nu, é ga Ele ka ná-doun zunui. Las le iz ni, é li, é bo k ma.

¹³ La an baazeelai ná-doun zunui Zak e aa vai

ma wooi m nini n feya, é iz ni, é daa omi, é velevele da, é n n . É loni tu , é lii la ná-p l i wu. Faiti ti zi ni, Zak e naati kpein gaal ni la. ¹⁴La an ni ma naazu: «Gaamazu, a ga màvofoda gi.» Zak e alu gila k ni La an

b .

Zak e Lea ta Las le vulu vai

¹⁵Naa oluma, La an ni Zak e ma: «Nà-nui a ga e, a y su boti zu b ana n aa?

Nii a ga è-zalai, naa l ga ze.»

¹⁶Tama anzanu loun feleg ni La an ya. Ma m ungi laaseigi ni ga Lea, loungo gelei laaseigi ga Las le. ¹⁷Lea la ni wola ani, k l Las le wola aga ni de. ¹⁸Las le maayo ge ni Zak e . É ni La an ma: «Nà boti è ga kona d fela, è-loun anzanui loungo gelei ná-faa zu.» ¹⁹La an ni ma: «Y p b , n b ga gè fe è ya, gè a liizu feezu zunu ili zea.» ²⁰Dele ana Zak e boti ni la kona d fela zu Las le ná-faa zu, k l ti ni gaazu, e foloi tanigaani n , t ze maayo ge ni b .

²¹Naa olu Zak e ni La an ma: «Ànzai veena zèa, maz l nà-boti voloi laazeelia, nà p ga gè il polu.» ²²La an ná nuiti kpein gaal ni ba, ti daamii oozun i wo. ²³Kp k i zeeliai ma, é ná-doun anzanui Lea ze eni, é lii la Zak e , naa il ni polu. ²⁴La an boti anzanui Zilepa ze eni, é fe ná-doun anzanui Lea ya, ga naa ga ná-boti anzanui.

²⁵Ma eelaalaogai ma, Zak e a w l , é Lea a, é La an ma: «Lee a è k ai ga ze? Las le ná-faa a gè boti ai ma è b . Lee vaa zu è yàavaai?» ²⁶La an ni ma: «Naa la a ga a gi b p l mazu, ga è loungoi ve zini b , nu

itei lu .²⁷ À d i aa ela wa nii, nà z i
 alaa ve è ya, è botii m n p b kona d fela
 iligaa laawu.»

²⁸ Zak e vaani bu, ti d i aa ela ta Lea.
 Naa olu La an ná-doun anzanui Las le ze eni, é fe
 Zak e ya ga anza. ²⁹ La an boti anzanui Bile a
 ze eni, é fe ná-doun anzanui Las le ya ga ná-boti
 anzanui. ³⁰ Zak e Las le alaa daani olu, nii gola
 n ni b , é le e Lea a. É botii ni m n
 La an b kona d fela iligaa laawu.

Zak e ná-dointi s l fai
³¹ T i G o GALAGI kaani ga tiba la ni Lea
 a, é naa ni ga kpu u nu, Las le ma ge ni
 ga doun z l tala nu. ³² Lea kogi ze eni, é zunu
 loun z l . É daasei p ni ga Lu n,* t ze i
 é ni ma: «G o GALAGI nà- maayeei
 t ga, sìnigi a n niina niizu.» ³³ É kogi
 ze eni m n , é zunu loun z l , é ma:
 «G o GALAGI m nig ga tiba la bà, é nii alaa fea
 b .» É naa laasei p ni ga Simiy n.† ³⁴ É kogi ze eni
 m n , é zunu loun z l , é ma: «Sìnigi a
 ili bà niina niizu, maz l gè zunu loun sa ag
 z l ga b .» Naa a é k ni ti daasei p ni ga
 Leevi.‡ ³⁵ É kogi ze eni m n , é zunu loun z l , é
 ma: «Nà G o GALAGI l bizu njina niizu.» Naa
 a é k ni, é daasei p ni ga Zuda.§ É eni niina
 doun z l gi a.

* ^{29:32} Lu n: daaseigi nii ti maa u aai a ta «à
 doun zunui t .» † ^{29:33} Simiy n: daaseigi nii ti
 maa u aai a ta «m nig .» ‡ ^{29:34} Leevi: daaseigi nii
 ti maa u aai a ta «gilibai.» § ^{29:35} Zuda: daaseigi nii ti
 maa u aai a ta «l biyai.»

30

¹T i Las le kaani ga é la doun z l su Zak e , é toloi ulani ga baazeelai, é a Zak e ma: «Doun a ve b , ni naa laade, k ni gè za!»
²Zak e yii aawanani Las le ma, é ma: «Nà a gè GALA potogi zu aa, é pele le ezu a-loun z l gi lu ?»³Las le ni ma: «Nà-boti anzanui Bile a t , il na naa olu, é doun z l k ma, t un maa ele ma gè doun z l , nà alaa.»⁴É ná-boti anzanui Bile a ze eni, é fe b ga anza. Zak e il ni naa olu.
⁵Bile a kogi ze eni, é doun zunu z l Zak e .⁶Las le ni ma: «GALA ge nà-gaamai vea zèa, é gòoi m niga, nà alaagi, é doun zunu vea b .» Naa a é ba, é daasei p ni ga Dan.*⁷Las le ná-boti anzanui Bile a kogi ze eni m n , é doun zunui velesi iz l Zak e .⁸Las le ni ma: «Gè pi aa aa k a bàazeelai laal ma, gè zobo s l g .» É daasei p ni ga N fetali.†
⁹Lea kaai ma ga é ega doun z l gi a, é ná-boti anzanui Zilepa ze eni, é fe Zak e ya ga anza.¹⁰Lea ná-boti anzanui Zilepa doun zunu z l ni Zak e .¹¹Lea ni ma: «Niima undaan a lee!» É daasei p ni ga Gade.‡¹²Lea ná-boti anzanui Zilepa doun zunui velesi iz l ni Zak e .¹³Lea ni ma: «Ga-o, kòozun a! Uun, anzalopoiti ta mà koozun nui.» É daasei p ni ga As l.§

* 30:6 Dan: daaseigi nii ti maa u aai a ta «gaamai ve.»

† 30:8 N fetali: daaseigi nii ti maa u aai a ta « pii.» ‡ 30:11 Gade: daaseigi nii ti maa u aai a ta «undaan i.» § 30:13 As l: daaseigi nii ti

maa u aai a ta «koozun .»

¹⁴ Lu n ulani moloji ga eleegi, naale ezi gi zu. Siinziin ganigi daaseigi ga mandelag legi, é naati kaani kpalagiti su, é ti ze eni, é a ga tiye dee Lea . Las le Lea ma: «Nà è maan n zu ga è è-loun zunui ná-mandelag legi* ta ve zèa.» ¹⁵ Naagoo aa oteni, é ma: «Faa go ana n i aa, ga è sìngi ze ea, è a li m n doun zunui ná-ani waaiti se ezu?» Las le ni ma: «Kii aa! Zak e a la è oba za idii, è-loun zunui ná-mandelag legiti ma vaa zu.»

¹⁶ Kp k i Zak e ai ma aazu, é ze e kpalaga , Lea ulani, é daa omi, é ma: «P b a é aazu ná za idii, maz l gè è eya ga doun zunui ná-mandelag legiti, è maaz l fai zu.» É iini p b naama idii. ¹⁷ GALA ge Lea woo aa oteni, é kogi ze e, é doun zunui l lusi i z l Zak e . ¹⁸ Lea ni ma: «GALA ge nà-kulanumai vea, t zeì gè nà-boti anzanui veeni sìngi ya.» É daasei p ni ga Isakaal.† ¹⁹ Lea kogi ze eni m n , é doun zunui l zitasi i z l Zak e . ²⁰ Lea ma: «GALA ge veb ani ag vea b niizu, sìngi a aazu zeizu p , maz l gè doun zunui l zita z l ga b .» É daasei p ni ga Za ul n.‡ ²¹ Naa olu é doun anzanu z l ni, nii é daasei p ni ga Dina.

²² GALA ge itooni Las le zu, é gooo a ote, é k ga kpu u nu. ²³ É kogi ze eni, é doun zunui z l ni, é ma: «GALA ge nà-unfegi ze ea mà.» ²⁴ É daasei

* 30:14 mandelag legi: Tanigaa ta- isi i zu, siinziin gani naa a a ga za u anzanui kogi ze e.

† 30:18 Isakaal: daaseigi nii ti maa u aai a ta «zunui nii é ga nà-kulanumai.» ‡ 30:20 Za ul n: daaseigi nii ti maa u aai a ta «sei.»

p ni ga Zoz fe. § É GALA falini, é a ma:
«G o GALAGI doun zunu ila kp ba b !»

Zak e t vai toganii zu
²⁵ Si gi zu Las le Zoz fe z l ni da, Zak e
 ni La an ma: «Bena bà, gè ale ma, gè li nà-taazu,
 nà-zooi zu. ²⁶ Ànzaiti feena zèa, ta dòinti, niiti gè botii
 a è ti-ma vaa zu, gè a gè li, maz l è
 kw a i botii niiti gè ti a è .»
²⁷ La an ni ma: «Ni a k na, woilo gòo ma.
 Nà-galagiti ti d ga ze ga G o GALAGI tuya
 loo b , un è maa ele ma. ²⁸ È-zalai l ga ze,
 nà feezu è ya.»

²⁹ Zak e ni ma: «È kw a i,
 e elei gè botii ai la è , elei a-logani
 ulugi ai la zèa. ³⁰ Maz l nii goi é ni è
 ya, aisa gè a a è b , naa wola aaw l a.
 G o GALAGI tuya loa è , kaite k i il
 folo ma è b . Niizu, si gi gele a nà botii
 la nà-p l i ?» ³¹ La an ni ma: «Leeni
 a nà fe è ya?» Zak e goo aa oteni, é ma:
 «È la ani n p feezu zèa. Ni a vaana naa wu, nii gè
 bosu è ma, nà a-logani ulugi n kula m n ,
 gè mak . ³² Nà zi zu za a-logani ulugi zaama.
 Gè naati pu y , toganiiti saama, nii kpein p n ai, ta
 ti odapodagai, ta baala zi oi nii kpein t i ai, gè
 k ana n boliiti saama, nii kpein podapodagai ta ti
 n ai. Naati ka ta ga sàlai. ³³ Nà-ladalai a
 goo aa otegi ve b lina, si gi zu è aazu la, è sàlai
 a. Nii kpein é la n ni, aa é la odapodani,
 boliiti su, ta ti la l ini baala zi oiti su, naa ta a aana

§ 30:24 Zoz fe: daaseigi nii ti maa u aai a ta «é ta
 ba.»

zèa, naati ti unma .»³⁴ La an ni ma: «É ana, e elei è bogai la.»

³⁵ Naama volo ná n , La an boli zin iti puuni y , niiti ti n ni ta ti odapodagai, ta boli zaaiti ti n ai, ti odapodagai, niiti kpein kolezu ni ti a, ta niiti kpein ti l i ai baala zi oiti su. É naati kalivaani ná-doun zunuiti ma. ³⁶ Naa olu é folo sa ag ala zi wosu y ni ti y zu ta Zak e, nii é ni La an ná-togani ulugi m tai n kulazu, é a mak .

³⁷ Gului niiti ti ga p pele ta amande ta pelatanegiti, Zak e naati ma eke undui tanigaani te eni, é maa l gi naa tanigaa ula ma, naa a a k ma olegi naa tanigaa ti ula k l ma. ³⁸ Naa olu, gulu ekegi niiti é maa l gi ulani ti ma, é ti ze eni, é ti il pil kp le wosu , ti toganiiti gaazu, ti aazu lezu, niiti ti s gai, ti a ka, ta aana lezu. ³⁹ Toganii nii kpein kp s gai, ti ni le esu gulu ekegiti kakala , ti ena yi oiti pu, ti n ai, aa ti odapodagai. ⁴⁰ Zak e ni togani yi oiti zee aa w zu, k l é togani ulugi m tai uuni, ti a w l La an ná-togani ulugi a, niiti ti n ai, ta nii kpein t i ai. Pele ana Zak e ná-togani ulugi uuni la ma y , é la ti ni su ta La an ná-togani ulugi. ⁴¹ Si n p su toganiiti ti maan ai, ti ni p polui wosu da, Zak e ni gulu ekegiti pil su kp le wosu ti, toganiiti gaazu, nii a k ti s gai a le e gulu ekegiti kakala . ⁴² Si gi zu toganiiti ta la a ana la, é la ni gulu ekegiti pil su, naa a a k , niiti ti a aai, naati ti ga La an n n iti, niiti ma ti maan ai, naati ti ga Zak e n n iti.

⁴³ Zak e ná-kp t i tan a é ni laazu ma. É togani goiti s l ni ga m in a, ta boti anza-nuiti, naa boti zunuiti ba, ta m iti, ta soovalegiti.

31

Zak e ale ma vai
Kanaan yooi zu

¹ Zak e La an ná-doun zunuiti goom nini, ti a ma: «Nii kpein é a ga gi- n n i, Zak e naati se ea, gi- ligi a é niima t iz l gai su.» ² Zak e La an aazu t ni, é la m ni ni, e elei é ni la m ungi zu. ³ Názu a G o GALAGI ni la Zak e ma: «Gale ma è-m m wolani ta-yooi zu, a- l ye ei wu, nà è a.»

⁴ Zak e Las leni ta Lea lolini, ga ti a d i zu, é ni ná, ná-togani ulugi oba. ⁵ É ni ti ma: «Nà kaazu ga wo- aazu la m ga e elei é a la r un tetema m ungi, k l k ná-GALAGI y g r un ba. ⁶ Wa goi wo kw ni ga gè botii ni wo- ga sùvik i kpein. ⁷ K l wo- yaavai ni ga ze, é sàlai valiboni ná zeizu puu. GALA ge la ni vaani bu, é a faa u ga ze. ⁸ Si gi zu é ni zu la mà: «Ma odapodagiti ta ga è-zalai,» toganiiti ti ena pu ga ma yi oiti ti odapodagai. Ta si gi zu a la na la mà: «Ma n giti ta ga è-zalai,» toganiiti kpein ti ena s l ga ma yi o n giti. ⁹ GALA ka é wo- ná-togani ulugi ulani zea, é fe b .

¹⁰ «Si gi zu toganiiti ti ni zu la olu, gè aazuwuze eni, segi zu gè kaani ga boli

zin iti ti ni zu ma zaaiti polu, ti n ni,
 ti odapodag .¹¹ GALA ná-geezu eelai ni mà segi
 zu: <Zak e.> Gè goo aa oteni, gè ma: <Nà
 aa.> ¹² É mà: <Gaazu wuze e, è w l , boli
 zin iti kpein ti zu ma zaaiti polu, ti n ,
 ti odapodag , maz l gè naa kpein kaa, nii
 La an k ai ga e. ¹³ Nà a gè ga Beet le GALAGI,
 è gul i zi ni ná k tui ma, è gaal ga iz sui,
 è minaze eni ná b . Niizu wuze ena, ula
 niima yooi a, è ale ma è z l zooi zu.> »

¹⁴ Las le ta Lea ti goo aa oteni, ti ma: «Leeni
 a é gi m n ga g n aa pogani gi-
 ná-p l i wu? ¹⁵ É la gi zoni n e w n an-
 zanuiti aa? T zeí é gi dia, é gi-z ng i mi.
¹⁶ Naavoloi kpein GALA ge kulaai gi-
 ya, ta ga g n gá gi-lointi. De mu, niizu, naa kpein k , nii
 GALA ge boga è ma.»

¹⁷ Zak e wuze eni, é ná-dointi ta anzaiti t , é
 ti zeí m iti k ma. ¹⁸ É liini ga ná-togani ulugi
 kpein, ta k ligiti é ti z l ni, togani ulugi é ni
 zea, é ti z l ni Padan-Alame. É wuze eni, é li
 k Izaake b , Kanaan yooi zu.

¹⁹ Názu a La an liini la ná-baalagiti
 maale aiti te ezu. Las le k ná-p l
 wu zaleiti unmani. ²⁰ Zekana Zak e Alame nui La an
 yaavani la, é la faa n p boni ma, é a ela. ²¹ É
 elani ga naa kpein, nii é ni ga n n . É liini, é
 zi wolai Ufelate ud , naa olu é leteni Galaade
 ize yooi pelei ma.

La an ta Zak e
 ti y zu t vai

²² Foloji za asi i ma ti daazeelini La an ma ga
 Zak e ela. ²³ É p l wu nuiti se eni, ti il

Zak e olu, folo l fela laawu ti a zi . Ti k zum nni Galaade ize yooi zu. ²⁴ K l GALA ge ulani k l ma kpidii segi zu Alame nui La an , é ma: «Dama, mina Zak e ga u a.»

²⁵ La an zeelini Zak e ma. Zak e ná-se e otai loni gize yooi zu. La an ná-p l wu nuiti ba, ti t n i loni alaa Galaade ize yooi zu.

²⁶ La an ni Zak e ma naazu: «Lee a è k ai? Lee vaa zu è yàavaai, è liizu ga dòn anzanuiti, e ta ga du iti, ti zogai k i zu? ²⁷ Leeni vaa zu è elaa d uzu, è r un yaava, è la tònì isu lago pa? Nà la e è a, è li koozun i zu, guye wooti saama, ta tamadegiti, ta k nigiti gooiti. ²⁸ È la z ni ná, gè a dounlonti ta dòn anzanuiti n n ga daa komagai! Gimalala vaa a è k ai niima gelei zu.

²⁹ Zobogi a b , gè faa u ga woye, k l wo- ná-GALAGI ni mà wogi idii: «Dama, mina Zak e ga u a.» ³⁰ Niizu è lia niina, t zeì- l i a w in a è ma, k l lee vaa zu è nà-galagiti unmaai?»

³¹ Zak e La an woo aa oteni, é ma: «Du- aluagi a é ni sù, gè a isi ga tanisu a aazu è-loun anzanuiti kulazu zèa ga zee aa aail

³² K l nui n p gi è aazu a- alagiti kaazu zea, naa la m z nvui ta woga! Ada ti p f l f l da- l wu nuiti gaazu, è naa ze e, nii é ga n i.» Zak e la ni su w ga Las le ti unmani.

³³ La an l ni Zak e ná-se e otai wu, ta Lea ná-se e otai, ta boti anzanu feleg iti ta- ze e otai wu, é la ani n p kaani. É ulani Lea b , é l Las le ná-se e otai wu. ³⁴ Las le p l wu zaleiti se eni, é ti la m i ná-kp kp gi

wu, é ze maazu. La an w l ni se e otai kpein bu, é la ani n p kaani. ³⁵ Las le ni k ma: «Màli ii, mina yii aawana, ni gè la zooni gè a wuze e un è akala, maz l nii a a ga anzanuiti p l mazu, naa a é bà.» É p l wu zaleiti gaizi ni, é la ti aani g l in.

³⁶ Zak e yii aawanani, é kp i laal La an wu. É ni ma: «Nama ba vai gele a gè k ai, nà-kotoi a ga gele, è il su pòlu ga zeliloma wolai nii ma zii? ³⁷ Si gi zu è nà-kas iti kpein f l f l ni la, leeni a è kaai ga a- l wu z lai? D l nà-p l wu nuiti ta a- l wu nuiti gaazu, ti ga de zuvaa wo nui. ³⁸ W l kona uufeleg (20) a gè k ni è b , a- aala saaiti ta a-woli zaaiti ta o ge la ze eni ma, gè la a-logani ulugi ma aala sin iti ta miini. ³⁹ Gè la aani è ga togani, nii suaa ti baliai ga, naama vai nina n bà. Nii ta la unma zèa, foloi aa kpidii, è ni naama s ng i ulazu zèa. ⁴⁰ Diegi ni zeizu mà, é a kp l foloi, k l i ni aazu mà kpidii, iim ni n p gè la ni bosu. ⁴¹ Kona uufeleg (20) a gè k ai a- l i wu, gè botii ni è ga kona puug maazu naanig (14) è-loun anzanu feleg iti ta-vaa zu, gè k a-logani ulugi mak fai zu ga kona d zita, è sàlai valiboni ná zeizu puu. ⁴² Ni k ná-GALAGI la ni aani, é a lo b , A alaame ná-GALAGI nii Izaake luazu ba, è ena z ana, gè ale ma ga zea akai. K l GALA ge nà-kp l i aani, ta nà-botii elei, é zaamazu logi wo de y zu, wogi idii.»

⁴³ La an Zak e woo aa oteni, é ma: «An-zanu lointi ta ga n un doun anzanuiti, doin niiti ta ga n un dointi, niima logani ulugi a ga nà-togani

ulugi, nii kpein è kaazu, naa a ga n n . Leeni a
 nà zoo gè k za dòn anzanuiti b , ta ti-lointi, ti ti
 z l gai? ⁴⁴ Niizu de minaze egi wo ,
 nà-o, a-o, naa ga zeelei de y zu de feleg .»
⁴⁵ Zak e k tu ila se eni, é gaal . ⁴⁶ Zak e
 ni ná-p l wu nuiti ma: «À k tuiti z .»
 Ti k tuiti gaal ni ba, ti ma zi igi lo. Ti daamii
 woni ná , k tu zi igi oba . ⁴⁷ La an daasei
 p ni ga Yegaal-Sa aduta, Zak e ma ge daasei
 p ga Galeede.* ⁴⁸ La an ni ma: «Niima tu
 zi igi a ga zeelei de y zu za.» Naa a é ba, ti
 daaseigi ni ga Galeede. ⁴⁹ Ta a toli alaa ga Mis-
 epa,† t ze La an ni ma: «G o GALAGI a
 w l de ma, nà-o, a-o, si gi zu de aazuze ezu
 la a de feleg . ⁵⁰ Ni a dòn anzanuiti
 sopele una, ni a anza iligaa ze ena m n ,
 nu laade é a l zu de y zu, k l dama,
 GALA ka é zu de y zu ga zeelei.» ⁵¹ La an
 ni Zak e ma: «W l k tu zi igi a tak tu
 aal gai, niiti gè ti logai de y zu. ⁵² K tu zi igi
 nii ta k tu aal gai nii ta ga zeeleiti, ga ey su p
 gè la ud a ti maazu, gè a li è pelei, gè a
 faa u ga e, ta ey su p è la ud a ti
 maazu, è a a p pelei, è a faa u ga
 ze. ⁵³ A alaame ta Na l ta-GALAGI, ti- ná-
 GALAGI ga tukp aale e nui de y zu.»
 Zak e onani GALAGI naa ma, nii Izaake ni luazu
 ba.

⁵⁴ Naa olu Zak e zala ai ulani gizei ma, é

* ^{31:47} Alame wooi zu, Yegaal-Sa aduta olu a ga
 «zeele woo tu zi igi,» e elei é la ga Galeede
 E ulu wooi zu. † ^{31:49} Misepa: daaseigi ti maa u aai a
 ta «gw l ma wosu .»

k leaiti toli ga ti daamii wo. Ti laamiini, ti i gizei ma.

32

¹ La an wuze eni ga sobuzobui, é ná-dounlointi ta ná-doun anzanuiti n n , é tuya loo ti . Naa olu é ale ma, é li zeizu .

Zak e ele t vai ga ti omi ta Ezawu

² Zak e il ni pelei zu, é a li. GALA ná-geezu eelaiti ti aani, ti daa omi. ³ Zak e ti aai ma, é ni ma: «GALA ná-k la ai a!» É naama ada laasei p ni ga Ma anayime (nii polu ga «k la a feleg i»).

⁴ Zak e keelaiti te eni lu di Ezawu ma, Seyiil yooi zu, Ed me o ii zu. ⁵ É devei nii veeni ti ya, é ti ma: «W l nii a wa bo màli ii Ezawu ma: «Pele a a-woti nui Zak e zu la: Gè zeini La an b , z g ná ey su niizu zeeli. ⁶ Nik iti ta zèa, ta soovalegiti, ta baalagiti, ta boti zunuiti, ta boti anzanuiti. Gè keelaiti te eg ga ti naama wooi laazeeli è ma, màli ii, naa a a k gè zaalai z l è aazu.» »

⁷ Keelaiti ti aleni ma Zak e b , ti ma: «Gi lii è-li Ezawu b , ta aazu è laa omisu, ta zunu unnaanig (400).» ⁸ Zak e wola luani, zii a zool . Nuiti ti ni polu, é naati balini su ga seizu feleg , é baalagiti ba, ta nik iti, ta m iti. ⁹ É ni ma: «Ni Ezawu a aana, é seizu ilagi zo, z i é y su ná, naa a zoo é ela.»

¹⁰ Naa oluma Zak e maan n i woni, é ma: «K A alaame ná-GALAGI, ta k Izaake ná-GALAGI, G o GALAGI, i è ni mà: «Galena ma a-yooi zu, a- l ye ei wu, nà faa ag

ele t zu è .> ¹¹ Gè la kulani su, gè
 a nu lai kpein s l , ta woo iladai
 kpein nii è k a r un tetema, r i gè ga a-woti
 nui, maz l k ai ma Zulud n t i kpud zu, nà-
 tukp i n a é ni zèa, k l niizu, nà ni-
 ina nu us b zeizu feleg unda. ¹² Nà è
 maan n zu, kizo, è kùla dì Ezawu ya. Maz l
 nà luazu ga é mina a, é a pàa, gá doun deeti ta
 dointi. ¹³ Da ma, è ni mà: «Nà faa ag ele
 t zu è , gè è-mavofodai e kpolo i
 oba a aegi, é wola m in su, nu la zooga é a
 gaalu.» »

¹⁴ Naama ada t na ka Zak e iini ná. Nii é
 aani la ga k ligi, é naa ta ze eni ba ga maa-
 zoloogi, é te e di Ezawu : ¹⁵ boli zaa unfeleg
 (200) ta boli zin uufeleg (20), baala saa unfeleg
 (200) ta baala sin wola uufeleg (20), ¹⁶ m
 zaa uusa ag (30), é ti-yi oiti ba, ti ni
 iimii lezu, nik zaa uunaanig (30) ta nik
 zin puug (10), soovale saa uufeleg (30) ta soovale
 sin puug (10). ¹⁷ É ti alivaani ná-boti nuiti ma,
 togani ulugi yee aa w a ni de su kp kp .
 É ni ná-boti nuiti ma: «À le e tù , wo
 z zu togani ulugi ilagilagi a.» ¹⁸ É niima
 levei veeni ma m ungi ya, ga: «Si gi zu dì Ezawu
 wo laa omisu da, é wo aaza a ga: «Da ga ná-
 nu? Mini a è liizu ná?» A na ma: «B n n a
 ga togani ulugi, nii é è akala?» ¹⁹ a goo aa ote
 ga: «Da-woti nui Zak e n n i e, é te eg
 màli ii Ezawu ma ga sabai. W l t goi a,
 é aazu gi olu elei.» »

²⁰ Naama leve ilagi n a é feeni felesi i ya, ta
 sa asi i, ta naati kpein niiti ti il ni togani ulugiti

polu, é ti ma: «Uele ana wa la Ezawu ,
 si gi zu wa omina da. ²¹ Wa zu ma alaa:
 «W l , a-woti nui Zak e a, é aazu gi
 olu elei.» » Maz l é ni zu ma:
 «Nà ziil izu ga maazoloo ganii, nii é liizu
 tù , naa olu nà gaazu t niina, tanisu
 to a yeezei bù ga pag .» ²² B maazoloo ganiiti
 ti liini tu elei, t i iini kotai wu
 naama idii. ²³ É wuze eni naama idii n , é li
 ga anza feleg iti, ta boti anzanu feleg iti, ta ná-
 doun puug maazu ilagiti (11), é ud zi wolai
 Ya ke maale esu . ²⁴ É ti ze eni, é ti ud
 zi wolai maazu, nii kpein é ni ga n n , é naa p
 kpud ni.

Zak e ná- pi vai
²⁵ Zak e ila ko y ni ná. Ti k ni naazu ta
 zunui ta, ey su geelaalao. ²⁶ Zunui kaai ma ga é la zi zu
 Zak e wu, é do ani kpala aei losu kpo i
 aei a. Kpala aei zi ni su kpo i aei losu ,
 si gi zu ti ni pii zu la. ²⁷ Zunui
 ni Zak e ma: «Bena bà, gè li, maz l
 woza ana ala.» Zak e goo aa oteni, é
 ma: «Gè la esu è a p , è a li, ni è la
 tuya looni b .» ²⁸ Zunui ni ma: «È-laaseigi a
 ga lee?» É goo aa oteni, é ma: «Zak e.»
²⁹ Zunui ni ma m n : «È-laaseigi la m ga
 Zak e, k l to a na ga Izelay le,* maz l
 è pii a GALA daal ma, ta nuiti, è pil
 s l ga.» ³⁰ Zak e gaaza ani, é ma: «Nà è
 maan n zu, è-laaseigi l ga ze.» É goo aa oteni

* ^{32:29} Izelay le: daaseigi nii ti maa u aai a ta «to a
 pii zu GALA daal ma.»

ga: «Leeni vaa zu è dàaseigi maa aaza abosu?» É tuya looni b ná n .

³¹ Zak e naama ada laasei p ni ga Penuwele, † maz l é ni ma: «Gè GALA kaa ga aazuni ta aazu, z nvui izo.» ³² Foloi l ni niina, si gi zu é ni le esu la Penuwele a. Zak e ni l kpuzu, é a yei alai ma fifi. ³³ Naa a é ba, zaa aza, Izelay le nuiti ti la a ga sua atai mia, nii é kpalai zu, é l zu kpo i aei lodazu , maz l Zak e lo ani atai a, é kpala aei lodazu .

33

Zak e ta di Ezawu ti y zu t vai

¹ Zak e aazuwuze eni, é w l , é Ezawu a, é a a, zunu unnaanig (400) polu. É dointi gaa w ni Leani z zu ta Las le ta boti anzanu feleg iti. ² É boti anzanuiti ta ti-lointi toni elela ti untu , naa olu Lea ta ná-dointi, gaa elasu ga Las le ta Zoz fe. ³ T i le eni ti lu elei, é n k ni zoi ma ná zeizu l fela, ey su é zeeli di Ezawu oba . ⁴ Ezawu iz ni, é daa omi, é velevele ga k gi, é n n . Ti feleg ti t zeini ga w l a. ⁵ Naa olu, Ezawu aazuwuze eni, é anzanuiti ka ta dointi, é ma: «B ni kanu ti è yeema loni munu?» Zak e goo aa oteni, é ma: «Dointi kana, niiti GALA ge ti veai ná-zaalai zu a-woti nui ya.» ⁶ Boti anzanuiti ti maa u ani, tiya-o, ti-lointi-yo, ti n k . ⁷ Lea ta ná-dointi ti maa u ani alaa, ti n k . Naa olu Zoz fe ta Las le ti maa u ani, ti n k .

† 32:31 Penuwele: daaseigi nii ti maa u aai a ta «GALA gaazu .»

⁸ Ezawu ni ma: «Leeni a è k zu ga nuuma b iti, gi omigai ga tiye?» Zak e goo aa oteni, é ma: «Gè è zaba , naa a a k , gè zaalai z l màli ii è aazu.»

⁹ Ezawu ma: «Anii oo a zèa, k loun, n i kpein mak .» ¹⁰ Zak e goo aa oteni, é ma: «Ba-o, nà è maan n zu, ni gè zaalai z l g è aazu, nà-soloo ganii zo. Maz l gw l è- aazu a,e elei nu a w l la GALA gaazu a, tama è yeezei bù ga pag . ¹¹ De mu, nà-soloo ganii zo, nii feai è , t ze GALA ge zaalaiti daaveg b , gè la alani ani n p ma.» É ilini Ezawu ma, ey su naa yeezei bu.

¹² Ezawu ma: «Ade liina, ade il na pelei zu. Nà liizu è lu .» ¹³ Zak e goo aa oteni, é ma: «Màli ii kw ga doungoiti ta-vai aa , ta togani yi oiti ti iimii lezu. Ni nu a ina ti la, folo ila su ga ti zi vai, togani ulugi kpein undaa a ili. ¹⁴ Màli ii lo elela r un tu , r i gè ga ná-boti nui. N un nà, nà il su ti olu, gi a li vaa, é zoloo togani ulugi ná-si i ma, nii é kàkala, ta é zoloo doungoiti ta-zi i ma, ey su gè zeeli màli ii b Seyiil.» ¹⁵ Ezawu ma: «Nà p t un gè nà-nu us iti gilazu y è a.» Zak e goo aa oteni, é ma: «Lee vaa zu naa a ? Gè zaalai z l n màli ii aazu!»

¹⁶ Naama volo ná n , Ezawu aleni ma ga Seyiil ele. ¹⁷ K l Zak e liini Suk te, é p l i loni , é kotaiti to ná-togani ulugiti b . Naa a é ba, ada ná laasei p ai la ga Suk te (nii polu ga «kotaiti»).

¹⁸ Zak e ze eai ma Padan-Alame, é zeelini ga pag Sik me taazu , Kanaan yooi zu. É zeini taa

loa . ¹⁹ Ɖ é ná-se e otai loni ná, é naama you
 u ai eyani Sik me k Ĝam l ná-doun
 zunuiti ma, ga wali ae ungila (100). ²⁰ Miná a é
 zala a ulazu t ni ná, nii é daasei p ni
 ga Ele-El ee-Izelay le (nii polu ga «GALA ka ga
 Izelay le ná-GALAGI»).

34

Kp wola le e vai,
 é lo Dina a

¹ Yeeta, Lea ná-doun anzanui Dina, nii é s l ni
 Zak e a, naa a é ulani zooi zu anzanu lointi
 p t fai ma. ² Zou undi ii Geeve nui Ĝam l ná-
 doun zunui Sik me kaani, é vala ba, é ma ea ze e.
³ É ilini Zak e ná-doun anzanui Dina a ga zii p .
 Anzalopoi n ni b , é ni naa ga é kigi lati.
⁴ Sik me ni k Ĝam l ma: «Anzalopoi
 nii aizi b ga anza.»

⁵ Zak e m nigai ma ga é aa ula ná-doun
 anzanui Dina ma, t i ná-doun zunuiti ti ni d i
 zu ga ná-togani ulugi, é maa ni kp , ey su ti
 a. ⁶ Sik me k Ĝam l liini, é
 Zak e . ⁷ Naa laa y zu, Zak e ná-doun
 zunuiti ti aani, ti ze e d i zu. Ti m nigai ma,
 ti yii aawanani, ti yii ula, t ze i Sik me k z ba
 vai ni Izelay le nuiti saama, daa vai zu ga
 Zak e ná-doun anzanui, nii maa la n ni ga é a
 . ⁸ Ĝam l ni ti , é ti ma: «Wo-
 loun anzanui wola n doun zunui Sik me ,
 nà wo maan n zu ga wo fe b niina ga anza. ⁹ À
 ili gi a vulu vai zu, wo a wo-loun anzanuiti fe gi
 , wo a g n iti se e. ¹⁰ Wa ze i gi zaama, zooi laa

a lao wo lu ga wo zeí ná, wo wa-wotii su, wo ná tanigaa eya .»

¹¹ Sik me ni anzanu loungoi k ta di ni ma: «À niima vaa i b , nà naa ve wo ya, nii wa bona ga gè fe. ¹² À kàkala la ga vulu anii, nii b l ai, ta faa ani m inm in, nà naa ve, nii wa bo mà, k l à va bu ga anzalopoi ga ànza.»

¹³ Zak e ná-doun zunuiti ti Sik me ta k Ğam l woo aa oteni ga kele ele, t zeí é aa ulani ti- aazeelai Dina ma. ¹⁴ Ti ni ti ma: «Faa ana, nii gi la zooga gi ak , ga gi gi- aazeelai ve zunu , nii é la latini p l olu, maz l to a ga aa ulama vaa gi . ¹⁵ Gá va niima vai wu, k l k ni wa na ga gi ele, ga wo zaama zunuiti kpein ti lati p l olu. ¹⁶ Naazu, gá gi-loun anzanuiti fe wo ya, gi wo-loun anzanuiti se e , gá zeí wo zaama, ade ga nu us ila. ¹⁷ K l ni wo la vaani tatip l olu vai wu, gi bogai, gá gi- aazeelai ze e, gi li.»

¹⁸ Ğam l ta Sik me ti yeezeini naama wooiti bu, ti boni. ¹⁹ Zunu loungoi la ni su oozani, é naama vai , nii ti boni, maz l é ni Zak e ná-doun anzanui . To a ti ni woilosu goo ma gola k l i wu. ²⁰ Ğam l ta ná-doun zunui Sik me ti liini taa zi ida , ti ani ta-laazu nuiti p , ²¹ ti ma: «Nui niiti ta ga ziil i bea ade letegi, de va bu, ti zeí zoi zu, ti a su ani aizi , w l zoi zuw l ta-vaa zu, naati kpein n . Da ti-loun anzanuiti sei, de d n iti fe ti ya. ²² K l zunui naati ti la vaa bu, ti a zeí ade zaama, de a ga nu us ila, k ni ade zaama zunui kpein ge lati p l olu, e elei tiya i ti la, ti latigai da p l olu. ²³ Ta-logani ulugiti, ti-yea ligiti ta ta-loganiiti kpein ti la a ga d n aa? Ade yeezei

n ta-levei wu, nii a k ti y ade a.»²⁴ Niiti kpein ti ni taa zi ida , ti Gam l ta ná-doun zunui Sik me wooi m ni, ti yeezeini ti-wooi wu. Taazu zunuiti kpein ti latini p l olu.

²⁵ Foloji za asi i ma, si gi zu ti ni ta ai zu la, Zak e ná-doun zunu feleg iti Simiy n ta Leevi, Dina di iti, ti ta-wo a z kp iti se eni, ti loo taai zu, ziil igi ni ná, ti zunuiti kpein paa. ²⁶ Ti Gam l ta Sik meni alaa paani ga bo a z kp i, ti l , ti Dina ula Sik me ná-p l i wu, ti ula ná a. ²⁷ Zak e ná-doun zunui z iti ti aani, ti nu oomaiti zea ligiti se e, ti taazu z laiti se e, t ze ti aa ulani ti- aazeelai ma. ²⁸ Ti togani goiti ta ma wolaiti se eni, é soovalegiti ba, nii kpein n é ni taazu , ta ala aiti su. ²⁹ Ti liini ga ta-naavoloiti kpein, ta ti-lointi, ta ti-anzaiti, ta nii kpein é ni p l iti bu, ti naati kpein se eni.

³⁰ Zak e ni naazu Simiy n ta Leevi ma: «Wa kp l zu, wo màayose e zoi zu nu us iti b , niiti ti ga Kanaan nuiti, ta Feeleeze nuiti. Nu us go n a é zèa, ta aazu aal zu ba dàal ma, ti k i bà, ti kòlo olo, nà-o, nà-p l ye ei-yo.»³¹ Ti goo aa oteni, ti ma: «Lee vaa zu gá gi- aazeelai y ná, ti so e kolo olo anzanu?»

35

Zak e ze e vai Sik me,
é l Beet le

¹ GALA ge ni Zak e ma: «Wuze e, è l Beet le, è ze ná. Da zala a ulazu ta t ná GALAGI , nii é ulani è k l ma, si gi zu è ni elazu la è-li Ezawu a.»² Zak e ni ná-p l ye e wu nuiti ma, ta niiti kpein ti ni ba: «À k ganigiti kula zaama,

wo ade, wo wa-ze eiti maavalibo. ³ Ada wuze ezu, ade l 'Beet le. Nà zala a ulazu t zu GALA b ná , nii é gòo aa oteni, si gi zu gè ni la kpalai zu, é ni bà nà-si i zu, k ai ma pelei zu, gè a li.» ⁴ Ti k ganigiti kpein feeni Zak e ya, niiti ti ni ti ya, ta goizu anigiti ti ni ti woizu. Zak e ze ei w ni, é ti u su, é p l i u ti ma s ne gului wu, Sik me oba . ⁵ Naa oluma, ti ze eni ná, ti li. GALA ge dualuagi l ni ná maa oolii zu laaiti nu us iti su, nu n p ge la m ni Zak e ná-doun zunuiti sa alaboni.

⁶ Zak e zeelini Luze, taai nii é Kanaan yooi zu, naa a é ga Beet le, ta ná-si poluiti kpein. ⁷ É zala a ulazu t ni ná, é naama ada laasei p ni ga Ele-Beet le (nii polu ga «Beet le GALAGI»), maz l miná a GALA ge ulani b ná k l ma, si gi zu é ni elazu la di Ezawu a.

⁸ Dee ola, anzanui nii é ni ga Ele ka zo nui, naa zaani. Ti maa uluni Beet le, s ne gului wu. Ti ná laasei p ni ga: «G l wo s ne gului.»

⁹ GALA ge ulani m n k l ma Zak e , si gi zu é aani la, é ze e Padan-Alame, é tuya loo b . ¹⁰ GALA ge ni ma: «È-laaseigi a ga Zak e, k l è la m loli ga Zak e laaseigi, è-laaseigi a ga Izelay le.» É daasei p ni ga Izelay le.

¹¹ GALA ge ni ma: «Nà ga GALA Z b i-P - Mali ii. Bu u, è aaw l , ziiti ta zii m inm in ka ula è zu, masagaa ta ula è oozu. ¹² Zoi naa gè feeni A alaame ta Izaake, nà naa veezu è , wa è-mavofodai.»

¹³ Naa olu GALA ge wuze eni, é ze e koba, naama ada é ni zu p ná. ¹⁴ Zak e k tui aal ni, GALA ge ni p ná, é puya zala ai uuni maazu, ta é gul i u ma. ¹⁵ Zak e

naama ada laasei p ni ga Beet le, GALA
ge ni p ná.

B nzam n z l fai
ta Las le zaa vai

¹⁶ Zak e ta ná-nuiti ti ze eni Beet le. Aisa ti a zeeli Efelata, ti lagoon maa oozaa ni de d ná a, ey su Las le a doin z l . Ná-doun z l fai aani. ¹⁷ Doun z l koozuwanai ma zi gi zu, maavie bo anzanui ni ma: «Mina lua, è doun zunu z l ga m n .» ¹⁸ K l zii loozu , é a za, é daasei p ni ga B ne-W ni (nii polu ga «màan loun zunui»), k l k daasei p ni ga B nzam n (nii polu ga «zeezazu loun zunui»). ¹⁹ Las le zaani, ti maa ulu Efelata pelei zu, naa a é ga B teley me. ²⁰ Zak e k tu zi igi loni ná-kabai ma ga iz sui. Zaa aza ta zu ma, «Las le ná-kabama iz su tui.»

²¹ Izelay le wuze eni, é li, é ná-se e otai lo Mighedale-Ed l olu elei. ²² Si gi zu Izelay le ni zeini la naama yooi zu, Lu n liini, é la ga Bile a, k anza iligi nii é la ni vuluni ga z i ele. Izelay le ma wooi m nini.

Zak e ná-doun zunuiti tieg i ni ga puug maazu fele (12). ²³ Lea ná-doun zunuiti ti ni ga: Lu n, Zak e ná-doun zunu m ungi, ta Simiy n, Leevi, Zuda, Isakaal, ta Za ul n. ²⁴ Las le ná-doun zunuiti ti ni ga: Zoz fe ta B nzam n. ²⁵ Las le ná-boti anzanui Bile a ná-doun zunuiti ti ni ga: Dan ta N fetali. ²⁶ Lea ná-boti anzanui Zilepa ná-doun zunuiti ti ni ga: Gade ta As l. Zak e ná-doun zunuiti kana, é ti z l ni Padan-Alame.

Izaake zaa vai

²⁷ Zak e aleni ma, é a k Izaake b , Mamelee, nii é ga Kiliyate-Aale a, daasei peai ga Gee el n, A alaameni ta Izaake ti seik mai ni ná. ²⁸ Izaake zii ma voloi kpein ge ni ga kona ungila kona uul sa a (180). ²⁹ Naa olu zii looni, é za, é li m m wolani p ti zaai. É l za ani, sii zu ooza. Ná-doun zunui Ezawuni ta Zak e a ti maa uluni.

36

Ezawu mavofodai

(1 D l S i 1:34-37)

¹ Ezawu nii é ga Ed me mavofodai a. ² Ezawu anzanu sa ag ze eni, é sei, Kanaan anzanu lointi saama: Ada, Elon G te nui ná-doun anzanui, W li ama, Ana ná-doun anzanui, Si eyon Geeve nui ná-dounloin, ³ Basemate, Isemay le ná-doun anzanui, Ne ay te baazeelai. ⁴ Ada Elifaze z l ni Ezawu , Basemate Leyuw le z l b . ⁵ W li ama Yeyuse z l , ta Yalame, ta K la. Ezawu ná-doun zunuiti kana, é ti z l ni Kanaan yooi zu.

⁶ Ezawu anzaiti se eni, ta ná-doun zunuiti, ta ná-doun anzanuiti, ta ná-p l wu nuiti kpein, ta ná-togani ulugiti, ta ná-toganii kpein, naavoloi kpein é s l ni Kanaan yooi zu, é li, é ze zoi ili su, é maa ooza de ei Zak e a. ⁷ T ze zoi naavoloi wola aaw l ni, ti la ena zoo zeizu ma ada ila, ta zoi zu, ti seik mai ni ná, naa la m ena kula ti a, t ze zoi ta-logani ulugiti faa a. ⁸ Zekana Ezawu zeini la Seyiil ize yooi zu. Ezawu a é ga Ed me.

⁹ Ezawu mavofodai ná-fai aa: Ed me nuiti ti-m m wolai, é ni Seyiil ize yooi zu. ¹⁰ Ezawu ná-doun zunuiti ti ni ga: Elifaze, Ezawu anzai Ada

ná-doun zunui, Leyuw le, Ezawu anzai Basemate ná-doun zunui. ¹¹ Elifaze ná-doun zunuiti ti ni ga: Teeman, W maal, Sefo, Gayetame, ta Kenaze. ¹² Ezawu ná-doun zunui Elifaze anza iligi ni ga Timena, nii é la ni vuluni ga z i ele, naa doun zunui z l ni b ga Amal ke. Ezawu anzai Ada ná-dounlointi kana. ¹³ Leyuw le ná-doun zunuiti ti ni ga: Na ate, Zeela, Sama, ta Miza. Ezawu anzai Basemate ná-dounlointi kana. ¹⁴ Ezawu anzai W li ama, é ga Ana ná-doun anzanui, Si eyon ná-dounloin, naa a é Yeyuse z l ni b , ta Yalame, ta K la.

¹⁵ Bolodama undi iiti kaa, ti ulani Ezawu ná-doun zunuiti saama. Ezawu ná-doun m ungi Elifaze, ná-doun zunuiti ti ni ga: kundi ii Teeman, kundi ii W maal, kundi ii Sefo, kundi ii Kenaze, ¹⁶ kundi ii K la, kundi ii Gayetame, ta kundi ii Amal ke. Elifaze n n ma wolodama undi iiti kana Ed me yooi zu. Ada ná-dounlointi kana. ¹⁷ Ezawu ná-doun zunui Leyuw le ná-doun zunuiti ti ni ga: kundi ii Na ate, kundi ii Zeela, kundi ii Sama ta kundi ii Miza. Leyuw le n n ma wolodama undi iiti kana Ed me yooi zu. Ezawu anzai Basemate ná-dounlointi kana. ¹⁸ Ezawu anzai W li ama ná-doun zunuiti ti ni ga: kundi ii Yeyuse, kundi ii Yalame, ta kundi ii K la. Ana ná-doun anzanui W li ama, Ezawu anzai n n ma wolodama undi iiti kana. ¹⁹ Ezawu nii é ga Ed me ná-doun zunuiti kana, ta ma wolodama undi iiti.

Ɔ l nui Seyiil mavofodaiti

(1D l S i 1:38-42)

²⁰ Ɔ l nui Seyiil mavofodaiti kaa, ti ni ga sei nu m ungitu zooi zu: L tan, S ale, Si eyon, Ana, ²¹ Dison, Eseel, ta Disan. Naati ka ti ga Ɔ l nuiti ta-wolodama undi iiti, Seyiil ná-doun zunuiti, Ed me

yooi zu. ²² L tan mavofodaiti ti ni ga: G li ta Geemame. L tan baazeelai laaseigi ni ga: Timena. ²³ S ale mavofodaiti ti ni ga: Alevan, Mana ate, E ale, Sefo ta W name. ²⁴ Si eyon ná-doun zunuiti ti ni ga: Aya ta Ana. Ana t i ka é zi ungi aani te ebai zu, nii kpadiiai, si gi zu é ni daamianigi veezu la k ná-soovalegiti zea, é a ti mak . ²⁵ Ana ná-dointi ti ni ga: ná-doun zunui Dison ta ná-doun anzanui W li ama. ²⁶ Dison ná-doun zunuiti ti ni ga: G medan, Ese an, Yitelan ta Kelan. ²⁷ Eseel ná-doun zunuiti ti ni ga: Bile an, Zaavan ta Akan. ²⁸ Disan ná-doun zunuiti ti ni ga: Use ta Alan. ²⁹ G l nuiti ta-wolodama undi iiti ti ni ga: kundi ii L tan, kundi ii S ale, kundi ii Si eyon, kundi ii Ana, ³⁰ kundi ii Dison, kundi ii Eseel ta kundi ii Disan. Tiya a ti ni ga G l nuiti ta-wolodama undi iiti Seyiil yooi zu.

Ed me masagiti

(1D l S i 1:43-54)

³¹ Masagiti daaseigiti kaa, niiti ti masadai ni Ed me yooi unda, aisa masa ge a zeI Izelay le unda. ³² Bey l ná-doun zunui Beela masadai ni Ed me unda, ná-taai laaseigi ni ga Dina a. ³³ Beela zaai ma, B sela nui Zeela ná-doun zunui Y a e masadai ni potogi zu. ³⁴ Y a e zaai ma, Teeman nuiti ta-you zu nui Gusame masadai ni potogi zu. ³⁵ Gusame zaai ma, Bedade ná-doun zunui Gadade masadai ni potogi zu. T un ka é v nini Madiyan nuiti ma Moa e yooi zu. Ná-taai laaseigi ni ga Avite. ³⁶ Gadade zaai ma, Maseleeka nui Samela masadai ni potogi zu. ³⁷ Samela zaai ma, Sayile masadai ni potogi zu. É ni ga Le te taa wolai zunu, zi wolai laa . ³⁸ Sayile

zaai ma, Ake l ná-doun zunui Baale-Ganan masadai
ni potogi zu. ³⁹ Ake l ná-doun zunui Baale-
Ganan zaai ma, Gadaal masadai ni potogi zu.
Ná-taai laaseigi ni ga Pau. Anzai laaseigi ni
ga Me eta ey le, Mateleede ná-doun anzanui, é ga
Meeza a e ná-dounloin.

⁴⁰ Ezawu ná-bolodama undi iiti daaseigiti
kaa, e elei ti-zeizu ti ti la, ta e elei
ti-laaseigiti ti la: Timena, Aleva, Yeteete,
⁴¹ W li ama, Ela, Pinon, ⁴² Kenaze, Teeman,
Mi esaal, ⁴³ Magediy le, ta Iilame. Ed me
undi iiti kana, e elei ti-zeizu ti ti la, zooi zu
nii ti s l ni. Ezawu a é ga Ed me m m wolai.

ZOZFE NÁ-FAI

37

(37:1--50:26)

Zoz fe ná-segiti

¹ Zak e zeini Kanaan yooi zu, k
seik mai ni ná. ² Zak e ná-p l ye ei
ná-fai t . Zoz fe kona puug maazu l fela (17)
ulaai ma, ti ni togani ulugi mak su ta di ni
k anzai Bile a ná-doun zunuiti ta Zilepa ná-
doun zunuiti. Zoz fe ni ti maal zu, é a ti
zi ele iti bo ti- ma. ³ Zoz fe n ni
Izelay le , é le e z ma lointi ba, maz l
é naa z l ni p l za a si gi zu. É se e n
papa feeni b . ⁴ Di ni ti kaani ga n ti-
, é le e ti kpein ba. Ti w inze eni, ti la ni
zoosu ti a p ga n n gi.

⁵ Zoz fe segi ta woni, é a li, é su ula di ni ma,
naati ti w inze eni m n olu. ⁶ É ni ti ma: «À
woilo segi naa ma, nii gè bogai! ⁷ Gè ade aani, de a
moloji ili ba kpalaga . Nà-molo ilii wuze eni, é

lo, w n ma molo iliiti ti oolini ma, ti a n k bu.» ⁸ Di ni ti ni ma: «Da kaazu ga a zu ga masagi, è zeigi unda, è a gi leve?» Ti w inze eni m n s s , ná-segiti ta daawooiti maa ele ma.

⁹ É segi ta ili boni m n , nii é su ulani di ni ma. É ni ti ma: «Gè segi ta wog m n . Gè foloi aani, ta alugi, ta somide a puug maazu ilagiti (11), ti aani, ti n k bù kàkala .» ¹⁰ É su ulani k ta di ni ma, naa zeli lo ma, é ma: «Segi naa olu a ga lee, nii è bogai? Da kaazu ga nà-o, è-lee-o, gá è-li ni, gi kpein gá aazu, gi n k è wu?» ¹¹ Di ni ti ni toloi ulazu la, k l k naama vaiti mak ni igi zu.

Zoz fe di vai

¹² Zoz fe di ni ti liini Sik me lugiti su ele, ga ti ti- ná-togani ulugi mak . ¹³ Izelay le ni Zoz fe ma: «Nà p gè è le e è-li ni p b , ti togani ulugi mak su Sik me.» É goo aa oteni, é ma: «K , nà aa.» ¹⁴ Izelay le ni ma: «Li, è è-li ni p t , ni ti d g , ta ni faa n p ge la toganiiti ba, è ale ma, è a ga ti-maawoo ag i p .» É Zoz fe le eni ana, é ze e Gee el n n m izu, é li Sik me ele z li.

¹⁵ Ti omini ta zunui ta, é a di ni aizi d i zu. É gaaza ani, é ma: «Leeni a è gaizi zu?» ¹⁶ Zoz fe goo aa oteni, é ma: «Nà di ni gaizi zu. Nà è maan n zu, ná l gaze, di ni ti togani ulugi mak su ná.» ¹⁷ Zunui ni ma: «Ti ze e , ti li, t zeigè m nini, ti a : «Ade li D tan.» » Zoz fe il ni di ni k ogi a, é a li, é ti a D tan.

¹⁸ Ti kaai ma oozama, k zu é maa u a ti a, ti yaavai ilini ma ga ti paa. ¹⁹ Ti ni ma:

«Se bo nui t , é aazu. ²⁰ À a, ade paa, de pili ze eza ai ta ila su. Ada ma n sua vil i ta a é sogai, da p t naazu elegi ná-segiti ti aazu zu la.»

²¹ Si gi zu Lu n naa m nini la, é Zoz fe maaloboni, é ni p , é kula ti ya. É ni ti ma: «Ade mina z nvui ula zea.» ²² Lu n ni ti ma m n : «À mina amai u! À se e, wo pili ze eza ai nii zu, é te ebai zu, k l à mina yeeloo ma.» É ni isi zu ga é kizo, nii a k é gaa ale ma, é li k b .

²³ Si gi zu Zoz fe zeelini la di ni p b , ti ná-se e n gi ulani ma. ²⁴ Ti soni, ti se e, ti pili ze eza ai ogi zu, nii su akai ni de, zi n p ge la ni su.

²⁵ Ti zeini naa oluma, ti a daamii wo. Ti aazuwuze eni, ti w l , ti Isemay le nuiti ma b i a, ti a a, ti ze e Galaade, ta- m iti kas iliai ga gulu mana maku n n gi ma aniiti, ti ni liizu ga tiye Ezipete yooi zu. ²⁶ Ná n , Zuda k leaiti ma: «Lee ulanuma a da s l , da de-le ei aana, de ma amai l u? ²⁷ Ade li, de p di Isemay le nuiti ma, de mina yeev u ba, maz l de-le ei a ga de-ma amai ta!» K leaiti ti woiloni goo ma. ²⁸ Yaa oiti ti ni ze ezu Madiyan, naati te esu , ti Zoz fe m nni, ti t , ti kula ze eza ai zu, ti p dini Isemay le nuiti ma ga wali ae uufeleg (20), naati ti lii la Ezipete yooi zu.

²⁹ Si gi zu Lu n aani la olu ze eza ai laa , Zoz fe la m ni su. É ba ze eiti balini ga, i ge le e. ³⁰ É aleni ma k leaiti p b , é ti ma: «Doungoi la m ná! Leeni a nà k ?» ³¹ Ti Zoz fe ná-se ei ze eni, ti boli zin i

daale e, ti d ma amai wu. ³² Ti ná-se e
 n gi le eni ti- ma, ti ma: «W l
 nii a gi kaai! P t , ni è-loun zunui ná-se ei laade.»
³³ Zak e kw ni, é ma: «Dòun zunui ná-
 se ei e! Sua vil i ta soga! Zoz fe ali alia ga!»
³⁴ Zak e ná-se eiti balini ga, é zaama ili ga saa
 w l wo se ei, é folo m inm in k ni ná-doun
 zunui ná-saa w l i a. ³⁵ Ná-doun zunuiti ta ná-
 doun anzanuiti kpein ti aani gaan n zu, k l
 é la ni yeezeini gaan n n p bu. É ni
 zu ti ma: «Nà y su w l zu, ey su gè yei dòun
 zunui b g v alaazu!» É ni ba n , é a
 w l ná-doun zunui zaa vai zu.
³⁶ Madiyan nuiti ti Zoz fe dini Ezipete yooi zu
 P tifaal ma, Fala n ná-kundi i ze i ai ta, masagi
 mak nuiti ta- undi ii.

38

Zuda ta Tamaal ta-vai

¹ Naama zi gi zu, Zuda ze eni k leaiti ba, é
 li, é ze i Adulame zunui ta b , nii daaseigi ni
 ga Gíila. ² Ná Zuda Kanaan anzalopoi ta aani, nii
 k laaseigi ni ga Sua. É se eni ga anza,
 é il polu. ³ É kogi ze eni, é doun zunu z l
 b . É daasei p ni ga E l. ⁴ É kogi ze eni m n ,
 é doun zunu z l , é daasei p ga W nan. ⁵ É
 doun zunui za asi i z l ni olu, é daasei p
 ga Seela. Zuda ni Kezi e si gi zu anzai s l ni
 da.

⁶ Zuda anzanui ta ze eni ná-doun zunu m ungi E l
 , daaseigi ni ga Tamaal. ⁷ E l ni ga nu
 u G o GALAGI aazu. G o GALAGI
 paani. ⁸ Zuda ni naazu W nan ma: «Li, è il
 è-li anzai olu, è-nim i e, sei, è p n to

è-li a.»⁹ K l W nan kw ni ga naama lointi ti la zu ga t un n n . Naa a é ba, a la na d a di anzai ma, é ni gaa elazu ga é ma i u zoi ma, nii a k é mina mavofoda z l di .¹⁰ Nii é ni k zu, naa wola uni G o GALAGI aazu, naa t alaa paani.
¹¹ Zuda ni naazu ná-doun anzai Tamaal ma: «Y na ga poanzai è- l i wu, ey su doun zunui Seela w l .» É ni zu ana ga Seela mina za ga di ni k ele. Tamaal liini, é ze k l i wu.

¹² Su oozani folo m inm ingaa ti le e naa ma, Sua ná-doun anzanui, é ga Zuda anzai, naa zaani. Si gi zu Zuda ná-g l wo foloiti ti le eni da, é l ni ga Timena ele ta b lai Giila, Adulame nui, ná-baalagiti maale a le ezu .¹³ Ti ni Tamaal ma: «W l , è- m in al zu Timena, ná-baalagiti maale a le ezu .»¹⁴ É ná-poanza ze eiti puuni, é se ei veveleni ma, é aazumaal u, é l , é ze Enayime nu l zu Timena elei zu. Maz l é p t ni ga Seela w l ni niina, k l ti la ni feeni naa ya ga anzai.

¹⁵ Zuda Tamaal aani ga kolo olo anzanui ta e, maz l é aazu maal uni. ¹⁶ É maa u ani ba pele oba , é ma: «Va bu, gè la ga e.» Maz l é la ni kw ni ga ná-doun anzai e. Naa ni ma: «Leeni a a fe zèa, a il na pòlu?»¹⁷ É goo aa oteni, é ma: «Nà boli yi o ila te e è ma, é ula nà-togani ulugi zu.» Naa ni ma: «Zèe a bu, k l a kp unma ve zèa, ey su è te e.»¹⁸ É goo aa oteni, é ma: «Leeni a nà fe è ya ga kp unmai?» É ni ma: «Nii a

a yee oz da aniiti ba, naa ve zèa, ta a- alui, é a-lukp i a.» Naa olu é il ni polu, naa kogi ze eni. ¹⁹ É wuze eni, é li, é ná-se ei u, nii é aazumaal uni la, é ná-poanza ze eiti se eni.

²⁰ Zuda boli yi oi le eni b lai Adulame nui ga é lii la, é kp unma aniiti kula anzanui ya. K l é la ni anzanui aani m n . ²¹ É ná nuiti gaaza ani, é ti ma: «Mini a kolo olo anzanui ná, nii é ni losu pele oba Enayime?» Ti goo aa oteni, ti ma: «Kolo olo anzanu la d niima ada y zu .» ²² É aleni ma, é li, é Zuda ma: «Gè la kaani, ná nu-iti ti mà: «Kolo olo anzanu la d ná y zu g l in.» » ²³ Zuda ni ma naazu: «É mak naa a, nii é zea, de mina l ulasu zu. W l , r un gè boli yi oi nii le ega p , k l è la kaani.»

²⁴ Alu sa ag ala le egai ma, ti aani, ti Zuda ma: «È-loun anzai Tamaal kolo ologi a, t v l kogi a ma, kolo ologi maa ele ma.» Zuda ma: «À ula la, é ala.» ²⁵ Ti ai ma ulazu la etea , é nu le eni k m in ma, é bo ma ga: «Zunui nii po ge ga niima ligiti, naa a ná-kogi mà. Nà è maan n zu, ti t d , a n n ga anii, nii nu a a yee oz da aniiti ba, ta galui, ta tukp i niiti?» ²⁶ Zuda ti aai ma, é ti w ni, é ma: «T un s leg , é le e r un ba, é naa , t zeiba ga, gè la vaani bu, é a zeidùn zunui Seela .» É la m ni k ni, é a laa la.

²⁷ Ná-doun z l si gi zeeliam, ti kaani ga yoog-iti ka ti ni koozu. ²⁸ Doun z l yee alai zeeliam ba , gilagi yeei ulani k l ma. Maavie bo anzanui soni, é geze igi ili zeei a, é

ma: «Niima gelei a é ulazu m unpa.»
²⁹ K l é yeei l uni m n , b lai ula etea
 m unpa. Maavie bo anzanui ni ma: «È ula
 ga zee aa aai!» Ti daasei p ni ga Peel se (nii
 polu ga «kulazu »). ³⁰ Naa oluma b lai
 z l ni, nii geze igi ilini zeei a. Ti naa laasei
 p ni ga Zeela.*

39

Zoz fe vai P tifaal b
¹ Ti yeini ga Zoz fe Ezipete yooi zu. Ezipete nui
 P tifaal, masagi Fala n mak nuiti ta- undi ii,
 naa a é Zoz fe eyani Isemay le nuiti ma.
² G o GALAGI ni Zoz fe a, naa maa ele
 ma, é ni undaan i z l su naa kpein su, nii
 é ena k . É ni mali ii Ezipete nui ná-p l i
 wu. ³ Naa p t ni ga G o GALAGI a t un
 ba, nii n p gi é ni k zu, G o GALAGI
 ni naa t zu zeema. ⁴ Zoz fe zaalai z l ni
 mali ii aazu, é d ni ná-botii zu, é sei ná-p l i
 unda. Nii kpein é ni zea, é naati kalivaani ma. ⁵ É zo
 naama voloi ma, P tifaal sei ai ma ná-p l i unda,
 ta nii kpein é ni zea, G o GALAGI tuya looni
 Ezipete nui P tifaal ná-p l i , Zoz fe maa ele
 ma. G o GALAGI ná-tuyai ni zea ligiti
 kpein ba, é ni ga p l i wu, aa kpalaga ti.
⁶ Niiti kpein ti ni ga zea li, é ti y ni Zoz fe
 yeezu, é la m ni faa ili k zu, k ni é ná-
 daamianigi ze e n .

Zoz fe ni ga zaalamai gola agai. ⁷ Naama vaiti
 p poluma, Zoz fe mali ii anzai aazu ulani ba,

* ^{38:30} Zeela: daaseigi nii ti maa u aai a ta «ma i
 s s gi é volozu.»

é ma: «Laa ga ze.» ⁸ É l ni, é mali ii anzai ma: «P l i wu vai le e ga k feleg , màli ii la faa n p kw ta zu, é ti p z g zèè zu. ⁹ É la w l ni n un ba niima l i wu, é la t seini faa n p ma, k ni a n , t ze i a ga anzai. Nà naama vaa u wolai zu ale, gè koto ze e GALA daal ma?» ¹⁰ Folo-o-folo é ni izu Zoz fe la, é a faa ilagi n wo ma, k l naa la ni woilosu ta ma, é l ni ná-dakoba vai a, ga a a il polu.

¹¹ Foloji ta, Zoz fe aani, é l p l i wu, ga é ná-botii . Nu n p ge la ni ná, p l i wu nuiti su. ¹² É soni ná-se ei a, é ma: «Laa ga zel!» Zoz fe ná-se ei y ni zea, é ela, é ula etea elei. ¹³ Si gi zu é kaani la ga naa ná-se ei y ga zea, é ela, é li ga etea elei, ¹⁴ é ná-p l wu nuiti tolini, é ti ma: «Sìnigi aa ga E ulu nui ade , é a aa ula ade ma. Paa p , é é la ga ze, k ni kpàngai. ¹⁵ Si gi zu é kaai la ga gè woo ula ga kpeei, é ná-se ei y g uuni kòba , é ela, é li ga etea elei.»

¹⁶ É Zoz fe ná-se ei y ni oba , ey su sinigi aa p l i wu. ¹⁷ É faa ilagi n woni ma, é ma: «E ulu nui é ga du i, nii è aai la ade , paa p ga é aa ula mà. ¹⁸ K l t i gè woo ulaai ga kpeei, é ná-se ei y g kòba , é ela, é li ga etea elei.» ¹⁹ Kpegai ma ga anzai woiti m ni, é a ma: «W l na, naa a a-lu i k a,» Zoz fe mali ii wola yii aawanani. ²⁰ É Zoz fe zoni, é pili kasoi a, masagi ná-kaso a nuiti ti mak ni ná. Miná a Zoz fe ni ná kasoi a.

Zoz fe vai kasoi a
²¹ G o GALAGI ni Zoz fe a, é woo iladai b , nii a k naa zaalai z l

kaso undi ii ya. ²² Kaso undi ii kaso a nui z iti
 kpein kalivaani Zoz fe ma. Faa n p ge la ni
 zu t un polu. ²³ Kaso undi ii la m ni
 w l zu naama vai tan p ma, nii é ni zu
 Zoz fe yeezu, maz l G o GALAGI ni ba.
 É vaani bu, naa p su t , nii é ni k zu.

40

Fala n ná-boti undi i feleg iti
 ta-zegiti

¹ Naama vaiti poluma, Ezipete masagi Fala n ná-
 kp le le gani woti nuiti ta- undi ii ta ná-
 daa oli woti nuiti ta- undi ii ti aa oni ti-
 mali ii, Ezipete masagi ma. ² Fala n yii ulani niima
 undi i feleg iti daal ma, kp le le gani
 woti nuiti ta- undi ii ta daa oli woti nuiti
 ta- undi ii. ³ É ti ilini kasoi a, masagi mak nu-
 iti ta- undi ii ná-p l i wu, Zoz fe mak ga
 ni de ná. ⁴ Naa ti alivaani Zoz fe ma, ga é a
 w l ti ma. Ti yee alai ta ni kasoi a s .

⁵ Kpidii ta, Ezipete masagi ná-kp le le gani
 undi ii ta ná-daa oli undi ii, ti ni kasoi a,
 ti feleg p ti segi woni, s ni ta n n ma zegi,
 polu ni ti ilagilagi a. ⁶ Naa oluma zobui,
 Zoz fe aai ma ti b , é w l ni ti a, ti p
 ti aazu iliai. ⁷ É Fala n ná-boti undi iiti
 gaaza ani, ti ni t un ba mali ii ná-p l i wu
 kasoi a, é ti ma: «Lee vaa zu za wo- aazu ti
 u ai?» ⁸ Ti goo aa oteni, ti ma: «Gi segi
 wog , k l nu n p ge la ná, nii a polu wo
 gi ma.» Zoz fe ni ti ma: «GALA t i a zoo é segiti
 polu ti bo aa? À wa-zegiti su ula l mà.»

⁹ Kp le le gani undi ii laal ni ná-segi zu, é su ula Zoz fe ma, é ma: «Nà-segi zu, w l , ansa t kulugi ni kàkala .

¹⁰ Ansa t kulugi naama eke sa ag ni ba. Si gi zu é l t ni la, ma uai ulani, ta ma p giti ti leez n igi ve. ¹¹ Fala n ná-kp le w w i ni zèa zoni, gè leez inti se eni, gè ti lu a Fala n ná-kp le w w i zu, gè kp le w w i ve Fala n ya.»

¹² Zoz fe nit un ma: «Polu aa: ma eke sa ag iti ta ga folo sa ag iti. ¹³ Folo sa ag a le ena, Fala n a ungi wuze e, é è aa ale ma a-wotii zu. Da ná-kp le w w i zeizu zeezaama , e elei è ni k zu la, si gi zu è ni la ga ná-kp le le ganiiti ma undi ii.

¹⁴ K l nà è maan n zu, iz sù, si gi zu è undaan zu la, nu la b , è nà-faa ag wo Fala n ma, nii a k é kùla niima asoi a. ¹⁵ Maz l ti kùla E ulu nuiti ta-yooi zu

ga zee aa aai, alaagi gè la faa u n p k ni, nii nà ili kaso a ma vaa zu.»

¹⁶ Si gi zu daa oli woti nuiti ta- undi ii kaani la ga Zoz fe segi olu ag wog , é ni ma: «Nà alaa gè segi ta wog , ulu l sa ag ni zeini ùnma. ¹⁷ Kp l gi nii gaa oozaa ni de, daamianigi ma zii kpein ge ni su Fala n , k l w niiti ti ni miizu kp l gi zu, é zeini ùnma.»

¹⁸ Zoz fe goo aa oteni, é ma: «Polu aa: kp l sa ag iti ta ga folo sa ag iti. ¹⁹ Folo sa ag a le ena, Fala n a ungi le e è a, é è z l gului a, w niiti ta è-ma zuai mi.»

²⁰ Foloji za asi i ma, Fala n z l fai ma oozun yeei, é daamii n n wolai t ni,

é fe ná-boti nuiti kpein b . Ná-boti nuiti gaazu, é kp le le gani woti nuiti ta- undi ii ulani, ta daa oli woti nuiti ta- undi ii. ²¹ É kp le le gani undi ii il ni m n ná-botii ma, é a kp le w w i zeí Fala n yeezaama. ²² K l é daa oli woti nuiti ta- undi ii z l ni gului a. Faiti p ti il ni su, e elei n Zoz fe ta-zegiti polu ti boni la. ²³ K l kp le le gani woti nuiti ta- undi ii la ni iz ni Zoz fe zu, é yeemani ma.

41

Masagi Fala n ná-segiti

¹ Kona feleg le egai ma, Fala n segi ta woni. P t : é ni zi wolai Nile oba . ² É nik zaa l fela aani, ti wola agai, ti l t ai. Ti l ni, ti ula zi wolai wu, ti a daamii wo tufa l t i zu, zi oba . ³ Nik zaa l fela iligaa ti ulani zi wolai wu z iti poluma, ti u ai, ti a a, ti lo ti oba , zi wolai laa . ⁴ Nik zaaiti ti u ai ta ti a aai, naati ti nik zaa l felaiti miini, niiti ti agai, ti l t ai. Fala n wuunni.

⁵ É iini olu, é segi velesi i wo. É w l ni, é anii p d fela a, ti z ai, ti agai, ti n gai ma l kulu gilagi a. ⁶ Naa oluma, ani p d fela iligaa ti n ni z iti poluma, ti ooveai, ti ooloai ga folo ulazu ele viil i. ⁷ Ani p giti ti ooveai, naati ti ani p d fela ag iti kp leni, niiti ti z ai, ti laavegai. Fala n wuunni, é gaa a ga é a segi zu.

⁸ Sobui, Fala n ni unga wuulee, é Ezipete molikulagiti ta ma ima nuiti kpein tolini, é segiti su ula ti ma. K l nu n p ge la ni zooni, é a ti

oluwo Fala n ma. ⁹ Kp le le gani woti undi ii kp i ze eni, é Fala n ma: «Kìgi loa nà-faa aazagi zu za. ¹⁰ Yeeta ni de, Fala n yii aawanani ná-boti nuiti ma, é r un pilini kasoi a masagi mak nuiti ta- undi ii ná-p l i wu, nà-o, daa oli woti nuiti ta- undi ii-yo. ¹¹ Kpidi ilagi zu, gi feleg p gi segiti boni, polu ni ti a. ¹² E ulu zunu loungoi ta ni gi a ná , masagi mak nuiti ta- undi ii ná-du i, gi gá-zegiti su ulani ma, é s n n oluwoni ma. ¹³ Ti p ti il ni su n , e elei é polu woni gi ma la. Fala n pil ni olu nà-botii ma, é daa oli woti nuiti ta- undi ii z l gului a.»

Zoz fe Fala n ná-segiti
polu wo fai

¹⁴ Fala n Zoz fe lolini, ti kulani kasoi a ga gaazuvil i. É n ungi woni, é ná-se eiti maavalibo, é li Fala n b . ¹⁵ Fala n ni Zoz fe ma: «Gè se bog , nu n p ge la zooni polu wosu, k l gè m nig ga a a segi olu wo, ni nu a su ulana è ma.» ¹⁶ Zoz fe Fala n woo aa oteni, é ma: «Nà laade, k l GALA ka a goo aa ote pag i ve Fala n ya.»

¹⁷ Fala n ni Zoz fe ma: «Nà-segi zu, gè ni loni zi wolai Nile laa . ¹⁸ Gè nik l fela aani, ti l t ai, ti wola agai. Ti l ni, ti ula zi wolai wu, ti a daamii wo tufa l t i zu zi oba . ¹⁹ Naa olu, nik zaa l fela iligaa ti ulani, ti l z iti polu elei, ti a aai, ti wola u ai, ti- l gi ulaai ti ma, gè la d ti ala aani i zu Ezipete yooi kpein su. ²⁰ Nik zaaiti ti l gi ulaai ti ma, ti wola u ai, naati ti nik zaa l fela m ungitu miini, niiti ti l t a ni de. ²¹ Ti ti

leni, ti yei ti oozu, nu la v l kw ga ga ti
 l ti oozu. Nik zaa a aiti ti uni n ,
 e elei ti ni la m unpa. Ey su gè wun. ²² Naa
 olu zegi m n , ani p d fela ti laavegai, ti
 agai, naati ti n ni ma l kulu gilagi a. ²³ Naa
 oluma, ani p d fela iligaati n niz iti
 poluma, ti ooveai, ti zu akai, ti ooloai ga folo
 ulazu ele viil i. ²⁴ Ani p giti ti ooveai, naati
 ti ani p d fela ag iti kp leni. Gè su ulaa
 molikulagiti ma, k l nu n p ge la polu woni
 mà.»

²⁵ Zoz fe ni Fala n ma: «Segi bogai è ,
 to a ga faa ila n . Nii GALA ge aazu k zu,
 naa ana é kula k l ma Fala n . ²⁶ Nik
 zaa l fela ag iti ta ga kona d felaiti, ani p
 d fela ag iti ta ga kona d felaiti. Se gila kpegi n
 e. ²⁷ Nik zaa l felaiti ti a aai, ti u ai, ti
 ma m ungiti poluma, naati ta ga kona d fela alaa,
 ta ani p d felaiti ti zu akaiti, ti ooloai ga folo
 ulazu ele viil i, ta zu ga kona d fela ului.
²⁸ E elei n gè boga da Fala n ma, nii GALA
 ge aazu k zu, naa a é kulaa k l ma Fala n
 . ²⁹ P t , kona d fela laawu, daamianigi wola a
 m in Ezipete yooi kpein su. ³⁰ Pului ma ona d felai
 a a naati poluma, nu a yeema anii m in zi gi naa
 ma Ezipete yooi zu. Pului a zooi olo olo. ³¹ Pului naa
 é aazu, to a i, nu i ge la m loa su v l ga ni
 daamiani ge oo ani zooi zu. ³² Ni Fala n segi aa,
 ná zeizu fele, naa a ga faa e deveai niina GALA
 b , é aazu zu ga suvil .

³³ «Fala n faa ila k na niizu, w l vaa ga
 ima nui ta, nii kele elegai, è se e, è sei Ezipete yooi
 unda. ³⁴ K ni Fala n ani mak nuiti sei zooi zu, ga

ti Ezipete moloi zeizu l lusi i ze e ba, ani m in
ona d felaiti ma zi giti zu. ³⁵ Kona pag iti su ti
aazu zeelizu, ti naama laamianigiti kpein gaal ba,
Fala n ná-devei wu, ti moloiti gaal ba taaiti su, molo
mak su ti, ti a w l ti ma. ³⁶ Daamianigi naati
ta uuni ná zoi , pulu ona d felaiti b , ti
aazu Ezipete yooi zu, naa a a k nu us iti ti mina
za ga pului zoi zu.»

Zoz fe ze i vai ga kundi i wolai
Ezipete yooi unda

³⁷ Naama woointi ti wola n ni Fala n ta ná-
boti nu wolaiti kpein b . ³⁸ Fala n ni ti ma:
«Ada zoo nu ili s l su n i aa ga nii ele,
nii GALA Z nvui a zeini su?» ³⁹ Fala n ni
Zoz fe ma: «T i GALA ge niima vaiti d a ga e,
nu n p ge la ná nii a ele ele, é ga ima
nu alaa ga è ele. ⁴⁰ Da a è zu nà-
p l ye ei unda, nà-nu us iti kpein ta olo a-
l giti b . Nà i n a te egai è a,
ta gè è maazu ga masa kp kp gi maa ele.»

⁴¹ Fala n ni Zoz fe ma: «W l , gè è ze i a
Ezipete yooi kpein unda, devei a a n è ya.»

⁴² Fala n nà-masa bala aegi ulani yee a, é
d Zoz fe yeei a. É se ei looni k ba, nii é ga
geze ag i. É zanu k bu ansai ilini k bu. ⁴³ É
t ni ná-wotoloi velesi i zu. Te esu , ti a
zeze kakala elei, ti a : «À il iibi a!»
Zekana Fala n Zoz fe zeini la Ezipete yooi kpein
unda. ⁴⁴ Fala n ni m n Zoz fe ma: «Nà a
gè ga Fala n! Ni a laade, nu n p ge la yee ua
faa wu Ezipete yooi kpein su.» ⁴⁵ Fala n Zoz fe laasei
p ni ga Safenate-Payeneya. É Azenate ze eni, é fe
zea ga anza, galagi daa ga Won, naa ná-zala a ula nui

P tifeela ná-doun anzanui. Zoz fe liini, é le ete e, é w l Ezipete yooi ná kpein su.

⁴⁶Zoz fe ná-konagi ni niina ga puusa ag (30), si gi zu é liini la, é lo Ezipete masagi Fala n aazu. Se eai ma Fala n b , é Ezipete yooi kpein su iz ni. ⁴⁷Kona d felaiti daawu, niiti daamianigiti ti t ni su, zooi ba l n gi veeni ga poo amai. ⁴⁸Zoz fe kona d felai ma laamianigiti kpein gaal ni ba Ezipete yooi zu, é daamianigiti maa ni, é pu taaiti su. É naa uuni taai ilagilagi oozu , nii é ga maa oolii zu yooi ná-daamianigiti. ⁴⁹Zoz fe moloi aal ni ba, gola m in e kpolo i ma a aegi. Naama oo amai maa ele ma, ti loo oni gaalu fai a, t zeinu la m ni zoosu é a gaalu, tiegi late ega ni de.

Zoz fe ná-dointi ta-vai

⁵⁰Pulu ona m unpagi yeelu , Won ná-zala a ula nui P tifeela ná-doun anzanui Azenate zunu loun feleg z l ni Zoz fe . ⁵¹Zoz fe down m ungi laasei p ni ga Manasee,* maz l é ni ma: «GALA ge zèema nà-kp l iti kpein ma, ta k ná-p l ye ei kpein ma.» ⁵²É feles i laasei p ni ga Efelayime.† É ni ma: «Maz l GALA ge k a ga kpu u nu, zooi naa zu, gè zii l i z l ni ná.»

Pului

⁵³Kona d felai niiti aniiti ti wola t ni su Ezipete yooi zu, naati ti le eni. ⁵⁴Kona d fela uluiti ti t zeini ga aa, e elei Zoz fe boni la. Pului

* 41:51 Manasee: daaseigi nii ti maa u aai a ta «é nu yeemazu.» † 41:52 Efelayime: daaseigi nii ti maa u aai a ta «kpu ui.»

looni zooi kpein su, k l daamianigi ni Ezipete yooi p su. ⁵⁵ Si gi zu pului a la Ezipete yooi kpein sona da, nu us iti ti ena kpeeí loo Fala n woizu ga ti daamianigi z l . Fala n ni Ezipete nui kpein ma: «À li Zoz fe b , nii é bosu wo ma, wo naa .» ⁵⁶ Pului looni zooi kpein su. Zoz fe daamiani mak su ti kpein daalaoni, é a moloi di Ezipete nuiti ma. Pului ni liizu ga i a Ezipete yooi zu. ⁵⁷ Nui ni ze ezu zooi kpein su, ti a a Ezipete, Zoz fe b , ga ti moloi eya, maz l pului wola ini zooi kpein su.

42

Zoz fe k leaiti ti aa laa m ungi
Ezipete yooi zu

¹ Zak e kaai ma ga moloi a Ezipete yooi zu, é ni ná-doun zunuiti ma: «Lee vaa zu wo w l zu a wo ilagilagi? ² Gè m nig ga moloi a Ezipete yooi zu. À yei, wo ta eya ná ade , nii a k ade y vulua, ade mina za.»

³ Zoz fe k loun puug iti ti yeini Ezipete yooi zu molo eyazu . ⁴ Zak e la ni Zoz fe de ei B nzam n il ni ti olu, é ni luazu ga faa u mina la. ⁵ Izelay le ná-doun zunuiti ti ni z iti saama, niiti ti yeini molo eyazu , maz l pului ini Kanaan yooi zu.

Zoz fe k leaiti polu ula vai
⁶ Zoz fe a é ni devei wosu zooi zu ná kpein. T a é ni moloi dizu nu us i kpein ma. Zoz fe k leaiti ti aani, ti n k bu, ti unpil zooi ma. ⁷ Zoz fe k leaiti kaani. É ti w ni, k l é ni, e é la ti

w . É la ni ni ti f n, é ni ti
 ma: «Mini a wo ze eai ná?» Ti goo aa oteni, ti
 ma: «Gá ze ezu Kanaan yooi zu, gi aa daamiani
 geyazu.»

⁸ Zoz fe k leaiti kw ni, k l tiya mu ti
 la ni t un kw ni. ⁹ Zoz fe igi looni segiti su,
 é boni, é il ti a. É ni ti ma: «Wa ga n n giti!
 Wo aa ga wo zooi ná-zobotalazu ti sum .»

¹⁰ Ti goo aa oteni, ti ma: «Ba-o, màli ii, g i
 gi ga a-woti nuiti, gi aa n ga gi molo
 eya. ¹¹ Gi kpein gá n ga zunu ila kpegi ná-doun
 zunuiti, gá ga s elama nuiti, a-woti nuiti gi
 la ga n n gaa n .» ¹² É ni ti ma: «Kpele-o, wo
 aa zooi ná-zobotalazu ti sum su n .»

¹³ Ti goo aa oteni, ti ma: «Da-woti nuiti
 gá ga k loun puug maazu feleg (12), zunu
 ila kpegi ná-doun zunuiti Kanaan yooi zu. Loungo gelei,
 naa y g gi- b za, gila ge ni ná, naa
 la m vulua.» ¹⁴ Zoz fe ni ti ma: «Naa mu ka gè
 bosu wo ma, gè , wa ga n n giti. ¹⁵ W l , elegi
 gè aazu wo olu ulazu la. Nà onazu Fala n ma,
 nii é vulua, wo la ulazu g l in, ni wo-le ei
 la aani . ¹⁶ Wo zaama, à gila te e, é li, é a ga
 wo-le ei. Wa ma, wo y kasoi a ey su wo
 wooiti polu ula, nà kw ni gaamai a wo bosu. Ni
 naa laade, gè onaa Fala n ma, nii é vulua, wa ga
 n n giti.» ¹⁷ É ti kpein d ni ma kasoi a
 folo sa ag laawu.

¹⁸ Foloi za asi i ma, Zoz fe ni ti ma: «N un
 nà luazu GALA ba. Nii gè bosu wo ma, à naa , wa
 z nvui wo. ¹⁹ Ni wa ga s elama nuiti, wo- loin
 ta y kasoi a, wo ná, w un, wo li ga moloji, wo
 wa- l ye eiti k n kula la, ²⁰ naa olu wo a

p ga wo-le ei, naa a a k wa- iti polu ula,
wo mina za.» Ti yeezeini naa wu, ti naa .

²¹ Ti ni zu ma: «Ungo,
ade ga s ba nu de-le ei letegi,
maz l de ná-ziizool i aani, si gi zu é
ni de maan n zu la, de la ni woiloni
ma g l in! Naa a é k a niima maan
vai zeelia ade ma la.» ²² Lu n kp i ze eni, é
ti ma: «Gè la ni bosu wo ma aa, ga: «À mina
ama ula gaazu vaa ga doungoi nii?» K l
wo la ni woiloni gòo ma g l in. Ma amai
a niizu maa aaza a ge wosu de ma.» ²³ Ti la ni
su w ga Zoz fe a gaa aazu, maz l é
ena daawoole e nui ti y zu.

²⁴ Zoz fe maa oozani ti a, é li, é lo, é a w l .
É aani olu, é ti , é Simiy n ulani
ti zaama, é gili ti aazu. ²⁵ Zoz fe deveni ga ti ta-
l iti daave ga moloi, ti s ná-walii la ná- l i
zu, ti daamiani fe ti ya, ta mi pelei zu. Naa a ti k ni.
²⁶ Ti ta-zoovalegiti kas ilini ga moloi, ti li.

²⁷ Ti ta ila ge ná-molo l i laalaoni ga é
daamianigi ve ná-soovalegi ya, ti iini ná, é
w l ni, é ná-walii a ná- l i laa . ²⁸ É ni
k leaiti ma: «Nà-walii aa aleg ma olu,
w l l ba nà- l i zu!» Ti oozu ilini, ti a
lua, ti a ma: «Leeni a GALA ge k a
ga adeye?»

²⁹ Ti zeelini ti- Zak e b , Kanaan yooi
zu. Ti naa kpein su ulani ma, nii é ni ga tiye. ³⁰ Ti
ni ma: «Zunui nii é ga zooi mali ii, kp
gi ga u a, é gi zog , e gá ga
n n giti. ³¹ Gi ma: «Gá ga s elama
nuiti, gi la ga n n gaa. ³² Gá ga k loun puug

maazu feleg (12), gi p ga k i ma. Gilagi la m ná, doungo gelei a gi- b za, Kanaan yooi zu.» ³³ Zunui naa é ga zoi mali ii, k gi ma: «P t elei nà kw da ga wa ga s elama nuiti. À wo- loin gila z kòba. À daamianigi ze e wa- l ye eiti faa ma. T ze pului i . ³⁴ À li, wo a ga wo-le ei p . Nà kw ga naa maa ele ga wo la ga n n gaa, k l wa ga s elama nuiti. Nà wo- loin ve wo ya, wa zoo wo zi zi zoi zu, maa ili la a wo ma.» »

³⁵ Si gi zu ti ta- l iti suwoni da, s ná-wali uun ge ni laani ná- l i zu. Tiya-o, ti- o, ti w l ni, ti ta-wali uungi a, ey su ti a lua.

³⁶ Ti- Zak e ni ti ma: «Wa bàlasu dòinti ma! Zoz fe la m ná, Simiy n la m ná m n , wa ga B nzam n ze e m n , wo lii la! Nà n a naa kpein ge y su ga ze.»

³⁷ Lu n ni k ma: «Da dònun zunu feleg iti paa, ni gè la aleni ma è ga B nzam n. Kaliva mà, nà ale ma la, gè aa la è .» ³⁸ Zak e ni ma: «Ba-o! Wo la lia ma p wa dònun zunui, maz l di zunui zaa, t ila kpe n a é zèa niina. Ni faa u a maaz l na si i zu, wo la aazu bosu, wa r unde a olegiti zeizu g v alaazu sool i zu.»

43

Zak e vaa vai
B nzam n lii vai wu

¹ Pului ni liizu ga wola i a zoi zu. ² Si gi zu ti eni la ga moloi mi, nii ti ze eni la Ezipete yooi zu, Zak e ni ná-doun zunuiti ma: «À ale ma, wo li, wo daamianigi tago eya ade .»

³ Zuda goo aa oteni, é ma: «Zunui naa boni, é maa akpa, ga: <Wo la m aazulaa gàazu ma, k ni wo-le ei a y ná wo olu, wo a.» ⁴ Ni a yee ena gi-le ei a, gi li ma, gá li naazu Ezipete yooi zu, gi daamianigiti geya è . ⁵ K l ni è la p , è a te e, gi la k a, gi a yei p , maz l zunui naa gi ma: <Wo la m aazulaa gàazu ma, k ni wo-le ei a y ná wo olu, wo a.» »

⁶ Izelay le ni ma: «Lee vaa u mu kana wo k ai ga ze, wa na lia zu zunui naa ma, wo- loin ta ili kana m n?»

⁷ Ti goo aa oteni, ti ma: «Zunui naa gi aaza ag ga f l f l gi gá-vaiti ma, ta gá- l ye e vaiti, é ma: <Wo- a d vulua aa? K loun ili ka wo ?> Gá ma, gi goo aa otegi veeni naati p su, gá la zoo ale gi kw ga to a gi ma: <À li, wo a ga wo-le e zunui?» »

⁸ Zuda ni k Izelay le ma: «Doungoi y ná, é li p , naa a a k , gi wuze e, gi li, ada zoo de z nvui wo, ade mina za, a-o, gi-lointi-yo, giya-o.

⁹ Nà a gè ga zeelagai, ga nà aazu t un maazu, a maa aaza abo mà, ni gè la aani la olu è , gè a pil è akala si, gè è ya ga s ba nu ey su . ¹⁰ Ni gi la ni l bini ey su niizu zeeli, é ga gi zi ná zeizu ala fele.»

¹¹ Ti- Izelay le ni ti ma: «T i é a ana, à nii na mu. À zoi ma z l gani ag iti se ena, wo ti u wa- l iti su, wo lii la ga sabali ai zunui naa , gul maku n n gi tago, ta k in gul i tago, ta gulu mana maku n n gi, ta miilegi, ta gulu waai ma z iti, niiti ti ga pisetasegiti ta amandegiti. ¹² À walii ma da feleg i ze e, wo

ale ma ga walii ti daani wa- l iti daa , tanisu
 kaka faa n ni de. ¹³ À wo-le e zunui ze e, wo
 wuze e, wo ale ma zunui naa b . ¹⁴ GALA
 Z b i-P -Mali ii zaalai ve wo ya zunui naa aazu, é
 va bu, é yee e wo- loin z i a, ta B nzam n,
 ga ti ale ma wo . N un nà, ni nà alasu d̀ointi
 ma, gè ala ti ma!» ¹⁵ Ti sabali ai ze eni, ti walii ma
 da feleg iti se e ya, ti li ga B nzam n alaa.
 Ti yeini Ezipete yooi zu, ti li, ti l ga Zoz fe.

Zoz fe k leaiti suzo fai ga pag

¹⁶ Zoz fe w l ni, é B nzam n a ti a, é
 ná-naavolo unda nui ma: «Nui niiti t nà-p l i wu,
 suai ta aa, è kp t , è daamii ele t ,
 maz l niima nuiti ta aazu laamiizu p b folo
 gaal gai ma.» ¹⁷ Zunui naama vaiti kpein k ni, niiti
 Zoz fe deveni ti ma, é liini ga numaiti Zoz fe ná-
 p l i wu. ¹⁸ Ti luani si gi zu ti liini ga tiye la Zoz fe
 ná-p l i wu, ti ni ma: «Walii vaa e, é ni
 ada- l iti su z izu. Naa a ti liizu ga adeye ma,
 ti vala ade a ga maa aai, ti de ga du iti, ti
 da-zoovalegiti se e.» ¹⁹ Ti maa u aai ma Zoz fe ná-
 naavolo unda nui a, ti ni p nu l zu
 p l la . ²⁰ Ti ni ma: «Gi maavaay , màli ii!
 Gi aa ná zeizu ila, ga gi daamianigiti geya.
²¹ Si gi zu gi zeelii ma maan ni ga gi i ná
 kpidi, gi gá- l iti daalaoni, s ge w l ni, é ná-
 walii a ná- l ilaa , é ni n kpein ga walii
 naa lieg i, gi p dii looni la. Gi aa la olu. ²² Gi
 aa alaa ga wali iligaa, ga gi daamianigiti geya.
 Gi la kw a é gá-walii laani gá- l iti su.»

²³ Naavolo unda nui ti woo aa oteni, é ma: «À
 yiil i, wo mina lua! Wa-GALAGI e, wo- ná-
 GALAGI, nii é naavoloi laani wa- l iti su. Wa-walii

zeelini zèa.» Naa olu é yee eni Simiy n a, é lii la ti
 .²⁴ É ti l ni Zoz fe ná-p l i wu, é a ga zi i
 ti , ti iti maagba. É daamianigi veeni alaa
 ta-zoovalegiti zea. ²⁵ Ti ni sabali aiti k ele
 t zu, ti a Zoz fe maa un, é zu é a
 folo gaal gai ma, maz l é woni ti ma ga ta daami
 wosu ma ta tiye.

²⁶ Si gi zu Zoz fe aani la ná-p l i wu, ti sa-
 bali ai veeni zea, nii é y ni ti ya, ti aa la, ti n k ni
 bu zooi ma. ²⁷ É ti aaza ani elei ti elei
 la, é ti ma: «Wo- ma l za agi, nii
 wo ná-fai woni, k d g ? To a d vulua?» ²⁸ Ti
 goo aa oteni, ti ma: «Da-woti nui gi-
 d g , to a d vulua.» Ti maa ni,
 ti n k bu. ²⁹ Zoz fe w l ni, é B nzam n a,
 nii é ni ga de ei, dee ná-doun zunui. É gaaza agi
 woni, é ma: «Wo-le e zunu aa elagi aa,
 nii wo ná-fai woni mà?» É ni naa ma: «GALA ge è
 aazumaaw in a, dònun zunu!» ³⁰ Zoz fe ulani ga
 suvil , maz l de ei aa vai zu b , naa k ni
 wuulee, g l w in soni. É l ni daa l i wu,
 é w l . ³¹ Naa olu é aazu gbani, é ula ná.
 É aa aani é zuzo, é ni ma: «À a ga
 daamianigi.»

³² Ti Zoz fe n n i veeni zea y , k leaiti
 t n i y , Ezipete nuiti ti ni laamiizu p
 b , naati alaa t n veeni ti ya y , maz l
 Ezipete nuiti ti la ni k a, ti a laami ma
 ta E ulu nuiti, ti aazu k z ba va ni ga naa.
³³ Zoz fe k leaiti ti zeini gaazu ga ti z l
 pelei, é zo ma m ungi ma, é li ma aa elagi . Ti
 ni w l zu a, ti laav ai, ti ilagilagi.
³⁴ Zoz fe daamianigiti te eni ti , niiti ti ni

ná-ta alii a. B n zam n ni s l su, ná
zeizu l lu, é le e z iti ba. Ti leni, ti
oozun ta tiye.

44

Unma vai y fai ga B n zam n

¹Zoz fe devei nii veeni ná-naavolo unda nui ya, é
ma: «Niima zunuiti ta- l iti daave ga daamianigiti,
e elei ta zi bu la, è s ná-wali la ná- l i
la. ²Nà-kp le w w i, nii é ga walii, a naa la
loungo gelei ná- l i la, è p ná-molo z ng i
a.» P l ungi Zoz fe ná-deveiti k ni.

³Sobui, geelaalaogai ma, ti yee eni nui niiti ba ta
ta-zoovalegiti, ti li. ⁴Ti ulaa ma taai a, ti maa la
ni d oozani, Zoz fe ni ná-naavolo unda
nui ma: «Wuze e, lí, è il nui niiti polu. Si gi zu
è ti zu m nsu da, a ti ma: «Lee vaa
zu wo faa ag i zuloozu ga faa i? ⁵Leeni vaa zu wo
màli ii ná-kp le w w i unmaai, nii a a le
su, é a se e, é ad i la elela ele vai zu? Faa
u wola ana wo k ai ga ná.»

⁶P l ungi ti zum nni, é
ti , e elei n mali ii boni la ma. ⁷Ti
goo aa oteni, ti ma: «Leeni vaa zu màli ii
zu ana ga naama zii? Da-woti nuiti ti la d
naama isi n p boni ga ti naa ala vaa u
! ⁸Walii gi kaani gá- l iti daa , gi aa
ga naa olu è , gi ze e la Kanaan yooi zu. Lee vaa zu
gá li m n walii aa mu zanu unmazu è-mali ii ná-
p l i wu. ⁹Da-woti nuiti gi zaama, z i n p
kp le w w i ulazu zee o su, naama nui a za,
giya i gá ga màli ii ná-du iti!» ¹⁰P l
ungu ni ti ma: «Naa zolooga e elei wo bogai la.

Z i n p a ula zee o su, naama nui a ga
nà-du i, naazu w un, wa ga s balala nuiti.»

¹¹ Es ge aazuvil ni, é ná- l i il zooli
ma, é daalao. ¹² P l ungi ta- l iti suveel ni, é
t zeini ti-ma akologi a, é gaa ela ti-ma loungoi
ma. Kp le w w i aani B nzam n ná- l i
zu. ¹³ Ti ta-ze eiti balini ga, s ge ná-soovale
kas ili olu, ti ale ma taazu.

¹⁴ Zuda ta k leaiti ti zeelini Zoz fe ná-p l i
wu, naa ni d ná-p l i wu, ti n k ni bu zooli
ma. ¹⁵ Zoz fe ni ti ma: «Leeni vaa a wo k ai
ga nii? Wo la kw ni aa, ga zunui e elei gè
la, gè ungaizi i wo, é lo elela ele vaiti ba?» ¹⁶ Zuda
goo aa oteni, é ma: «Lee a gá bo màli ii ma?
Gá ale? Gá maalobo ale? GALA
ge a-woti nuiti ta-vaa aazagi ula k l ma.
Giya aa, gi a ga màli ii ná-du iti, giya-o, z i
kp le w w i aai zea-o.» ¹⁷ K l Zoz fe ni
ma: «Gè izo naa ma, gè a naa ala vaa !
Nui nii kp le w w i aai zea, naa a a ga
nà-du i. K l w un, à li wo- ziil igi
zu.»

¹⁸ Zuda maa u ani Zoz fe a, é ma:
«Màli ii, soma, è va bu a-woti nui è
, naa mina ga a-yii aawana vaa wola
a-woti zunui laal ma, maz l è
e Fala n. ¹⁹ M unpa, màli ii a-
woti nuiti gaaza ani, é gi ma: «K a
wo n i, aa wo- lointa ili?» ²⁰ Gi màli ii
woo aa ote ga, gi- ma l za agi a ná,
ta gi-le e zunu ilagi, nii é s l gai p l za agai
ma, naa di i zaa. Nii ila kpe ka z gai dee ya,
k gola n ai . ²¹ È ni a-woti
nuiti gi ma: «À li, wo aa la p , gè ka ga aazu

nà i.> ²² Gi màli ii woo aa oteni ga, zunu loungoi la zooga é a ze e k a, nii naa laade, k a za. ²³ È ni a-woti nuiti gi ma: «Ni wo-le ei la y ni wo olu, wo a a, wo la m aazulaa gàazu ma p .» ²⁴ Si gi zu gi l ai ma la m olu a-woti nui gi- b , gi màli ii woiti boni ma.

²⁵ «Si gi zu gi- ni ma la: «À ale ma, wo li, wo daamianigi ta eya ade ,» ²⁶ gi goo aa oteni, gi ma: «Gi la zooga alesu ma ná, k ni ni gi-le e zunui a gi a, gá yei naazu, maz l ni gi-le e zunui la gi a, gi la zooga gi a aazula zunui naa aazu ma.» ²⁷ Da-woti nui gi- ni gi ma: «Wo kw ni ga ànzai Las le doun zunu feleg z l ni b .» ²⁸ Gilagi ulani zèa, nà isi zu ga, ite itegi zu, d zuai ta a é soni, é bali ali ga, t zeì gè la m ni kaani ey su zaa aza. ²⁹ Wa niima geleì ze ena m n , wo lii la, wo maa ooza la bà, faa ua na la, wa r unde a olegi yeizu g v alaazu sool i zu.»

³⁰ «Niizu, ni nà alena ma a-woti nui k b , zunu loungoi la y ni gi olu, gi a li, ta nii ti iliai a, ³¹ to a za. Da-woti nuiti gá ga s ba nuiti, ni gá a-woti nui gi- n unde a olegi yeina g v alaazu sool i zu. ³² É ud naa maazu, r i gè ga a-woti nui, gè yeelaani doungoi ná-fai a. Gè ni k ma: «Ni gè la aani la olu è , nà ga s ba nu è letema ey su .»

³³ «Màli ii, nà è maan n zu, r i gè ga a-woti nui, nà y zunu loungoi otogi zu, gè ga màli ii ná-du i, zunu loungoiti ti li ta di ni. ³⁴ Nà zool zu ale k b , ni zunu loungoi la liini

pòlu? Ee! Gè mina nimizai a, nii é aazu zeelizu k ma!»

45

Zoz fe l vai ga k leaiti
¹ Zoz fe la m ni zi ni ná wu, é a zuzo naati kpein gaazu, ti ni loni maa oolii zu. É woo ulani, é ma: «À nuiti kpein kula!» Nu n p ge la ni y ni Zoz fe oba, si gi zu é ni l zu la ga k leaiti. ² É wola woo ulani ga g l i, ey su Ezipete nuiti ti m ni, ma wooi zeelini Fala n ná-p l ye ei ma.

³ Zoz fe ni k leaiti ma: «Nà ga Zoz fe! K a n i d vulua?» K l k leaiti ti la ni zooni ti a t un goo aa ote, maz l ti ni luazu ba, ti zasu a ali gaazu. ⁴ Zoz fe ni k leaiti ma: «Nà wo maan n zu, à maa u a bà.» Ti maa u ani ba. É ni ti ma: «Nà a gè ga Zoz fe, wo- loin, nii wo p dini, ti aa la Ezipete yooi zu. ⁵ Niizu, naa mina wo ga zii l vaa, naa mina wo yii aawana ga t i wo p dini. Pàa , nu y nvui mak vai a é k a GALA ge tè e wo lu . ⁶ Maz l kona feleg aa na, pului loai zoi zu, kona d lug a d ná olu, wozawoli la a, aa molo le e vaa. ⁷ GALA ge tè eg w un wo lu , nii a k wo y vulua zoi a, wo-y nvui mak , naa ga kp ba vaa wola. ⁸ Naa a é ba, wa laade, wo a tè e , k l GALA be. É sèi ga Fala n k , é k ga ná-p l i mali ii, é k ga Ezipete yooi kpein ma undi i wolai.

⁹ «À ale ma fala, wo li k oba. Wa ma: «È-loun zunui Zoz fe a é niima wooi laazeelizu è ma: «GALA ge sèi a ga Ezipete yooi kpein mali ii. Suvil ,

è a p b ! ¹⁰ Da aazu zeizu G s n yooi zu, è kòba , a-o, è-loun zunuiti-yo, è lounlointi-yo, wa a- aalagiti, ta a-nik iti, é nii kpein ba, é ga è- ligiti. ¹¹ Miná a nà è-maavai p k ná, naa a a k è la ala ga ani n p ma, a-o, a- l ye ei-yo, ta nii kpein é ga n i, maz l kona d lug ului a d aazu.»

¹² «Wa i wo kaa ga aazu , dè ei B nzam n alaa kaa ga aazu , ga nà goi a gè zu wo . ¹³ Gaazu unfegi kpein é b Ezipete yooi zu, à li, wo naa zu ula k ma, nii kpein wo kaa ga aazu, wo naa wo ma. À suvil , wo aa ga k .»

¹⁴ Naa olu, é yee ilini de e zunui B nzam n gi zu, é w l . B nzam n yee y ni k gi a, é a w l . ¹⁵ É k leaiti kpein n n ni alaa, é a w l . Naa oluma, k leaiti ti y p ni t un p .

Fala n Zak e loli fai
Ezipete yooi zu

¹⁶ Zoz fe k leaiti paa vai ma wooi vazani Fala n ná-p l i wu. Naa n ni Fala n ta ná-boti nu wolaiti. ¹⁷ Fala n ni Zoz fe ma: «G è- leaiti ma: «À wa-loganiiti kas ili, wo li Kanaan yooi zu, ¹⁸ wo wo- ze e ta wa- l ye e wu nu us iti, naa olu wo ale ma, wo a p b . Nà zoi asu ti fe wo ya Ezipete yooi zu. Wa zoi ná-kulanuma ag iti s l , wo mi.» ¹⁹ Da devei nii ve ti ya, è ti ma: «À wotoloiti se e Ezipete yooi zu, wo-lointi b ta wo-anzaiti. Wa wo- alaa se e, wo a. ²⁰ Wo-yii mina olo olo wo- ligiti faa zu, maz l anii ag iti ti Ezipete yooi zu, naati ta ga w n .»

²¹ Izelay le ná-dointi ti k ni ana n . Zoz fe wotoloiti feeni ti ya, e elei Fala n ná-devei ni la. É daamianigiti feeni ti ya alaa, nii ta mi pelei zu. ²² É se e niin i veeni ti ilagilagi ya. É wali ae unsa ag (300) veeni B nzam n ya, ta se e niin l lug . ²³ É soovale sin puug le eni k ma, ti as iliai ga Ezipete anii apagiti, ta soovale saa puug ti as iliai ga moloj, ta ului, ta daamianigiti k ná-si vai zu. ²⁴ Naa olu, é yee eni k leaiti ba, ti li, é ti ma: «À mina pelei zu.»

²⁵ Ti aleni ma, ti ze e Ezipete yooi zu, ti l Kanaan yooi zu ti- Zak e b . ²⁶ Ti ni ma: «Zoz fe a d vulua, to a é Ezipete yooi kpein unda.» K l Zak e aal ini n t n, maz l é la ni laani ti la. ²⁷ Ti wooiti kpein daazeelini ma, niiti Zoz fe ti woni ti ma. Zak e wotoloiti kaani, niiti Zoz fe ti le eni se e vai zu. Názu a ti- Zak e yiil ini la ma. ²⁸ Izelay le ni ma: «É zolooga! Dòun zunui Zoz fe a d vulua! Nà liizu, gè p t , aisa gè a za.»

46

Zak e yei vai Ezipete yooi zu

¹ Izelay le il ni pelei zu, é a li, é naati kpein ba, ti ni ga n n i. Si gi zu é zeelini la Beel-See a, é zala aiti kulani k Izaake ná-GALAGI . ² GALA ge ni Izelay le kulak l maiti su kpidii naa. É tolini, é ma: «Zak e! Zak e!» Izelay le goo aa oteni, é ni ma: «Nà aa!» ³ GALA ge ni ma: «Nà ga GALA, è- ná-GALAGI. Mina lua è lii vai zu Ezipete yooi zu, maz l ná a gè è zu ná ga zii

wola. ⁴Nà i a gè y su è a, de yei Ezipete yooi zu, nà in a m n gè aazu l zu ga e, gè è ula ná . Da zaana, Zoz fe a é aazu è- aazu ti p zu ma ga t i zeei.»

⁵Zak e ze eni Beel-See a. Izelay le ná-doun zunuiti ti ti- Zak e ze eni, ta ti-lointi, ta ti-anzaiti, ti ti l wotoloiti su, niiti Fala n ti le eni ga ti ti ze e ti zu. ⁶Ti ta-logani ulugiti se eni alaa, ta ti-yea ligiti kpein, ti ti z l ni Kanaan yooi zu. Pele ana Zak e zeelini la Ezipete yooi zu, é ná-p l ye ei kpein ba. ⁷É liini ga ná-p l ye ei kpein Ezipete yooi zu: ná-doun zunuiti, ta naati ti-loun zunuiti ta ti-loun anzanuiti, ta ná-doun anzanuiti.

Zak e ná-p l ye ei,
nii é yeini Ezipete yooi zu

⁸Izelay le ná-doun zunuiti daaseigiti kaa, niiti ti yeini Ezipete yooi zu, Zak e ta ná-doun zunuiti.

Zak e ná-doun zunu m ungi, é s l ni, daa-seigi ni ga Lu n. ⁹Lu n ná-doun zunuiti ti ni ga: Geen ke, Palu, G̃ selon, ta Kaalemi.

¹⁰Simiy n ná-doun zunuiti ti ni ga: Yemuw le, Yamin, W ade, Yakin, S aal, ta Sayile, nii é ga Kanaan anzanui ná-doun zunui.

¹¹Leevi ná-doun zunuiti ti ni ga: G̃ leson, Ke ate, ta Melali.

¹²Zuda ná-doun zunuiti ti ni ga: E l, W nan, Seela, Peel se, ta Zeela. K l E l ta W nanni ti zaani Kanaan yooi zu. Peel se n n ma loun zunuiti ti ni ga: G̃ selon ta Gamule.

¹³Isakaal ná-doun zunuiti ti ni ga: T la, Puva, Y e, ta Simelon.

¹⁴Za ul n ná-doun zunuiti ti ni ga: Seel de, Elon, ta Yaaley le.

¹⁵ Zunu lointi kana Lea ti z l ni Zak e Padan-Alame, é ti-loun anzanui Dina a. Ti-vofodaiti p ti ni ga nu uusa a maazu sa a (33).

¹⁶ Gade ná-doun zunuiti ti ni ga: Sifyon, Gagi, Suni, Ese on, Eli, Al di, ta Aleeli.

¹⁷ As l ná-doun zunuiti ti ni ga: Yimena, Yiseva, Yisevi, Belia, ta ti- aazeelai Seela. Belia ná-doun zunuiti ti ni ga: Gee l ta Malekiy le.

¹⁸ Zak e mavofodaiti kana ti y zu ta Zilepa, boti anzanui nii La an feeni ná-doun anzanui Lea ya. Ti p ti ni ga nu puug maazu l zita (16).

¹⁹ Zak e anzai Las le ná-doun zunuiti ti ni ga: Zoz fe ta B nzam n.

²⁰ Won ná-zala a ula nui P tifeela ná-doun anzanui Azenate doun feleg z l ni Zoz fe Ezipete yooi zu: Manasee ta Efelayime.

²¹ B nzam n ná-doun zunuiti ti ni ga: Beela, Beek l, Ase le, Geela, Naaman, Eyi, L se, Mupime, Gupime, ta Aalede.

²² Zak e mavofodaiti kana ti y zu ta Las le. Ti p ti ni ga nu puug maazu naani (14).

²³ Dan ná-doun zunui ni ga: Gusime.

²⁴ N fetali ná-doun zunuiti ti ni ga: Yaasey le, Guni, Yees l, ta Sileeme.

²⁵ Zak e mavofodaiti kana ti y zu ta Bile a, boti anzanui La an feeni ná-doun anzanui Las le ya. Ti p ti ni ga nu l fela.

²⁶ Nuiti ti y ni Zak e a, ti a Ezipete yooi zu, ti ulaa t un su, ti kpein kp ga ni ga nu uul zita maazu l zita (66), Zak e ná-doun zunuiti ti-anzaiti ti la naama aalugi zu. ²⁷ Zoz fe ná-doun zunuiti ti z l ni Ezipete yooi zu: nu feleg . Zak e ná-p l ye ei ma nu us i lieg i é yeini Ezipete yooi zu, é ni ga nu uul fela (70).

Zak e zeizu ula vai
G s n yooi zu

²⁸ Zak e Zuda le eni lu elei Zoz fe
b , é bo ma ga é daa omi G s n. Ti zeeliai
ma G s n yooi zu, ²⁹ Zoz fe ná-wotoloi ele
t ni, é l su, é li G s n, k Izelay le
laa omisu. É kaai ma n feya, é v l ga k gi,
é l bi w l zu zeei naa gi a. ³⁰ Izelay le
ni Zoz fe ma: «Nà zoo zaazu niina, t zeì gè è-
aazu aa, a d vulua!»

³¹ Zoz fe ni k leaiti ma, ta k
ná-p l ye ei: «Nà liizu, gè Fala n loo isu, gè
ma: «K leaiti ta k l ye ei, niiti ti
a Kanaan yooi zu, ti a, ti zeelia mà. ³² Niima nuiti
ta ga togani mak nuiti, maz l togani lo nuiti be,
ti aa ga ta- aalagiti, ta ta-woliiti, ta ta-nik iti,
ta nii kpein é ga ti- ligiti.» ³³ Si gi zu Fala n a
wo lolina da, é wo ma: «B gele a wa a k ?»
³⁴ wa goo aa ote ga: «Da-woti nuiti gá ga togani
lo nuiti, é t zeì gi-ma loungo yeei ma, ey su niizu,
giya-o, gi-m m wolani-yo.» Naa ele ma, to a
vaazu bu, wo zeì G s n yooi zu, maz l togani lo
nuiti b l ze e Ezipete nuiti b .»

47

L biyai Zak e ná-p l ye ei s l ni
¹ Zoz fe liini, é Fala n loo isu, é ma:
«K ta k leaiti ti aa, ti ze e Kanaan yooi
zu, é ta-logani wolaiti ta ma goiti ba, ta nii
kpein é ga t n i. P t , ti lia G s n yooi zu.»
² É nu l lug ze eni k leaiti su, é li, é ti
l ga Fala n. ³ Fala n Zoz fe k leaiti
gaaza ani, é ti ma: «Wa-wotii a ga gele?»

Ti Fala n woo aa oteni, ti ma: «Da-woti nuiti gá ga togani lo nuiti, e elei gi-m m wolani ti ni la.»⁴ Ti ni m n Fala n ma: «Gi aa lago zeizu zooli zu, t ze daamiani ge la m a-woti nuiti ta-logani ulugiti zea, maz l pului wola i Kanaan yooli zu. Va bu, a-woti zunuiti gi ze G s n yooli zu.»

⁵ Fala n ni Zoz fe ma: «È- ta è-leaiti paa è oba. ⁶Ezipete yooli a è yeema. È- ta è-leaiti sei zooli asu . Ti ze G s n yooli zu. Ni è kw ga s elama zunua ta ti zaama, ti ze nà-togani ulugiti unda.»

⁷ Zoz fe aani ga k Zak e, é d ga Fala n. Zak e tuya looni Fala n .

⁸ Fala n ni Zak e ma: «È-zii ma voloi ma onagiti ti a ga dieleg ?»⁹ Zak e Fala n woo aa oteni, é ma: «Sii ma voloi ma onagiti ti ai si zi gi zu, ta ga kona ungila puusa a (130). Sii ma voloi ma onagiti ti la m inni, ti u , ti la zeelini g l in m m wolani ti-zii ma voloi ma onagiti su, t n ma zi zi voloiti.»¹⁰ Zak e tuya looni m n Fala n , é ze e naa b , é li.

¹¹ Zoz fe k ta k leaiti seizu ulani, é naa ta veeni ti ya ga t n Ezipete yooli zu, zooli asu , Lames se yooli zu, e elei Fala n ma levei veeni la zea. ¹² Zoz fe k ta k leaiti k n kulani, é ti laaz bo, ta k ná-p l ye ei kpein, e elei dointi tieg i ni la.

Zoz fe ná-botii elei pului ma zi gi zu

¹³ Daamiani ge la m ni zooli zu ná kpein, maz l pului wola ini. Nu us iti ti a ani,

Ezipete yooi zu ta Kanaan yooi zu, pului maa ele ma.
¹⁴ Zoz fe walii kpein gaal ni ba, é kula Ezipete yooi zu ta Kanaan yooi, moloi olu ele zu ti ni geyazu. É naama walii l ni Fala n ná-p l i wu. ¹⁵ Si gi zu walii eni da Ezipete yooi zu ta Kanaan yooi zu, Ezipete nuiti ti aani Zoz fe b , ti ma: «Daamianigi ve gi ya! K ni n gi za è aazu, t ze walii ega?» ¹⁶ Zoz fe ni ma: «Ni wali la m ná, à wa-loganiiti fe, nà daamianigi ve wo ya wa-loganiiti potogi zu.» ¹⁷ Ti ni aazu ga ta-loganiiti Zoz fe . Zoz fe daamianigi veeni ti ya, ta-zooiti potogi zu, ta tanik iti, ta ta- aalagiti, ta ta-woliiti, ta ta-zoovalegiti. É daamianigi veeni ti ya ana naama onagi, ta-loganiiti kpein potogi zu.

¹⁸ Si gi zu naama onagi le eni da, ti aani p b poluma onagi, ti ma: «Gi la d uzu g l in màli ii a ga walii ega gi ya, ta gi aa ga togani ulugi màli ii , naa ega, é y ga gi ma n ga gi aa ga gi- us iti ta gá-yooiti, gi fe màli ii ya. ¹⁹ Lee vaa zu gá li zaazu è aazu, giya-o, gá-yooiti-yo? Gi na gá-yooiti ba, è gi eya daamianigi otogiti su, gá ga Fala n ná-du iti, giya-o, gá-yooiti-yo. Nii alaa gá faza, naa ve gi ya, naa a a k gi y vulua, gi mina za, gá-yooiti gaa akai mina y .»

²⁰ Zoz fe Ezipete yooi kpein geyani Fala n , maz l Ezipete nuiti ti ta- alagiti p dini, ti ilagilagi, t ze pului ini ti la. Zooi ni ga Fala n ogi. ²¹ É nu us iti gaal ni ba, é ti u taa wolaiti su Ezipete w pelema ti, é zo z la ele, é li z la ele. ²² K l é la ni zala a ula nuiti ta-yooi eyani, t ze Fala n t seini zala a ula nuiti ta-vaa zu. Ti- n gi ni ga nii Fala n ni feezu ti ya. Naa a é ba, ti la ni

ta-yooiti p dini g l in.

²³ Zoz fe ni nu us iti ma: «Gè wo eya za Fala n , wo wa-yooiti ba. Ani zuwui t , wa zoo wo faza, wo boli wa-yooiti ba. ²⁴ Molo le e zi gi zu, wa seizu l lusi i ve Fala n ya, seizu naanisi i z iti ti ga w n , é ga kpalagiti ba zuwui, é wo n kula wa wo-lointi, ta niiti kpein ti wa- l ye eiti bu.» ²⁵ Ti ni ma: «Da a è gi-y nvui y ga gi ya, maz l gi zaalai z l g màli ii è aazu, gá ga Fala n ná-du iti.» ²⁶ Zoz fe naa ni ga t gi Ezipete yooi kpein su, naa y g ma zaa aza, Ezipete yooiti ma z l ganii zeizu l lusi i a ga Fala n n n . K ni n zala a ula nuiti ta-yooiti ka ti la ga Fala n n n .

Zak e zii ma ona gaa elagiti

²⁷ Izelay le nuiti ti zeini Ezipete yooi zu, G s n yooi zu. Ti z l ni, ti u u, ti wola aaw l . ²⁸ Zak e kona puug maazu l fela ni Ezipete yooi zu. Zak e zii ma voloi kpein ge ni ga kona ungila puunaani maazu l fela (147).

²⁹ Si gi zu saa voloi maa u ani la, é ná-doun zunui Zoz fe lolini, é ma: «Ni a va bu, è faa b , nà è maan n zu, yeei l kpàlai wu, è minaze e b , è n b i ula k l ma b , ta woo iladai, ga è la màa ulua Ezipete yooi zu. ³⁰ Si gi zu gè liizu la m m wolani p , ti zaai, a kùla Ezipete yooi a, è li ga ze, è màa ulu ta-abaye ei zu.» Zoz fe goo aa oteni, é ma: «Nà k ana, e elei è bogai la.» ³¹ Izelay le ni ma: «Gona b .» Zoz fe onani b . Naa olu Izelay le n k ni ná-betei unbua .

48

Zak e tuya loo vai

Zoz fe ná-doun zunu feleg iti b

¹ Naama vaiti poluma, ti aani, ti Zoz fe ma: «W l , è- a zee zu.» É ná-doun zunu feleg iti se eni ya, Manasee ta Efelayime. ² Ti lini, ti daazeeli Zak e ma ga: «È-loun zunui Zoz fe a aazu è b .» Izelay le zuvik iti kpein gaal ni ba, é wuze e, é zeí ná-betei zu. ³ Zak e ni Zoz fe ma: «GALA Z b i-P -Mali ii ulani b k l ma Luze, Kanaan yooi zu, é tuya looni b .» ⁴ É ni mà: «Nà è zu ga kpu u nu, gè è aaw l , gè è ga zii m inm in. Nà niima yooi ve è-mavofodai , un a ze ena ná, to a ga è-mavofodai n n .» ⁵ Doun zunu feleg iti ti z l gai è Ezipete yooi zu, aisa gè a a è b , Efelayime ta Manasee, naati ta ga n n iti, e elei n Lu n ta Simiy nni ti la zèa. ⁶ K l , dointi è ti z l ga niiti poluma, naati ta ga n iti. Ta t n ma oganii z l ti-li ni ta-yooi zu. ⁷ Maz l gè ni alesu ma, gè a ze e Padan-Alame, Las le zaani pelei zu kòba , Kanaan yooi zu, ná maa la ni oozani gola Efelata a. Miná a gè maa uluni ná, Efelata pelei zu.» (Efelata é lolisu alaa ga B teley me.)

⁸ Izelay le w l ni Zoz fe ná-doun zunuiti ba, é ma: «B ni ka ga niiti?» ⁹ Zoz fe k woo aa oteni, é ma: «Dòun zunuiti kana, GALA ge ti vea zèa .» Izelay le ni ma: «Nà è maan n zu, ti maa u a l bà, ga gè tuya loo ti .»

¹⁰ Izelay le aazu ti maa idini p l za agi maa ele ma, é la m ni woza aazu f n.

Zoz fe ti ze eni, é ti maa u a ba. Izelay le laa ni ti- omaga ti, é ti n n .
¹¹ Izelay le ni Zoz fe ma: «Gè la ni isi zu ga nà è- aazu a olu m n , k l w l , GALA ge vaa bu v l gè aazula è-lointi ma.»

¹² Zoz fe ná-doun feleg iti kulani k iibiiti z zu, é n k zoi ma. ¹³ Naa oluma Zoz fe ti feleg p se eni, é Efelayime zoni ga zeezai, é naa lo Izelay le zu elei, é Manasee zo ga i, é naa lo ga Izelay le yeezazu elei, é ti maa u a ba. ¹⁴ K l Izelay le zeezai maalenii, é p Efelayime unma, nii é ni ga loungoi, é zu ele yeei wuze e, é p Manasee unma. É zeeiti gaa olani ba, an ni Manasee a é ni ga doun m ungi.

¹⁵ É tuya looni Zoz fe , é ma: «GALAGI niigi k A alaame ta k Izaake ti zi ni gaazu, GALAGI nii togai tù sii ma voloi p su ey su za, ¹⁶ geezu eelai nii é kizoga faa i kpein ma, naa tuya loo niima zunu loungoiti b . Ti a ti loli ga dàaseigi, ta k ni dàaseigi, A alaame ta Izaake, ti wola aaw l zoi zu ná p .»

¹⁷ Zoz fe kaani ga k a yeezai laazu Efelayime unma, naa la ni n ni b . É k yeei zoni ga é se e Efelayime unma, é lii la Manasee unma elei. ¹⁸ Zoz fe ni k ma: «Mina k ana k , maz l nii ma gelei a é ga doun m ungi. È-yeezai la n ungi ma.»

¹⁹ K l ni, é ma: «Gè kw , dòn zunu, gè su w . T alaagi to a aazu zu ga nu us m inm in, gaaw l .

K l de e zunui a w l zu, é le e t un ba, mavofodaiti ta ga zii wola.»²⁰ Naama volo ná, é tuya looni ti feleg , é ma: «Izelay le nu us iti ta wo-laaseigi wo ta-luyai zu, ti ma: «GALA ge è ga Efelayime ta Manasee ele.» » Zekana é Efelayime le eni da Manasee lu .

²¹ Izelay le ni Zoz fe ma: «Sàa yeei ana a zeelizu, w l GALA ka zu wo a, to a wo aa ale ma, é li ga woye, wo-m m wolani ta-yooi zu.

²² N un nà, nà Sik me yooi ze ezu, gè da n i ma, é le e- lointi t n i a, nii gè kulani Am l nuiti zea, ga nà-bo a z kp i, ta nà-kil gi.»

49

Zak e tuya loo vai ná-doun zunu puug maazu feleg iti (12) b

¹ Zak e ná-doun zunuiti tolini, é ti ma: «À aal ba, gè faiti bo wo ma, niiti ti aazu zu ga woye elela elei.»

² À aal ba, wo woilo mà ga pag , Zak e ná-doun zunuiti!
À woilo wo- Izelay le wooi ma!

³ Lu n, a a è ga dòn m ungi, nà-z b i ta sùvik i ma m ungiti, è-losu w l ai ti p ba, è-z b i w l ai ti p ba.

⁴ È yee aa aai e zi vegi, è la m nu itela losu z l ga, maz l è l è- laa etei zu, è nà-betei z è l vai zu ná.

⁵ Simiy n ta Leevi ta ga k lointi,

ta-wo a z kp iti ta ga tooma aniiti.

⁶Zii mina p ta-yaava vai a g l in,
 nà-kisi i mina ili ta- aal bai a!
 Maz l ti nu aani ta-yii ulagi zu,
 ti nik iti k olu ataiti te eni ta-unsu i
 zu.

⁷Ta-yii ulagi oto , maz l gola u ,
 ta-yii adii oto !
 Nà ti aa w Zak e n n iti saama,
 nà ti vaza Izelay le zaama.

⁸Zuda, a a è- lointi ti aazu è maamus zu.
 È-yeei a è zili nuiti k polu .

È- ná-doun zunuiti ta n k su è wu.

⁹Zuda, doun zunu, a ga zala zin goi,
 nii é ze ezu paa wosu !

É iibiiti p su, é , e zalai,
 e zala zaai, a a zoo é buze e p zu ?

¹⁰Kundi ilai ma lukp i la ulaa Zuda l ye ei
 a p ,
 an t gi maazu aa nui ná-poogi la ulaa k
 y zu ti,

ey su nii tukp i ga n n naama nui a,
 nuiti ti olo b .

¹¹To a ná-soovalegi ili leez n l kulugi a,
 é ná-soovale saai ma yi oi ili ma l kulu pag i a.
 To a ná-se ei gba d i wu,
 é ná-se e maazu ze ei gba leez in ma amai wu.

¹²Gaazu z iti kp i su ga d i,
 n n i iigaiti kole .

¹³Za ul n a ze i Kpolo Wolai oba yooiti
 su,
 to a ze i zi la , atoiti tosu ,

ná-zou w pelema ti ta zeeli Sid n yooi
pelei.

¹⁴ Isakaal a ga soovale sin i su aai,
é laani togani mak zasa feleg iti z zu .

¹⁵ É a ka ga ná-doo o bosu ag ,
zooi wola ag .

É a ili kas i wu,
é a l du lai ma wotii zu.

¹⁶ Dan a ná-nu us iti tukp aale e,
e Izelay le ná-bolodai gila.

¹⁷ Dan a zu pelei zu ga kaalii,
é ga p aalii pele goi zu,
é sooi i k libiligi a,
soo ma nui loo daazei.

¹⁸ Ee, G o GALAGI, kítog a- izo fai a!

¹⁹ Toosu nuiti ta a Gade laal ma,
k l to a wuze e, é laal ti wu, é ti zi a ga
i.

²⁰ As l ná-zooi zu a daamianigi a ná ga
b l a.
To a masa daamiani pag i kpein kula.

²¹ N fetali a ga dopai, é yeema, é a ili,
é a zi o ag iti pu.

²² Zoz fe a ga gwaa wulu ag i ma n bai,
gwaa wulu ag i ma n bai, é zi ungi
oba .

Ma ekegiti buze e , ti z l si igi maazu.

²³ Ti aa og ma, ti kil giti pili ma.

Kil pili nuiti ti ni ga t un sili nuiti.

²⁴ K l é ná-kil gi zog kpaan t i,
zeeiti sulog ga Zak e ná-Z b -Su-GALAGI yeeiti,
nii é ga Izelay le mak nui ta ná-fasai.

²⁵ È- ná-GALAGI zaalai zu, nii é ga a- ba nui,
GALA Z b i-P -Mali ii, nii a tuya loo è ,
a tuyaiti s l , ti ze ezu maazu gee l gi
zu,

ta tuyaiti ti ulazu zi oma zooi wu,
ta doun m inm ingiti ta togani ulugiti.

²⁶ È- ná-tuyaiti zee aa aa ,
ti le e s l nuiti t n iti ba,
ey su é zeeli o gizeiti kw gi.

Tuyai naati ti yei Zoz fe unma,
é yei, é la k lointi ta- undi ii losaama !

²⁷ B nzam n a ga zulu ui, nii é anii alizu ga,
sobui é ná-ani zogai mi,
kp k i, é k zoganii aa w .

²⁸ Naati kpein ka ti ga Izelay le ná-boloda puug
maazu feleg iti (12), pele ana ti- naama
iti boni la ti ma, é a tuya loo ti . É tuya looni
ti , s gilagilagi ta n n ma luyai.

Zak e zaa vai

²⁹ Naa olu é nii ma levei veeni ti ya ga: «Nà ga a
liizu k ni p , ti zaai. Wa màa ulu m m wolani
koba , pugi zu, é G te nui Efelon ná-kpalagi zu,

³⁰ Makepeela alagi ma ugi zu, Mamelee oba ,
Kanaan yooi zu. Kpalagi naa a A alaame geyani G te
nui Efelon ma, é b ga maa ulu bosu . ³¹ Ná
n a ti A alaame ta anzai Sala maa uluni ná. Ná
n a ti Izaake ta anzai Ele ka maa uluni ná. Ná

n a gè Lea maa uluni ná. ³² Kpalagi ta pugi é ni su, ti eyaa ni de G te nuiti ma.»

³³ Si gi zu Zak e eni da ga deveiti fe ná-doun zunuiti zea, é laani olu betei zu, zii looni, é za, é li m m wolani p ti zaai.

50

Zak e maa ulu vai
¹ Zoz fe izini k aazu ma. É w l ni ma, é n n ga daa komagai. ² Naa olu Zoz fe devei veeni t l iti zea, niiti ti ni ga ná-boti nuiti, ga ti k ele t f n. D t l iti ti Izelay le ma oomai v ni, ti a gul maku n n gi f ma. ³ K ni ta la k ga folo uunaanig (40), yee alai naa a maan ni, é , poomai a v , gul i a f ma. Ezipete nuiti ti ná-w l i woni folo uul fela (70) laawu.

⁴ Si gi zu saa w l i ma voloiti ti le eni da, Zoz fe liini, é Fala n ná-koizu nuiti p , é ti ma: «Ni wa va bu, wo faa b , nà wo maan n zu ga wo li, wo niima wootti bo Fala n ma: ⁵ «K ni gè ona b , é ni mà: Nà ga a zaazu. Da màa ulu kabaye ei zu, nii gè b ni Kanaan yooi zu. Nà p gè l ná, gè k maa ulu, naa olu, nà alesu ma, gè a.» ⁶ Fala n goo aa oteni, é ma: «L , è è- maa ulu, e elei è onani la t un b .»

⁷ Zoz fel ni ga é k maa ulu, Fala n ná-boti nuiti kpein ti il ni polu, ta ná-koizu wolaiti, ta Ezipete yooi zu wolaiti kpein, ⁸ ta Zoz fe ná-p l ye ei kpein, k leaiti, ta k ná-p l ye ei, doungoiti n a ti ti y ni G s n yooi zu, é ta-logani goiti

ta ma wolaiti ba. ⁹ Wotoloiti ta soo nuiti ti ni Zoz fe olu alaagi, naa a é k ni b b i wola laa aa oni. ¹⁰ Ti zeelini Atade molo lo azu , nii é zi wolai Zulud n olu elei, ti ma maa ulu bo fai w l ni, ti maawui. Zoz fe k l bini, é k ga folo l fela, é a k zaa w l i wo. ¹¹ Kanaan nuiti ti ni zeini zooi zu, ti idaani saa vai naa elei wu, nii é ni Atade molo lo azu , ti ni ma: «Saa w l iin ka ga nii kpaai Ezipete nuiti ma.» Naa a é ba, ti naama molo lo azu laasei p ni ga A le-Miselayime.* Ada ná a zi wolai Zulud n olu elei. ¹² Dele ana Zak e ná-doun zunuiti ti ti- ná-deveiti k ni la. ¹³ Ná-doun zunuiti ti liini la Kanaan yooi zu, ti maa uluni Makepeela alagi ma ugi zu, nii A alaame geyani Ĝ te nui Efelon ma, ga é ga n n ma maa ulu bosu , Mamelee oba . ¹⁴ Zoz fe egai ma ga k maa ulu, é aleni ma Ezipete, ta k leaiti, ta niiti kpein ti l ni ma k maa uluzu .

In in gi vai
Zoz fe k leaiti ba
¹⁵ Zoz fe k leaiti ti kaai ma ga ti- zaa,
ti ni ma: «Ni s i Zoz fe a na, é ga ade zili
nu, faa i kpein de k ni la, é ti otokula ade ma!»
¹⁶ Ti keela wooi le eni Zoz fe ma, ti ma: «Aisa
è- a za, é niima levei veeni, é ma: ¹⁷ «Wa
Zoz fe ani ga: Nà è maan n zu,
è- leaiti ta- amaba vai zuvaay , ta ta- otoi,
maz l ti faa i ga e.» Gá è
maan n zu, è- ná-GALAGI ná-boti nuiti
gá- otoi zuvaay niizu!» Zoz fe w l ni, si gi zu ti

* ^{50:11} A le-Miselayime: daaseigi nii ti maa u aai a ta «Ezipete nuiti ta-zaa w l vai.»

ni p la ana. ¹⁸K lointi ti aani tiya
 i, ti la k wu, ti ma: «Giya aa, gá
 ga a-woti nuiti.» ¹⁹Zoz fe ni ti ma: «À mina
 lua, nà a gè GALA potogi zu aa? ²⁰Wo isi ni ga
 wo faa u ga ze, k l GALA ge naa valiboni, é
 k ga faa ag , ga naa laazeeli, nii é zu za, naa
 a a k nu us m inm in z nvui izo. ²¹Niizu,
 de mu à mina m lua, nà wo-maavaiti p k zu,
 ta wo-lointi t n i.» É ti aan n ni, kp elei
 ma ti ga pag .

Zoz fe zaa vai

²²Zoz fe zeini Ezipete, ta ná-p l ye ei. É y ni
 vulua, ná-konagi ga ungila puug (110). ²³Zoz fe
 Efelayime mavofodaiti kaani, ey su é za agi a. Man-
 asee ná-doun zunui Makiil ná-doun zunuiti ti z l ni
 alaa k ma. ²⁴Zoz fe ni k leaiti
 ma: «Nà ga a zaazu. K l GALA ka aazu wo ulazu
 niima yooi t i su, é li ga woye m n zooi naa zu, nii é
 ma minaze egi woni, é ma ona wo A alaame , ta
 Izaake, ta Zak e.» ²⁵Zoz fe ni Izelay le lointi
 ma: «K ni wo ona, GALA ka aazu wo maalobosu,
 ze ema n p ge la ba, wa l ga mà aeiti, wo ti
 maa ooza a.» ²⁶Zoz fe ná-konagi ai ma
 ga ungila puug (110), é zaani. Ti ma oomai v ni,
 ti a gul maku n n gi f ma, ti da pooma
 esui zu Ezipete yooi zu.

GALA S i

Portions of the Holy Bible in the Toma language of Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue de la Guinée Toma
copyright © 2013 Pioneer Bible Translators

Language: Toma

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-09-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Mar 2019 from source files dated 1 Dec 2018

95f995fa-1e05-5170-a262-d0f7dabeeddf